

**TFRS VE MSUGT'A GÖRE
HAZIRLANAN FİNANSAL TABLO
ANALİZLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
ENERJİ SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

AHMET YASİR YILMAZ

EĞİTİM
yayınevi

**TFRS VE MSUGT'A GÖRE HAZIRLANAN FİNANSAL TABLO ANALİZLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI ENERJİ SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

Ahmet Yasir Yılmaz

Yayınevi Grubu Genel Başkanı: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Kübra Konca Nam

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 76780

E-ISBN: 978-625-385-525-3

1. Baskı, Aralık 2025

Kütüphane Kimlik Kartı

**TFRS VE MSUGT'A GÖRE HAZIRLANAN FİNANSAL TABLO ANALİZLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI ENERJİ SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

Ahmet Yasir Yılmaz

X+138 s., 160x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

E-ISBN: 978-625-385-525-3

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mechanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM

yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah.
Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok,
No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Egitim Publishing Group, Inc.
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America
americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah.
10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye
sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye
+90 332 499 90 00
bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr
bilgi@kitapmatik.com.tr

**EĞİTİM YAYINEVİ
GRUBU**

EĞİTİM
yayınevi

SALON
yayıncılık

Kitapmatik®
Tayınları

kitapmatik
Tayınları

EĞİTİM
kitabevi

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

İÇİNDEKİLER.....	III
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
FİNANSAL TABLOLAR VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİ.....	3
1.1. Finansal Tabloları Tanımı ve Finansal Tabloların Amacı	3
1.2. Finansal Tabloların Sahip Olması Gereken Nitelikler	5
1.3. Finansal Tablo Kullanıcıları	6
1.4. Finansal Tabloların Kullanım Sınırları.....	9
1.5. Finansal Tablolarda Yararlanılacak Temel Kavramlar	9
1.6. Finansal Tablolarda Analiz.....	12
1.6.1. Finansal Analiz Kavramı	12
1.6.2. Finansal Analizin Amaçları	14
1.6.3. Finansal Analiz Teknikleri	15
1.6.3.1. Karşılaştırmalı Tablolar (Yatay) Analizi	16
1.6.3.2. Yüzde Yöntemi (Dikey) Analiz.....	18
1.6.3.3. Eğilim Yüzdeleri (Trend) Yöntemi Analizi.....	19

1.6.3.4. Oran (Rasyo) Analizi	20
1.6.3.4.1. Likidite Oranları.....	21
1.6.3.4.2. Faaliyet Oranları	23
1.6.3.4.3. Mali Yapı Oranları	26
1.6.3.4.4. Karlılık Oranları	30
1.6.3.4.5. Borsa Performans (Piyasa Değeri) Oranları	33

İKİNCİ BÖLÜM..... 36

TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN FİNANSAL TABLOLAR 36

2.1. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması (TFRS-1).....	36
2.2. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarında Tabloların Sunuluşu (TMS-1).....	39
2.3. Finansal Tablolar.....	40
2.3.1. Finansal Durum Tablosu (Bilanço).....	42
2.3.2. Kapsamlı Gelir Tablosu	45
2.3.3. Öz Kaynak Değişim Tablosu	48
2.3.4. Dipnotlar	49
2.4. Türkiye Muhasebe Standartlarında Nakit Akış Tabloları (TMS-7)	50
2.4.1. Nakit Akış Tablosunun Sunumu	50
2.4.1.1. İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları.....	51
2.4.1.2. Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları.....	52

2.4.1.3. Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları	53
2.4.2. Nakit Akımlarının Netleştirilmesi ile İlgili Esaslar	53
2.4.3. Nakit Akımları İle İlgili Diğer Unsurlar	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	55
MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ (MSUGT) AÇISINDAN FİNANSAL TABLOLAR	55
3.1. Temel Finansal Tablolar	56
3.1.1. Bilanço	56
3.1.2. Gelir Tablosu	61
3.2. Ek Finansal Tablolar	64
3.2.1. Satışların Maliyeti Tablosu	64
3.2.2. Fon Akım Tablosu	66
3.2.3. Nakit Akım Tablosu	67
3.2.4. Kar Dağıtım Tablosu	69
3.2.5. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu	70
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	72
TÜRKİYE'DE ENERJİ SEKTÖRÜ	72
4.1. Enerji Kavramı	72
4.2. Türkiye'de Enerji Sektörü	74
4.3. Türkiye'de Enerji Arzı ve Tüketimi	75

BEŞİNCİ BÖLÜM 80**ENERJİ SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR
FİRMANIN TFRS İLE MUSGT'E GÖRE HAZIRLANAN
FİNANSAL TABLOLARININ FİNANSAL
KARŞILAŞTIRILMASI 80****5.1. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmenin
TFRS'ye göre Hazırlanmış Finansal Tablolarının Analizi ... 80****5.1.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi..... 83****5.1.2. Dikey Yüzde Analizi..... 87****5.1.3. Oran Analizi..... 92****5.2. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmenin
MSUGT'ye göre Hazırlanmış Finansal Tablolarının Analizi
..... 94****5.2.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi..... 101****5.2.2. Dikey Yüzde Analizi..... 110****5.2.3. Oran Analizi..... 120****SONUÇ..... 129****KAYNAKÇA 131**

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Finansal Tablo Kullanıcıları ve İlgili Alanları	7
Tablo 2. Karşılaştırmalı Finansal Analiz Örneği.....	17
Tablo 3. Bilanço Toplamına Göre Yüzde Analizi Yöntemine Bağlı Bir Örnek.....	18
Tablo 4. Eğilim Yüzdeleri (Trend) Analizi Yöntemine Bağlı Bir Örnek	20
Tablo 5. Niteliklerine Göre Sınıflama Yöntemi	47
Tablo 6. Fonksiyonların Göre Sınıflama Yöntemi	48
Tablo 7. Özet Bilanço Tipi	57
Tablo 8. Özet Rapor tipi Gelir Tablosu Tipi	62
Tablo 9. Satışların Maliyeti Tablosu	65
Tablo 10. Fon Akım Tablosu.....	67
Tablo 11. Nakit Akım Tablosu	68
Tablo 12. Kar Dağıtım Tablosu.....	70
Tablo 13. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu	71
Tablo 14. Enerji Kaynakları Çeşitleri.....	73
Tablo 15. Enerji Hammadde Üretimleri (Ton).....	76
Tablo 16. Yıllara Göre Türkiye’de Üretilen Doğalgaz ve Ham Petrol Miktarları.....	77
Tablo 17. Türkiye’nin Yıllara Göre Elektrik Üretimi, İthalatı, İhracatı ve Brüt Talebi (GWh).....	78
Tablo 18. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Finansal Durum Tablosu.....	80

Tablo 19. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin 01.01-31.12.2015 ile 01.01.2016 Dönemlerine ait Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu .	82
Tablo 20. 31.12.2015 ile 31.12.2016 Finansal Durum Tablolarının Karşılaştırmalı Analizi	83
Tablo 21. 01.01-31.12.2015 ile 01.01-31.12.2016 dönemleri Açısından Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunun Karşılaştırmalı Analizi	84
Tablo 22. 31.12.2015 ile 31.12.2016 Finansal Durum Tablolarının Dikey Yüzde Analizi	87
Tablo 23. Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunun 01.01-31.12.2015 ile 01.01-31.12.2016 Dönemleri Açısından Dikey Yüzde Analizleri	89
Tablo 24. TFRS'ye Göre Oran Analizi Sonuçları.....	92
Tablo 25. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Ayrıntılı Bilançosu.....	94
Tablo 26. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Gelir Tablosu.....	99
Tablo 27. 31.12.2015 ile 31.12.2016 Bilançolarının Karşılaştırmalı Analizi	101
Tablo 28. 01.01-31.12.2015 İle 01.01-31.12.2016 Dönemlerine Ait Gelir Tablolarının Karşılaştırmalı Analizi	106
Tablo 29. 31.12.2015 ile 31.12.2016 Bilançolarının Dikey Analizi.....	110
Tablo 30. 01.01-31.12.2015 İle 01.01-31.12.2016 Dönemlerine Ait Gelir Tablolarının Dikey Analizi	115
Tablo 31. MUSGT'e Göre Oran Analizi	120

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Türkiye'nin Yıllara Göre Elektrik Üretimi ve Brüt Talebinin Karşılaştırılması (GWh)79

KISALTMALAR LİSTESİ

BOTAŞ	: Boru Hatları ve Petrol Taşımacılığı A.Ş.
EIA	: International Energy Agency
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MTA	: Maden Tetkik ve Arama
TAEK	: Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TEK	: Türkiye Elektrik Kurumu
TESMER	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TKİ	: Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TTK	: Türkiye Taş Kömürü Kurumu
TÜPRAŞ	: Türkiye Petrol Rafineleri A.Ş.
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

GİRİŞ

Devletlerin onlara özgü düzenlemeleri, kanunları ve muhasebe uygulamalarının olması, özellikle finansal ilişkiler açısından farklı sonuçların ortaya çıkabilmesine neden olarak finansal raporlamaya etki edebilmektedir. Günümüzde sermayenin, yatırımın ve diğer öğelerin globalleşmenin etkisiyle uluslararası ticarete farklı ülkelere taşınabiliyor olması, ülkeler arası ticaretin daha kolay yapılabilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda ise finansal raporlamada ortak düzenlemelerin ortaya konulması gerekli olmaktadır.

Ortaya çıkan gereksinimin karşılanması adına Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu belli standartları içeren Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını yayımlamıştır. Türkiye’de yayınlanan bu standartlara uyum gösterilebilmesi için Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bazı çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde ise Türkiye Finansal Raporlama Standartları yürürlüğe sokulmuştur.

Kurumların finansal tablolarını Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)’ne göre hazırlamaları ile Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)’na göre hazırlamaları açısından bazı farkların ortaya çıkması söz konusu olabilmektedir. Yapılan bu çalışmanın amacı TFRS ile MSUGT’ye göre hazırlanan finansal tabloların, işletmeler açısından farklılıklarının ortaya konmasıdır.

Söz konusu amaç doğrultusunda birinci bölümde, finansal tablo kavramı, bu tabloların amaçları ve finansal tablolar kapsamında yararlanılan analizler ele alınmıştır. Bununla birlikte finansal tablolarda analiz; finansal analiz kavramı, finansal analizin amaçları ve finansal analiz teknikleri başlıklarında

değerlendirilmiştir. Bununla birlikte finansal analiz teknikleri ise; karşılaştırmalı tablolar analizi, yüzde yöntemi, eğilim yüzdeleri ile oran analizi kapsamında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'ye yer verilmiştir. Bu doğrultuda başta Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması konusu incelenmiş ve ardından Türkiye Finansal Raporlama Standartlarında Tabloların Sunuluşu incelenmiştir. Daha sonra TFRS'ye göre finansal tablolar ele alınmış ve ardından Türkiye Muhasebe Standartlarında Nakit Akış Tabloları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)'ye göre temel ve ek finansal tablolar değerlendirilmiştir. Dördüncü bölüme gelindiğinde Türkiye'deki enerji sektörü; enerji kavramı, Türkiye'de enerji sektörü ve Türkiye'de enerji arzı ve tüketimi başlıkları kapsamında ele alınmıştır. Beşinci bölümde ise bir enerji sektöründe faaliyet gösteren bir firmanın, TFRS ile MSUGT'ye göre hazırlanmış finansal tabloları, bahsi geçen analiz yöntemleri ile karşılıklı incelenmiş ve yapılan incelemeler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL TABLOLAR VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİ

1.1. Finansal Tabloları Tanımı ve Finansal Tabloların Amacı

Muhasebe kavramı, hem kurumsal hem de toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesinde önemli bir görev üstlenmektedir. Özellikle muhasebenin, temel kavramlar içerisinde yer alan sosyal sorumluluk kavramına bağlı olarak kurum ortakları ile kurum dışındaki bilgi kullanıcılarına yönelik bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülükler kapsamında kurumun kendiyle ilgili güvenilir ve doğru iletme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluğu gerçekleştirilmesi kapsamında ise Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine göre finansal bilgileri kaydederek bu bilgilerin rapor halinde sunulması gerekmektedir.

Finansal tablolar yapısal açıdan, kurumun muhasebe sistemine kaydı gerçekleştirilen ve kayıtlar doğrultusunda sınıflaması yapılan verilerin, yönetim ve karar mekanizmalarında yararlanılmak maksadıyla iletilmesini sağlayan veri setleri olarak ifade edilebilecektir (Sunar ve Yılmaz, 2019). İfade edilenler doğrultusunda finansal tabloların muhasebe süreçleri kapsamında elde edilen veriler üzerinden ortaya çıkarıldığı anlaşılmaktadır (Atan, 2015). Finansal tablolar, kurumun mali durumunu ortaya koyan finansal bildirimlerdir (Kurnaz ve Büyükipekçi, 2024). Kurum yönetiminin yararlanabileceği kaynaklar, söz konusu kaynakların ne biçimde finanse edildiği ve kurumun bunlarla ne yapmak istediği ile ilgili olarak bilgi sunmayı hedeflemektedir. Finansal tablolardan sağlanan bilgiler kapsamında kurum kazançlarını, finansal rasyoları hesaplamak, risk yapısı ve nakit

akışlarını etkileyen etmenleri tespit etmek mümkün olmaktadır (Dural, 2017; Tunçez vd., 2019).

Finansal tablolar, muhasebe sisteminde toplanan ve kaydı gerçekleştirilen bilgi ve verilerin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile muhasebe kapsamında uygulanan standartlara bağlı olarak zorunlu defterlere kaydedilerek belli dönemlerde raporlar halinde sunulması süreci olarak ifade edilmiştir (Şamiloğlu ve Akgün, 2015). Farklı bir tanımda finansal tablolar, muhasebe sistemi kapsamında kaydı tutulan ve toplanan veri ile bilgilerin, belli tarihler aralığında veri ve bilgilerden yararlanacak ilgili bireylere iletilmesi sağlayan araçlar olarak tanımlanmıştır (Elmas ve Ardıç, 2018).

Finansal tablolar genel olarak potansiyel ve mevcut yatırımcılara, finansman bulunan kurum ve bireylere, işletmeye borç verme ya da kredi açma kararlarını alırken gerekli finansal verilerin sağlanması amacıyla oluşturulmaktadır (Çalış, 2020; Tunçez vd., 2020). Kurumun yükümlülükleri ve varlıklarıyla ilgili bilgileri kapsayan bu veriler, finansal tablo kullanıcıları açısından, kurumun mali yapısının zayıf ve kuvvetli yönlerinin tespit edilmesine yardımcı olmaktadır (Gökçen vd., 2016). Muhasebe Standartları Uygulama Genel Tebliği'nde (MSUGT) finansal tabloların oluşturulma amaçları şu şekilde ifade edilmektedir:

- Kurumun yönetiminde görev yapan karar alıcılara kurumun finansal durumu ile ilgili doğru ve yeterli bilginin iletilmesi,
- Kurumun farklı dönemlerinin kıyaslanmasıyla birlikte kurum farklı kurumlarının aynı ile farklı dönemlerinin kıyaslanmasına imkan sağlanması,
- Finansal tablolarda bulunan hesaplardaki tekdüzeliğin sağlanması,
- Muhasebede terim birliğinin oluşturulması,
- Kurumu yönetenlerle bilgi kullanıcıları arasında güven tesisinin sağlanması.

Finansal tabloların düzenlenme amaçlarının kapsamında en önemlisi; bu finansal tabloların net bir biçimde kıyaslanabilir, anlaşılabilir ve tarafsız niteliğe sahip olmasını sağlamaktır. Bununla birlikte diğer amaçlarının da şu şekilde ifade edilmesi mümkündür (Tekşen, 2014; Melik, 2024):

- Uygulama sırasında ortaya çıkan farklılıkları ortadan kaldırmak,
- Muhasebe ilkeleri kapsamında tekdüzeni mümkün kılmak,
- Etkileşim içerisinde olunan kurumlar ile bireylerin hatalı kararlar ve değerlendirmeler yapmalarına engel olmak,
- Uluslararası yapı kapsamında finansal bilgi üretimini temin etmek ve finansal bilgilerin sunulmaları kapsamında tüm otoriteler tarafından kabul gören bir dil ortaya çıkarmak,
- Uluslararası kurumların, yürütülen muhasebe faaliyetleri kapsamında karşı karşıya kaldıkları farklı muhasebe standartları sebebiyle yüzleştikleri sorunları belirlemek ve onları ortadan kaldırmak.

1.2. Finansal Tabloların Sahip Olması Gereken Nitelikler

İşletmeler finansal tablolar vasıtasıyla gelirin ve karlılığın belirlenmesi, performansın ölçülmesi ile diğer konularla ilgili olarak bilgi temin etmektedir. Diğer bir açıdan, finansal tablolarda yer alan bilgiler, kurum değerlendirmesi yapılması açısından yarar sağlamaktadır. Söz konusu değerlendirme süreçlerinde kullanılan finansal tabloların belli başlı bazı niteliklerinin olması gerekmektedir. Bu nitelikler; anlaşılır olma, doğrulanabilir olma, uyumlu olma, karşılaştırılabilir olma ve zamanında verilme biçimde ifade edilebilir (Gökçen vd., 2015).

Finansal tablolar, işletmenin mali yapısı ile işletme faaliyetlerinin neticesinde ortaya çıkan değişiklikleri özetleyen tablolar olarak karşımıza çıkmaktadır (Savcı, 2017). Bu nedenle bu tabloların, kurumun kaynak

yapısı, varlıkları ve faaliyetlerinin neticelerini, dönem geliri, karı veya zararının ortaya çıkışıyla ilgili verileri ve bilgileri içermesinden dolayı bilgi sağlama veya verme fonksiyonu bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda muhasebenin bilgi sağlama fonksiyonu ile de örtüşmektedir. Bu bağlamda finansal tablolar bilgi sağlama fonksiyonu açısından bir araç niteliğinde olmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2015). Finansal tablolar kapsamında bulunan bilgi ve verilerin bilgi kullanıcılarının anlayabileceği niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu açıdan finansal tablolarda yer alan bilgilerin şu özelliklere bağlı kalınarak hazırlanmış olması gerekmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2010):

- Bilgi kullanıcılarının anlayabilmesi
- Bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verebilmesi
- Finansal tablolarda yer alan bilgilerin nesnel özellik taşıması
- Finansal tablolardaki yer alan bilgilerin kanıtlanabilir olması
- Ortaya koydukları olayları doğru temsil edebilir olmaları

Bir işletmeye yatırım yapmak veya bir işletmeyle iş ilişkisi kurmak isteyen bireylerin veya kurumların doğru kararlar alabilmeleri oldukça önemlidir. Bu bağlamda ifade edilen amaca sahip kişiler veya kurumlar finansal tablolara bakarak bazı kararlar almaktadır. Bu nedenle işletme ile ilgilenen bireylerin ve kurumların yanıltılmaması açısından finansal tabloların ifade edilen niteliklere sahip olması önemlidir. Finansal tabloların sahip olmaları gereken niteliklere sahip olması kurumsal imajın korunması ve işletmenin uzun dönemde varlığını devam ettirebilmesi açısından önemli olacaktır.

1.3. Finansal Tablo Kullanıcıları

Kurumlar ve kişiler farklı hedefler ve amaçlar doğrultusunda işletmelerle ilgilenmektedir. Bu açıdan kişiler ve kurumlar ilgilendikleri işletme ile ilgili bilgilere erişmek istemektedir. İşletmenin ne gibi faaliyetler yürüttüğü, yöneticileri ve sahiplerinin kimler olduğu, piyasadaki durumu, rekabet düzeyi gibi bilgiler işletme ile ilgili izlenim

elde edilmesini sağlayabilecektir. İşletmenin dışarıya yansıtmakta olan özelliklerin doğru olup olmadığının belirlenmesi açısından karlılık durumu, gelir düzeyi, borç düzeyi ve mali gücü gibi olgularla ilgili olarak kantitatif verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kantitatif bilgiler ise işletmenin finansal raporları üzerinden temin edilebilmektedir (Gücenme, 2003).

Finansal tablo kullanıcılar temelde iki dolaylı ve dolaysız kullanıcılar olarak ele alınmaktadır. Dolaylı kullanıcılar sermaye borsaları, denetleme kurumları, hukukçular, finansal analistler ve finansal bilgi yayın organları olmaktadır, dolaysız kullanıcılar ise kredi kurumları, işletme ortakları, çalışanlar, müşteriler, yöneticiler ve şirkete finansman sağlayan diğer kurumlar olmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010; Tunçez, 2019).

Finansal tablo kullanıcıları sunulan bilgilerin işletmeye ait bilgileri doğru biçimde aktarması ve kullanıcıların gereksinimlerini giderecek işlevsellikte olması önemlidir. Finansal tabloları kullanan kesim oldukça geniş bir kitleye yayılmıştır. Her kitlenin finansal tablolarla ilgili farklı beklentileri ve amaçları bulunmaktadır. Finansal tablo kullanıcıların ilgi alanları ve amaçları Tablo 1’de ele alınmaktadır.

Tablo 1. Finansal Tablo Kullanıcıları ve İlgi Alanları

Bireyler Veya İlgi Grupları	Öncelikli İlgi
Yöneticiler	Faaliyetler sonucu ortaya çıkan neticeleri (mali durum, karlılık seviyesi, Pazar payı gibi) değerlendirmek
Ortaklar	Ortaklık paylarını yükseltmek, korumak, düşürmek ile temettü ödeme gücü (hisse başına karlılığı) incelemek
Vergi İdaresi	İşletme kar miktarını belirlemek

Sosyal Güvenlik Kurumu	Çalışanların ücret miktarları ve çalışan sayısını
Devlete Bağlı Diğer Kurumlar	Vergi politikasının tespit edilmesi, kaynak dağıtım verimliliğini değerlendirilmesi, teşvik alanları ile konuların tespit edilmesi vb. iktisadi faaliyetler yürütmek ve istatistiksel veri sağlamak
Sermaye Piyasası Kurumu	Veri ve bilgilerin zamanlılığı ve kalitesi
Çalışanlar	İşletmenin, sosyal haklar ve ücretleri temin edip edemeyeceğini ön görmek, işletmenin kârlı ile istikrarlı olup olmadığı değerlendirmek
Borç Veren Kuruluşlar	Alacakların şartları, zamanı ve geri dönme durumu ile ilgili kararlar almak (likidite düzeyi, kısa ve uzun vadeli borçlar, borç/özkaynak oranı)
Tedarikçi	Büyüme ile likidite düzeyi
Müşteriler	İşletme devamlılığı, mal ile hizmetlerin devamlılığı ve kar marjı
Denetim Şirketi	Bilginin güvenilir olup olmadığı
Potansiyel Yatırımcılar	İşletmeye yatırım yapılıp veya yapılmasıyla ilgili kararı alabilme (borç/özkaynak oranı, firma değeri, hisse başına kâr)
Araştırmacılar	İlgi duydukları alana yönelik bilgiler
Sivil Toplum Örgütleri	İşletmenin çevresel maliyeti, çevreye olan duyarlılığı (yardım harcamalarının seviyesi, katma değer, sponsorluk harcamaları ve çevre maliyetlerini düzeyi)

Kaynak: Karapınar ve Zaif, 2016: 6.

1.4. Finansal Tabloların Kullanım Sınırları

Finansal tablolar, işletmeler ve finansal tablo kullanıcıları açısından çok yararlı bir araç olmasına rağmen, bu tabloların kullanımlarıyla ilgili olarak bazı sınırlamalar bulunmaktadır. Söz konusu sınırlamalar, yüzde ve oranların ötesinde işletmeler arasında yapılan finansal verilerin kıyaslanmasını kapsamaktadır. İki işletme eğer aynı sektör içerisinde faaliyet göstermekteyse, bu işletmelerin finansal verilerinin kıyaslanması değerlendirilmesi yapılan finansal tablo ile ilgili önemli izlenimler sağlayacaktır.

Finansal tabloları kullanıcılarının da finansal tabloların kullanım açısından bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Bu sınırlamaların ise şu şekilde ifade edilmesi mümkündür (Akdoğan ve Tenker, 2010):

- Finansal tablolar tarihi düzenlenmektedir. Bu açıdan finansal tablolar cari maliyetlere göre değil tarihi maliyete göre düzenlenmektedir.
- Finansal tabloları kullanıcılarının çok çeşitli olması sebebiyle bu tablolar genel amaçlı düzenlenmektedir.
- Finansal tabloların genel amacı uyacak biçimde bölümlere ayrılması söz konusu olmaktadır.
- Finansal tablolarda yer alan bilgiler özet halinde sunulmaktadır.
- Farklı değerlendirme metodları kullanılmaktadır.
- Yerel para birimine göre düzenlenmektedir.
- Tahakkuk esası söz konusudur.

1.5. Finansal Tablolarda Yararlanılacak Temel Kavramlar

Finansal tablolar dayanaklarını muhasebeden almaktadır. Muhasebe sistemi ise genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri kapsamında muhasebe usul ve yöntemlerinde eşgüdümü sağlamak, muhasebe faaliyetlerini tekdüze indirmek, kaliteli bilgiler kullanarak finansal raporlamanın güvenilir olmasını sağlamak ve işletmeler arası

kıyaslama yapmayı mümkün kılan bilgiler ortaya koymayı hedeflemektedir. Muhasebe sürecinin ve finansal raporların güvenilir olması kapsamında 12 tane temel muhasebe kavramından yararlanılmaktadır. Bu kavramlar şu şekildedir (TÜRMOB- TESMER, 2013: 10):

1. Sosyal Sorumluluk Kavramı: Muhasebe ve finansal tablo uygulamalarının yerine getirilmesi kapsamında esas ve usul yönünden sorumluluğun tespit edilmesini ifade etmektedir. Sosyal sorumluluk kavramı, finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; bazı kitleleri ya da bireylerin değil, tüm toplumun faydasının göz önünde bulundurulması kapsamında tarafsız, gerçeğe uygun ve doğru davranılmasını gerekli kılmaktadır.
2. Kişilik Kavramı: Kişilik kavramı işletmenin, pay sahiplerinden, yöneticilerinden, çalışanlarından ve diğer bireylerden ayrı bir kişiliğinin olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan muhasebe fonksiyonu bu kişilik adına idare edilmektedir (TÜRMOB- TESMER, 2013: 11).
3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı: İşletmenin yaşam süresinin, sahiplerinin ve hissedarlarının ömürlerine bağlı olmadan devam etmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle faaliyetlerin belli bir süreyle sınırlı olmadan devam edeceği düşünülmektedir.
4. Dönemsellik Kavramı: Aksi bir düzenleme bulunmuyorsa sınırsız ömre sahip olan işletmelerin iş faaliyetlerinin belli dönemler kapsamında ele almak ve her dönemin faaliyet sonuçları diğer dönemlerden bağımsız olarak değerlendirilmesini ifade etmektedir. Aynı döneme ait gelir ve giderlerin muhasebeleştirilmeleri neticesinde bulunan karlar veya zararların aynı dönem içinde ele alınmasını ifade etmektedir. Dönemsellik durumunun ortadan kalkması halinde bunun finansal tablo dipnotlarından ifade edilmesi gerekmektedir (İmamoğlu, 2016: 29).
5. Parayla Ölçülme Kavramı: Bu kavram para ile ölçülebilen işlemler ve olayların muhasebe ve finansal tablolarda ortak para

- birimi cinsinden gösterilmesini ifade etmektedir. Muhasebe kayıtları milli para birimi üzerinden yapılmaktadır.
6. Maliyet Esası Kavramı: Bulunan para, maliyet ve alacakların belirlenmesinin olası veya uygun olmadığı durumlar dışında, firma tarafından temin edilen hizmet ve varlıkların muhasebeleştirilmesinde, bu öğelerin temin edilme maliyetlerin kullanılması gerektiğini ifade etmektedir (İmamoğlu, 2016: 29).
 7. Tarafsızlık Kavramı: Muhasebe kayıtları ile finansal tabloların usulüne uygun ve gerçeği yansıtan nesnel belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarını temel alan metotların belirlenmesinde objektif davranılması gerektiğini ifade etmektedir.
 8. Tutarlılık Kavramı: Uygulanmakta olan muhasebe politikalarının, takip eden dönemlerde değiştirilmeden her dönem kapsamında aynı biçimde kullanılmasını ifade etmektedir. Gerekli sebepler doğrultusunda işletmeler muhasebe politikalarını değiştirebilmektedir. Bu değişikliğin finansal tablo dipnotlarında ifade edilmesi gerekmektedir.
 9. Tam Açıklama Kavramı: Finansal tablolardan faydalanılacak kurum ve bireylerin düzgün karar alabilmelerini sağlayabilmek adına anlaşılır, yeterli ve net açıklamaların olması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte finansal tablo kullanıcılarını etkileyebilecek finansal tablolar kapsamında ele alınmayan unsurların tablolar kapsamında ele alınması bu kavramın gereğini ifade etmektedir.
 10. İhtiyatlılık Kavramı: muhasebe kayıtları ile finansal tablolar kapsamında risklerin göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir. Bu kavrama bağlı olarak işletmeler, olası zarar ve giderlerine yönelik olarak karşılık ayırma yöntemine başvurumaktadırlar. Olası gelir ve karlar açısından ise gerçekleşme sürecine kadar olan süreçte muhasebe işleminin yapılması söz konusu olmamaktadır. Fakat bu kavram olması gerekenden fazla karşılık ya da gizli yedekler ayrılmasına gerçekçe oluşturmamaktadır.

11. **Önemlilik Kavramı:** Bir finansal olay ya da hesap kaleminin nispi ağırlık ile değerinin, finansal tablo kullanıcıları tarafından yapılan değerlendirme ya da alınan kararlarını etkileme gücünün olmasını ifade etmektedir.
12. **Özün Önceliği Kavramı:** İşletmeler muhasebe sistemlerinde ve finansal tablolarına kayıt ve söz konusu işlemlerle ilgili olarak değerlendirme yaparken kayıtların biçimlerinden çok özlerinin ne olduğuna dikkat etmesinin gerektiğini ifade etmektedir. Çoğunlukla mali işlemlerin özleri ile şekillerin aynı olmakla beraber, bazı hallerde bunların farklılaştığı gözlemlenebilmektedir. Böyle durumların olması halinde ise özün önceliği ön planda tutulmaktadır.

1.6. Finansal Tablolarda Analiz

1.6.1. Finansal Analiz Kavramı

Finansal tablolar analizi veya finansal analiz, değişik analiz metotlarından yararlanılarak, bir işletmenin mali durumunun değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların eleştirilmesi, işletmenin karlılık, borç ödeme durumunun belirlenmesi, kaynak ve varlık yapısının tespit edilmesi, finansal yapı içinde bir problem bulunmaktaysa bu problemlerin tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması adına tedbirlerin tespit edilmesi gibi süreçleri kapsayan çalışmaları ifade etmektedir (Durmuş, 2015).

İşletmeler farklı kesimler, çıkar grupları ve finansal tablo kullanıcıları tarafından analiz edilmektedir (Büyükipekçi ve Gök, 2023). Finansman kuruluşları işletmeye kredi sağlanıp sağlanmaması ile ilgili olarak finansal analizleri kullanabilir, sermaye sahipleri temettü alıp almayacaklarıyla ilgili olarak finansal analizler yapabilecek veya sermayedarlar işletme performansını ölçmek adına finansal analizlerden yararlanabilecektir. Bu örneklerin farklılaştırılması mümkün olmaktadır (Tekin, 2017).

Finansal tablolarda analiz, mali tablo kalemleri arasında var olan etkileşimin belirlenmesi, tutarlara bağlı olarak yapılan matematiksel işlemler üzerinden bazı verilerin ortaya konulması ile veriler kapsamında sağlanan verilerin uygulanması sürecini kapsamaktadır. Bu yapılan hesaplamalar ve bulunan veri ile bulgular ile beraber işletmenin durumu belirlenmeye çalışılmaktadır (Tetik, 2019). Bununla birlikte finansal tablolar analizi, bir firmanın mali durumunu ve mali açıdan gelişim gösterip göstermeyeceğini tespit etmek için, finansal kalemlerinde ortaya çıkan değişiklikler, kalemlerin birbirleriyle olan etkileşimin belirlenmesi, süreçle beraber kalemlerin sergiledikleri trendlerin değerlendirilmesi ve gerekli olması halinde verilerin sektör ortalaması veya belli standartlarla kıyaslanmasını yaparak neticenin değerlendirmesini kapsayan işlemlerin tamamı şeklinde tanımlanabilecektir (Çabuk ve Lazol, 2017).

İşletmelerin yapmış oldukları finansal analizlerden beklendikleri amaçları sağlayabilmesi için bazı şartların ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Bu şartlar ise şu şekilde sıralanabilir (Tekin, 2017):

- Finansal analizi yapan birey veya bireyler, konularında uzman, mesleki deneyim ve bilgiye sahip bireyler olmalıdır.
- Analiz sonuçlarının işletmenin gerçek durumunu ortaya koyması gerekmektedir.
- Temel finansal tabloların enflasyondan etkilenmesi söz konusudur.
- Temel finansal tabloların oluşturulması kapsamında kabul görmüş muhasebe ilkeleri kullanılmak durumundadır.
- Finansal analizin başarılı olabilmesi için muhasebe ve yönetim politikalarını dikkate alınmalıdır.
- Finansal analizin yapılmış olduğu döneme ait sosyal ve iktisadi şartları dikkate alınması gerekmektedir.

Finansal analiz işletmenin dışında pek çok kesim tarafından yararlanılan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle işletmenin

çevresindeki kesimlerin firma ile ilgili olarak bazı kararlar alabilmeleri açısından finansal analiz önemli bir destekçi olmaktadır. Finansal analizden yararlanan bireylerin finansal bilgi kullanıcıları olduklarının ifade edilmesi mümkündür. Bu finansal bilgi kullanıcıları kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlar (Elmas, 2017):

- İşletme içi finansal bilgi kullanıcıları: İşletme ortakları, işletme yöneticileri, hissedarlar gibi.
- İşletme dışı finansal bilgi kullanıcıları: Kredi kuruluşları, yatırımcılar, ticari ilişki içerisinde olan farklı işletmeler, devlet, araştırmacılar ve sendikalar olarak ele alınmaktadır.

1.6.2. Finansal Analizin Amaçları

Finansal analiz yapısal açıdan, bir firmanın finansal faaliyetlerini eski faaliyetleri ve günümüz şartlarındaki faaliyete bakarak bir gelişim kaydedilip kaydedilmediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Finansal analiz, firmanın zayıf ve güçlü yanlarını tespit ederek ilerleyen döneme yönelik daha akılcı planlar yapılmasına destek vermektedir. Finansal tablolar analizi kapsam olarak belli aşamalardan meydana gelmektedir. Bu bakımdan ilk olarak verilerin belirlenmesi ardından hesaplama ile analiz işlemlerinin yapılması ve en son olarak ise analiz yapılan tutarların değerlendirilmesidir. Bir firmanın günümüz verilerinin ve eğiliminin açıkça görülmesi açısından finansal tablolar analizine başvurulmaktadır. Finansal analizin amaçlarının şu şekilde sıralanması mümkündür (Durmuş, 2015; Büyükipekçi ve Öztürk, 2023):

- İşletmenin faaliyetlerinin neticelerini ve kaynaklarının ve varlıklarının yapısını değerlendirmek,
- İşletmenin finansal performansını değerlendirmek,
- İşletmenin değişim ve gelişim trendini belirlemek,
- İşletmenin pazar ve sektör kapsamındaki yerini ve konumunu tespit etmek,

- Finansman talep eden bir işletmenin borç ödeme kabiliyetini belirlemek,
- İşletmenin yapmayı hedeflediği genişleme ve yeni yatırım kararlarını alabilmeye yardımcı olmak,
- Finansal planlama ile finansal kararlara bir temel oluşturmak,
- Benzer kıyaslamaları ülkedeki firmaların ortalaması ile yapmak ve sonuçları ülke ekonomisi açısından değerlendirmek,
- Hisse devri, hisse satışı, hisse senedi ihracı, işletme bölünmesi, tahvil ihracı ve işletme değerlendirmesi gibi olaylara yönelik kararlar alabilmek.

Bir işletme ilerleyen dönemlerde ne yapması gerektiğini mevcut verileri ışığında kararlaştırmaya çalışmaktadır. Bu açıdan finansal tablolar analizi işletmeye önemli bir araç olmaktadır. Finansal analiz yapmanın işletmeye sağladığı faydalar şu şekilde ifade edilebilir (Yılmaz, 2017):

- İşletmenin yürüttüğü projeler ve sürdürdüğü faaliyetlerden sağladıklarının başarı seviyesini göstermektedir.
- İşletmenin ilerleyen dönemlerle ilgili olarak planladığı hedeflere ne ölçüde ulaşabildiğini ortaya koymaktadır.
- İşletmenin kısa, orta ile uzun dönemdeki amaçlarına ulaşamamışsa buna neden olan unsurların belirlenmesini sağlamaktadır.
- Diğer rakip işletmelerin verileri ön planda tutularak bunlar kendi verileri ile kıyaslanmasını sağlamaktadır.
- İşletmenin ilerleyen dönemlerle ilgili olarak plan yapabilmesi açısından, var olan veriler ile geçmiş verilerin devamlı olarak belli dönemlerde analizinin yapılmasını sağlamaktadır.

1.6.3. Finansal Analiz Teknikleri

Finansal analizin temelinde olan değerler ve rakamlar ait oldukları firmanın finansal durumu ile faaliyet neticelerini ortaya koymakla

beraber yalnız başlarına işlenemeyen bilgiler olarak karşımıza çıkmaktadır (Tekin, 2017).

Veri ve bilgilerin analiz edilerek firmanın kararları ve finansal faaliyetleri kapsamında ilerleme kaydetmelerine destek verecek ve yürütecekleri faaliyetlerinde kullanımına hazır olmalarının sağlanması yalnızca finansal analiz metotları kullanılarak yapılabilecektir. Bankaların yapacakları yatırımlar ve projeler ile alacakları pozisyonlardan önce işletmenin likidite, kar ve zarar oranlarını bilmesi ve bu doğrultuda faaliyetlerin devam ettirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bankaların finansa ve muhasebe benzeri departmanlarında işletmenin faaliyetleriyle ilgili olarak finansal analiz değerlendirilmesi yapılmaktadır. Finansal analizler farklı yöntemlerle ve yollarla ve gereksinim duyulan konuyla ilgili de yapılabilmektedir. Finansal analiz teknikleri temelde dört tipte ele alınmaktadır. Bu teknikler şunlardır (Tunçez, 2019);

- Karşılaştırmalı Tablolar (Yatay) Analizi
- Yüzde Yöntemi (Dikey) Analiz
- Eğilim Yüzdeleri (Trend) Yöntemi Analizi
- Oran (Rasyo) Analizi

1.6.3.1. Karşılaştırmalı Tablolar (Yatay) Analizi

Karşılaştırmalı tablolar analizi, bir firmanın birbirini izleyen iki veya daha çok döneme ait finansal tablolarının kıyaslanmasına bağlı olarak yapılan analizleri ifade etmektedir. Bu analiz yöntemi birden çok dönemdeki tabloları değerlendirdiğinden dolayı dinamik bir analiz türü olarak ele alınmaktadır. Karşılaştırmalı finansal tablolar analizi belli bir dönem baz alınıp bu baz döneme göre yüzde veya rakamların yükseliş ve azalışlarına bağlı olarak gerçekleştirilmektedir (Haftacı, 2015).

Karşılaştırmalı tablolar analizi, bir firmanın iki ya daha çok dönemi ile ilgili finansal tablolarının birbirleri takip eden dönemler açısından kıyaslamalı bir biçimde düzenlenmesi ve söz konusu tablolarda

bulunan kalemlerin süreç içerisinde geçirmiş oldukları değişimlerin değerlendirilerek incelenmesini ifade etmektedir (Önce vd., 2013). Bu bakımdan bu analizde işletmenin iki ya da daha çok dönemine ait gelir tablosu ve bilançonun kendi içlerinde karşılaştırılması yapılmaktadır. Karşılaştırmalı tabloların oluşturulması, firmanın farklı dönemlerindeki gelir tablosu ve bilanço hesaplarının ayrı ayrı sunulması ile birlikte yapılmaktadır. Kıyaslamalı tabloda bir yılın diğer yıla kıyasla azalışı veya artışı ayrı bir sütunda, ortaya çıkan değişim oranları ise farklı sütunda gösterilmektedir (Ceylan ve Korkmaz, 2006).

Karşılaştırmalı finansal tabloların hedefi, bir firmanın mali durumu ile faaliyetlerinin neticesinde ortaya çıkan değişimlerin dönemler arasında kıyaslanmasıdır. Söz konusu analizle birlikte firmanın süreç içerisinde ortaya koyduğu küçülme veya büyüme benzeri haller belirlenebilmektedir. Bu sayede firmanın eski durumu göz önünde bulundurarak farklılıkları belirlenmekte ve bu farklılıklara bağlı olarak gelecekle ilgili bazı tahminlerde bulunabilmektedir (Elmas, 2017). Karşılaştırmalı finansal analiz kapsamında yararlanılan formül şu şekilde ifade edilebilir (Yılmaz, 2017):

$$\text{Azalış (Artış)Yüzdesi} = \left(\frac{\text{Fark Mutlak Değeri}}{\text{Kıyaslaması Yapılan İki Yılda Önceki Yılın Mutlak Değeri}} \right) * 100$$

Karşılaştırmalı finansal analizle ilgili olarak Tablo 1'de verilen örneğin gösterilmesi mümkündür.

Tablo 2. Karşılaştırmalı Finansal Analiz Örneği

Değerler/Dönem	2023	2024	%
Nakit Değerler	12.000	16.000	33,3
Bankalar	8.000	10.000	25

$$\text{Artış Yüzdesi} = \frac{16000 - 12000}{12000} \times 100 = \%33,3$$

1.6.3.2.Yüzde Yöntemi (Dikey) Analiz

Yüzde yöntemi ile birlikte firmanın bir dönemine ait finansal tabloları değerlendirilmekle birlikte birçok dönemiyle ilgili finansal tabloları da değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle yüzde yöntemi analizi statik ve dinamik olarak yararlanılabilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017). Bu yöntem kapsamında bilançonun analizi yapılmaktaysa, pasif veya aktif toplamı yüz kabul edilmekte ve buna göre bilançonun diğer kalemleri düzenlenmektedir (Durmuş, 2015). Gelir tablosunun dikey analizinde ise net satışlar 100 olarak kabul edilmektedir. Buna göre diğer gider ve gelir değerlerinin yüzdeleri belirlenmektedir.

Yüzde yöntemi analizi, toplam varlık ve kaynaklar içerisinde aktif ile pasif hesapların dağılımlarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte işletme kaynakların ne ölçüde özkaynaklardan, ne ölçüde yabancı kaynaklardan sağlandığının belirlenmesi ile birlikte aktifler içerisinde duran ve dönen varlıklarının dağılımlarının belirlenmesi önemli olacaktır (Ceylan ve Korkmaz, 2006). Yüzde yöntemi analizi kapsamında yararlanılan formüller şu şekilde ifade edilebilir (Yılmaz, 2017):

$$\text{Grup Toplamına Göre Yüzde} = \frac{\text{Grup İçindeki Kalemin Mutlak Değeri}}{\text{Grup Toplamı}} \times 100$$

$$\text{Bilanço Toplamına Göre Yüzde} = \frac{\text{Bilanço Kaleminin Mutlak Değeri}}{\text{Aktif (Pasif)Toplamı}} \times 100$$

Tablo 2’de ise bilanço toplamına göre yüzde analizi yöntemine bağlı olarak hesaplanmış bir örnek gösterilmektedir.

Tablo 3. Bilanço Toplamına Göre Yüzde Analizi Yöntemine Bağlı Bir Örnek

	2024	%
Nakit Değerler	12.000	12,5
Bankalar	8.000	8,33
TOPLAM AKTİF	96000	100

$$\text{Bilanço Toplamına Göre Yüzde} = \frac{12000}{96000} \times 100 = \%12,5$$

1.6.3.3. Eğilim Yüzdeleri (Trend) Yöntemi Analizi

Bir firmanın faaliyet dönemi içerisindeki mali durumunun bir önceki döneme göre gelişim mi kaydetmekte veya gerilemekte mi olup olmadığının değerlendirilmesi açısından yapılan analiz tipine eğilim yüzdeleri (trend) yöntemi adı verilmektedir (Gallgher vd., 2003). Eğilim yüzdeleri (trend) yöntemi, mali tablolarda yer alan tutarların yıllık olarak seyirlerini ortaya koymaktadır. Bu yöntem aynı zamanda indeks yöntemi veya değişim yüzdeleri yöntemi de adı verilmektedir (Tekin, 2017).

Eğilim yüzdeleri yönteminden yararlanabilmesi bakımından incelenecek dönemin geniş bir aralık olması gerekmektedir. Bu bakımdan yalnızca birkaç dönemi kapsayacak bir değerlendirmenin yapılması durumunda bu yöntemden yararlanılması etkili olmayacaktır. Eğilim yüzdeleri analizi kapsamında firmanın sergilediği tutum ve tavır yavaş yavaş yıllar içerisinde kendini göstermesi sebebiyle bu analize yatay yüzde analizi de denilmektedir. Söz konusu yöntemde, birbirlerini izleyen dönemlerle ilgili finansal tablolar kapsamında bulunan kapsamda bulunan kalemlerin baz finansal tablo kalemlerine bağlı olarak sergiledikleri azalışlar ve artışlar yüzde olarak hesaplanmaktadır. Finansal tablo kalemlerinde ortaya çıkan azalış ve artış eğilimlerinin negatif veya pozitif oldukları tespit edilirken aralarında anlamlı etkileşimler bulunan kalemler beraber ele alınmaktadır. Bununla birlikte, analizlerin bir anlam ifade edebilmesi açısından bazı yıl olarak seçilen dönemin olağan bir dönem olması oldukça önemlidir (Çabuk ve Lazol, 2017). Yüzde yöntemi analizi kapsamında kullanılan formüller şu şekilde ifade edilebilir (Yılmaz, 2017: 47):

$$Trend = \frac{Trendi\ Bulunacak\ Miktar}{Baz\ Dönem\ Tutarı} \times 100$$

Tablo 3’de ise eğilim yüzdeleri (trend) analizi yöntemine bağlı olarak hesaplanmış bir örnek gösterilmektedir.

Tablo 4. Eğilim Yüzdeleri (Trend) Analizi Yöntemine Bağlı Bir Örnek (Yıl Bazlı)

Tutar (Trend)	2020	2021	2022	2023	2024
Dönen Varlıklar	400 (100)	425 (106,25)	375 (93,75)	450 (112,5)	500 (125)
K. Vadeli Yabancı Kaynaklar	200 (100)	150 (75)	250 (125)	275 (137,5)	300 (150)

$$Trend (2021 - D.Varlık) = \frac{425}{400} \times 100 = 106,25$$

$$Trend (2021 - K.V.Yabancı Kaynak) = \frac{150}{200} \times 100 = 75$$

1.6.3.4. Oran (Rasyo) Analizi

Literatürde oran (rasyo) analizine ilk defa William M. Rosendale tarafından “Credit Departman Methods” adlı makalede 1908 yılında yer verildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu makalede firmaların kararlarını düzgün alabilmesi açısından cari orandan yararlanması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bununla birlikte Alexander Wall adlı ekonomist 1919 yılında bankacılık uygulamalarında oran analizinden yararlanılması gerektiğini ifade etmiştir (Sarıkamış, 2007).

Oran analizi kapsamında erişilen rakamlar başlı başına bir anlam ifade etmemektedir. Burada bir analiz yapılabilmesi açısından aynı sektördeki faaliyet gösteren benzer firmaların geçmiş yıllarının ortalaması ve bazı standart oranların kullanılması gerekmektedir. Fakat, rasyo analizi kapsamında birçok hesaplama yapmak yerine birbirleriyle ilişki kurulabilen kalemlerin hesaplanması yerinde olacaktır. Rasyo analizinde bulunacak oran sayısı, yürütülen çalışmanın hedefine bağlı olarak farklılık gösterecektir (Çabuk ve Lazol, 2017).

Oran analizinden etkin bir biçimde yararlanılabilmesi bakımından bulunan değerlerin bazı kriterlere bağlı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Değerlendirme kapsamında kullanılan kriterler (standartlar); işletmenin yürütmüş olduğu faaliyetler kapsamında daha

önceden belirlediği oranlar, analizi yapan bireyin gözlem ve deneyimlerine bağlı oluşturduğu yargılar, Başarılı olmuş işletmelerin oranları, işletmenin faaliyet sürdürdüğü sektörler ilgili genel oranlar ve standartlar ile bütçelenen bilgilere bağlı olarak hesaplanan oranlardır (Önce vd., 2013). Bununla birlikte oran analizinin etkin bir şekilde yapılabilmesi açısından bazı koşulların sağlanması gerekmektedir. Bunlar; standart oranların var olması, ekonomik şartların düzgünlüğü, endüstri şartları ve tek düzen muhasebe sistemidir. Oran analizi kapsamında kullanılan oranlar şu şekilde ifade edilebilir (Elmas, 2017):

1. Likidite Oranları
2. Faaliyet Oranları
3. Mali Yapı Oranları
4. Karlılık Oranları
5. Borsa Performans (Piyasa Değeri) Oranları

1.6.3.4.1. Likidite Oranları

Likidite oranları, firmaların borçlarını en kısa süre içinde ödeyebilme düzeyinin ne kadar kuvvetli olduğunu değerlendiren yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Likidite oranlarının değerlendirilmesinde işletmenin mevcut mali durumu ön planda tutulurken bununla birlikte ilerleyen dönemlerdeki nakit çıkışlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Likidite oranları kendi içinde üçe ayrılmaktadır (Yılmaz, 2017). Bunlar; cari oran, likidite (Asit-Test) oranı ve nakit oranıdır (Haftacı, 2013).

Cari Oran

Bir firmanın dönen varlıklarının kısa vadeli yabancı kaynaklara oranlanması ile bulunan tutara cari oran denilmektedir. İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme kuvvetinin belirlenmesi maksadıyla kullanılmaktadır. Bu oran şu formülle hesaplanmaktadır (Yılmaz, 2017):

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Cari oranın genel olarak 2 olması uygun bulunmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010). Fakat gelişmiş ülkelere kıyasla gelişmekte olan ülkelerde likiditenin fazla olmaması, bankaların ise genel olarak kısa vadeli borçlar vermeleri sebebiyle bu oranın 2'in altında olması söz konusu olmaktadır. Bu açıdan gelişmekte olan ülkelerde bu oranın 1,5'e yakın olması yeterli olarak değerlendirilmektedir (Aydın vd., 2010).

Likidite (Asit-Test) Oranı

Likidite (Asit-Test) oranı, cari oranın geliştirilmiş bir biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oran kapsamında dönen varlıklardan likidite niteliği pek olmayan stokların düşülmesi söz konusu olmaktadır. Likidite oranının genel olarak 1 olması yeterli olarak değerlendirilmektedir. Bunun nedeni ise işletmenin stoklarını likite dönüştürememesi durumunda kısa vadeli borçlarını ödeyebilecek kuvvete sahip olmasıdır (Elmas, 2017). Likidite oranı şu şekilde hesaplanmaktadır;

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynak}}$$

Nakit Oranı

Firmanın elindeki nakitleri ve diğer varlıkları ile birlikte borçlarını ne düzeyde kapabileceğini ortaya koyan orana nakit oran denilmektedir (Poyraz, 2008). Nakit oranın gelişmiş ülkeler kapsamında genel olarak 0,20'nin üzerinde olması istenmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde bu değerin altına düşebilmektedir. Bununla birlikte nakit oranın çok fazla olması da arzu edilmemektedir. Bunun sebebi ise bu oran çok yüksekse, işletmede nakit ve nakit benzeri varlıkların atıl olmaları söz konusu olmaktadır (Savcı, 2017). Nakit oranı iki biçimde hesaplanmaktadır. Bunlar;

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - (\text{Ticari Alacaklar} + \text{Stoklar})}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynak}}$$

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

1.6.3.4.2. Faaliyet Oranları

İşletmenin elindeki varlıkları ne ölçüde etkin kullandığını tespit etmek maksadıyla hesaplanan oranlara faaliyet oranları denilmektedir. Genel olarak işletme içinde yapılan farklı hesaplamalara destek verilmesi kapsamında bu oranlardan yararlanılmaktadır. Faaliyet oranları; alacak devir hızı, alacakların ortalama tahsil süresi, aktif devir hızı, stok devir hızı, stok devir süresi ve brüt işletme sermayesi devir hızıdır.

Alacak Devir Hızı

İşletmenin bir dönem içerisinde alacaklarını kaç kez tahsile dönüştürdüğünü bulmak adına kullanılan orana alacak devir oranı denilmektedir (Düzer, 2008). Bulunan alacak devir hızı oranının sonucu fazla ise pozitif, bu oranın sonucu düşük ise negatif bir durum söz konusu olmaktadır. Alacak devir hızının yükselmesi alacakların likidite oranının yükselmesini sağlamaktadır. Düşmesi ise alacakların likiditesinin azalmasına neden olmaktadır (Önce vd., 2013; Atabey, 2022). Alacak devir hızı aşağıdaki formüllere göre şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Alacak Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacak}}$$

$$\text{Ortalama Ticari Alacaklar} = \frac{\text{Dönem Başı Tic. Alacaklar} + \text{D. Sonu Tic. Alac.}}{2}$$

Alacakların Ortalama Tahsil Süresi

Alacakların ortalama tahsil süresi, işletmenin sahip olduğu alacakları ne süre içinde tahsil edebildiğinin hesaplanmasını mümkün kılan bir metot olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oranın hesaplama formülü aşağıdaki gibidir:

$$\text{Alacakların Ortalama Tahsil Süresi (gün)} = \frac{365}{\text{Alacak Devir Hızı}}$$

Aktif Devir Hızı

Aktif devir hızı, aktifte var olan varlıklarının kaç katı kadar satış yapıldığını ortaya koymak adına kullanılan bir orandır. Aktif devir hızının büyümesi işletme adına olumlu bir gelişme olmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017; Atabey, 2022). Aktif devir hızının büyüklüğü, işletmenin faaliyetlerini tam kapasitesi ile sürdürdüğünü ortaya koyarken düşüklüğü ise işletme atıl kapasitenin var olduğunu ortaya koymaktadır (Poyraz, 2008). Aktif devir hızı oranı şu şekilde hesaplanmaktadır (Sunar ve Yılmaz, 2019):

$$\text{Aktif Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Aktif devir hızı oranı işletmelerin sahip oldukları varlıklarının her bir TL'si ile ne kadar bir satış yaptığının ortaya konulmasını sağlamaktadır. Bu oran aynı zamanda işletmenin kar durumunu gösteren önemli göstergelerden biridir (Özolgun, 2017).

Stok Devir Hızı

Stok devir hızı, bir yıl içinde stokların kaç defa dönmüş olduğunu ortaya koymaktadır. Üretim işletmelerinde stoklar malzemeler, hammadde, yarı mamuller ve mamullerden meydana gelmekteyken ticari işletmeler kapsamında ticari mallar sadece stokları meydana getirmektedir (Tekin, 2017; Atabey, 2022).

Stok devir hızı oranının düşük olması, firmada fazla stok olduğunu ve dolayısıyla firmanın pek iş yapmadığını göstermektedir. İşletmede çok miktarda stok bulunması halinde ise stokların demode olmaları, bozulmaları mümkün olmakla birlikte stoklama maliyetlerinin artması da söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte stok devir hızının fazla olması durumu da tüketicilerin isteklerinin zamanda karşılanamaması sebebiyle ortaya çıkabilmektedir. Sürekli sipariş verme durumu aynı zamanda sipariş maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010). Stok devir hızı şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satılan Ticari Malların Maliyeti}}{\text{Ortalama Ticari Mal Stoku}}$$

$$\text{Ortalama Ticari Mal Stoku} = \frac{\text{Dön. Başı Mal Stoku} + \text{Dönem Sonu Mal Stoku}}{2}$$

Stok Devir Süresi

Bu oran, stok devir hızına bağlı olarak stokların hepsinin peşin olarak satılması durumunda ne kadar süre içinde nakde dönüştürüldüğünün hesaplanması adına kullanılan bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte yapılan satışların tamamı kredili ise bu durumda stokların ne kadar süre içinde alacağa dönüştüğünü ortaya koymaktadır (Tekin, 2017). Stok devir süresi şu formülle hesaplanmaktadır:

$$\text{Stok Devir Süresi} = \frac{365}{\text{Stokların Devir Hızı Oranı}}$$

Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı

Brüt işletme sermayesi devir hızının fazla olması, eldeki dönen varlıkların etkin kullanıldığını göstermekteyken az olması ise dönen varlıkların etkin kullanılmadığını göstermektedir (Savcı, 2017). Yapısal açıdan bu oran dönen varlıkları kaç katı net satış hasılatı yapıldığını göstermektedir. Burada amaçlanan en az dönen varlık ile en fazla satışı gerçekleştirebilmektedir (Haftacı, 2015). Bu oran aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$\text{Dönen Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Dönen Varlıklar}}$$

1.6.3.4.3. Mali Yapı Oranları

İşletmenin kendi kapsamında yer alan varlıkların hangi kısmının yabancı kaynaklar ve hangi kısmının sermaye ile alınmış olduğunu belirlemek maksadıyla kullanılmaktadır. Kaynaklar ve varlıklar arasında kurulan denge aynı zamanda borçlar ve sermaye arasında da bir denge kurulması açısından önemli olduğunu belirlemek maksadıyla kullanılmaktadır. İşletmenin varlıklara sahip olmak için uzun ve kısa vadeli yabancı kaynaklar üzerinden borçlandığı bedellerin olması gereken zamanlarda ödenme durumunun tespit edilmesine de yardımcı olan bir metot olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansman sağlayan kurumlar tarafından oldukça üzerinde durulan bu yöntem, firmanın özkaynağının kuvvetli olması halinde firmaya kredi sağlanması açısından yararlı olmaktadır.

Yabancı Kaynak Oranı

Literatürde yabancı kaynak oranına aynı zamanda kaldıraç oranı da denilmektedir. Bu oran yapısal açıdan işletme varlıklarının nasıl karşılanmış olduğunu ortaya koymaktadır. Aktif yüzde kaçının yabancı kaynaklar üzerinden temin edildiğini ortaya koymaktadır. Yapılan değerlendirmeler kapsamında bu oranın %50 olmasının normal olduğu ifade edilmektedir. Oranın %50'in üstüne çıkması ile birlikte risk yükselmektedir. Aynı zamanda %50'in altına inmesiyle birlikte, işletmenin yabancı kaynakları etkin kullanamadığı belirtilmektedir (Gücenme, 2003). Yabancı kaynak oranı şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Yabancı Kaynak Oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynak}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

Öz Kaynak Oranı

Bu oran, işletmenin sahip olduğu kaynakların yüzde kaçının ortaklar ve işletme sahipleri tarafından temin edildiğini ortaya koymaktadır. Öz

kaynak oranının fazla olması, işletmenin faiz yükü ile daha az karşı karşıya olduğunu ve bu dönemde uzun vadede borçlarının karşılayamaması sebebiyle finansal açıdan zorluklarla karşılaşmanın daha güç olduğunu ifade etmektedir. Yapısal açıdan bu oranın %50 dolaylarında olması olağandır (Atabey, 2022).

Öz kaynak oranı, aktif değerlerinin ne kadarlık bölümünün öz kaynaklar üzerinden karşılandığını göstermektedir. Finans kuruluşları, alacaklarını geri almada zorlanmamak için bu oranın yüksek olmasını arzu etmektedir. Özellikle durgunluk ya da ekonomik kriz dönemlerinde bu oranın yüksek olması sorunlu süreçlerin daha kolay atlatılmasını sağlamaktadır (Elmas, 2017). Öz kaynak oranı şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Öz Kaynak Oranı} = \frac{\text{Öz Kaynaklar}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı

Bu oranın düşük çıkması, finansman kuruluşları bakımından işletmeye kredi verilmesi açısından pozitif olarak değerlendirilmektedir. Bunun nedeni ise işletmenin öz kaynaklarına kıyasla yabancı kaynaklarının düşük çıkması, işletmenin borçlar yerine kendi nakit ve sermayesi ile faaliyetlerini yürütebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum ise işletmenin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu oranın 1 çıkması yeterli koşul olarak ele alınmaktadır (Savcı, 2017; Yanya ve Tanrıöven, 2022). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynak}}{\text{Öz Kaynaklar}}$$

Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı

Kısa vadeli yabancı kaynak oranı, varlıkların ne kadarlık kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla temin edilmiş olduğunu göstermektedir. Bu oranın genel olarak 1/3'ü geçmemesi arzu

edilmektedir. Bu oranın büyük olması aktifteki varlıkların büyük bir kısmının yabancı vadeli kaynaklar üzerinden elde edildiğini ortaya koymaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017; Göker, 2019). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Pasif Toplam}}$$

Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı

Uzun vadeli yabancı kaynak oranı, varlıkların ne kadarlık kısmının uzun vadeli yabancı kaynaklarla temin edilmiş olduğunu göstermektedir. Uzun dönemli yabancı kaynaklar kullanımları, firmaların ödemek durumunda oldukları yıllık faiz miktarının artmasına neden olmaktadır. Özellikle ekonomik kriz ve durgunluk süreçlerinde uzun dönemli yabancı kaynak işletmeler açısından risk unsuru olmaktadır (Gücenme, 2003). Genel olarak bu oranın 1/6 olması uygun bulunmaktadır. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı} = \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynak}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

Yabancı Kaynak Vade Yapısı Oranı

Bu oran bir işletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklarının, tüm yabancı kaynakları kapsamındaki oranının belirlenmesi adına kullanılmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017). Bu oranın artmasıyla birlikte mali risk düzeyi de artmaktadır. Çoğunlukla bu oranın 2/3 seviyelerinde olması arzu edilmektedir (Poyraz, 2008). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Yabancı Kaynaklar Vade Yapısı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}$$

Ticari Borç Devir Hızı

Yıl içerisinde ticari borçların kaç defa yapılmış olduğunu göstermektedir. Bu oranın alacakların ortalama tahsil süresi ile beraber değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Alım tutarları genel itibariyle finansal tablolar kapsamında olmadığından bu oranın iç analizlerde kullanılması söz konusu olmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017; Çalış ve Karabulut, 2021). Ticari borç devir hızı şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Ticari Borç Devir Hızı} = \frac{\text{Net Alışları}}{\text{Ortalama Ticari Borçlar}}$$

$$\text{Ortalama Ticari Borçlar} = \frac{\text{Dönem Başı Ticari Borçlar} + \text{Dönem Son. Tic. Bor.}}{2}$$

Ticari Borçların Ortalama Ödeme Süresi

Ticari borçların ortalama ödeme süresi, işletmenin ticari alışları sebebiyle ortaya çıkan borçlarının ortalama kaç gün sonra ödendiğini ortaya koymaktadır (Lazol, 2004).

$$\text{Ticari Borçların Ortalama Ödeme Süresi} = \frac{365}{\text{Ticari Borç Devir Hızı}}$$

Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı

Duran varlıkların öz kaynaklara oranı, bu oran net duran varlıkların öz kaynaklara oranlanması kapsamında elde edilmektedir. Genel olarak bu oranın 1 olması, tüm duran varlıkların öz kaynaklar üzerinden elde edildiğini ortaya koyacaktır (Savcı, 2017). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı} = \frac{\text{Duran Varlık (Net)}}{\text{Öz Kaynaklar}}$$

Duran Varlıkların Devamlı Sermaye Oranı

Duran varlıkların öz kaynaklara oranı, işletmenin duran varlıklarının ne kadarlık bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz sermaye

(devamlı sermaye) ile finans edildiğini ortaya koymaktadır. Bu oran 1'in altında olması beklenmektedir. Bu oranın 1'in üzerine çıkması halinde duran varlıkların bir bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla temin edildiğini ortaya koymaktadır (Önce vd., 2013). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar} + \text{Öz Kaynaklar}}$$

1.6.3.4.4. Karlılık Oranları

İşletmelerin ana hedefleri süreklilik, büyüme ve karlılıktır. Karlılık kavramı ifade edilen diğer iki hedefle yakın ilişki içerisinde. Bunun nedeni uzun dönemli yeterli düzeyde kar sağlayamayan şirketin varlığını devam ettirmesi ile büyümesinin mümkün olmamasıdır (Tekin, 2017). Karlılık oranı, bir işletmenin kurumsal tüm işlem ve faaliyetleri neticesinde açığa çıkan karın arzu edilen düzeyde olup olmadığını tespit eden oranları ifade etmektedir (Sunar vd., 2018). Söz konusu oranlarla birlikte işletmenin önceki dönem faaliyetleri ile kazan gücünün etkinlik seviyesi tespit edilmektedir (Savcı, 2017).

İlk değerlendirme kapsamında bir işletmenin karı az görülebilecektir. Ancak işletmenin kendi sektörel ortalaması kapsamında değerlendirmek önemli olacaktır. Buna göre işletmenin karı, sektörün ortalama karını üzerindeyse karlılığın yüksek olarak ele alınması gerekmektedir (Ceylan ve Korkmaz, 2006).

Brüt Satış Karı Oranı

Bir işletmenin büyüklüğünü ve sürdürülebilirliğini sağlamak veya devam ettirmek için gerçekleştirmek durumunda olduğu satışlar ile satışların maliyeti arasındaki pozitif fark brüt satış karıdır (Tekin, 2017). Bir işletmenin brüt satış karı, işletmenin faaliyetleri doğrultusunda oluşan giderleri temine edecek ve bununla birlikte hisse sahiplerine kar payı temin edebilecek düzeyde olmak durumundadır. Bu oran yapısal açıdan işletmenin satış karlılığını ortaya koymaktadır

(Kısakürek ve Erdoğan, 2021). Brüt satış kar oranının fazla çıkması, toplam satışlar kapsamında satılan malın maliyetinin oranının azaldığını ortaya koymaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017). Brüt kar oranı şu şekilde hesaplanmaktadır.

$$\text{Brüt Satış Karı Oranı} = \frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

Faaliyet Karı Oranı

Faaliyet karı oranı, işletmenin yaptığı satışlar kapsamında yapmış olduğu faaliyetlerden sağladığı karı göstermektedir. Bu oran genel olarak işletmenin ana faaliyetlerinden ne düzey karlı olduğunu ortaya koymak maksadıyla kullanılmaktadır (Tekin, 2017). Yalnız faaliyet karı oranına göre hareket etmek doğru olmayacaktır. Burada sektör ortalamalarına eski yılların faaliyet analiz oranlarına dikkat etmek yerinde olacaktır. Faaliyet karı oranının yüksek olması verimliliği ortaya koymaktadır. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Faaliyet Karı Oranı} = \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

Olağan Kar Oranı

İşletmenin devamlılık gösteren olağan faaliyetleri neticesinde sağladığı karın yeterli olup olmadığı ile ilgili bilgi sağlamaktadır. Olağan karın net satışlar içindeki oranını ortaya koymaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010). Bu oran aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$\text{Olağan Kar Oranı} = \frac{\text{Olağan Kar}}{\text{Net Satışlar}}$$

Dönem Net Karı Oranı

Dönem net kar oranı, kurumun ne ölçüde verimli olduğu ile ilgili olarak bilgi sağlamaktadır (Kısakürek, 2024). Bu oranla ilgili olarak

belirlenen net bir standart yoktur. Fakat ifade edilen görüşler doğrultusunda yüksek hacimli sanayi işletmeleri açısından %4 ile %6 arasında değişmesi uygun bulunmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2017). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır (Korkmaz ve Wolf, 2022):

$$\text{Dönem Net Karı Oranı} = \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

Aktif Karlılık Oranı

İşletmenin elindeki aktifleri üzerinden ne ölçüde karlılık sağlandığının değerlendirilmesi açısından yararlanılan bir orandır (Ayboğa ve Erol, 2021). Şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Aktif Karlılık Oranı} = \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Satışların Maliyeti Oranı

Genel olarak bu oranın düşük olması arzu edilmektedir. Bu oran işletmenin karlılık oranını 1'e tamamlamaktadır. Bu oran ile satışlar içerisinde satışların maliyeti görünmektedir (Çabuk ve Lazol, 2017; Kayıhan ve Ekinci, 2021). Şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Satışların Maliyeti Oranı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Net Satışlar}}$$

Finansman Giderleri Karşılama Oranı

Finansman giderleri karşılama oranı, bir işletmenin faiz giderlerini ödeyebilme becerisini ölçmek adına kullanılan bir orandır. Vergilerin faiz ödemelerini etkilememesi sebebiyle faiz ile vergi öncesi kar kullanılmaktadır. Söz konusu bu oran, firmanın ödemek durumunda olduğu faiz giderlerinin kaç katı kar sağladığı gösterilmektedir (Dereköy, 2020; Atabet, 2022). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Finansman Giderleri Karşılama Oranı} = \frac{\text{Dönem Karı} + \text{Faiz Giderleri}}{\text{Faiz Giderleri}}$$

Ekonomik Verimlilik Oranı

Faizden ve vergiden önceki karın pasif toplamına oranlanması ile bulunmaktadır. Bu oran özellikle işletmenin öz kaynaklarını ve yabancı kaynaklarını ne düzeyde verimli kullandığını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Elmas, 2017; İnce ve Tarı, 2023). Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Ekonomik Verimlilik Oranı} = \frac{\text{Finansman Giderleri} + \text{Dönem Karı}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

Borç Servis Oranı

Bu oran, işletmenin uzun vadeli borçlarının taksitlerinin ödeme gücünün belirlenmesi açısından yararlanılmaktadır. Borcun faiz ile anapara taksidi toplamına borç servisi adı verilmektedir. İşletme borç ödemek adına kullanacağı kaynaklar ile ödeme yapabilecekleri yıllık borç miktarı karşılamaktadır. Borç servis oranının 1/2 ya da üzerinde olması arzu edilmektedir. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\begin{aligned} &\text{Borç Servis Oranı} \\ &= \frac{\text{Dönem Net Karı} + \text{Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler} + \text{Faiz Giderleri}}{\text{Borç Anapara Taksitleri} + \text{Faiz Giderleri}} \end{aligned}$$

1.6.3.4.5. Borsa Performans (Piyasa Değeri) Oranları

Borsa performans oranları, halka açık şirketlerin piyasada işlem gördükleri değere erişinceye kadar kazandıkları değer in görülmesi ve bu açıdan potansiyel yatırımcılara bilgi verilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Aras, 2013; Bektaş ve Tekin, 2013).

Fiyat- Kazanç Oranı

Piyasada işlem gören işletmelerin çıkardıkları hisse senetlerinin borsa değerleri ile hisse senedi başına düşmekte olan kar payı

arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla kullanılan orana fiyat-kazanç oranı denilmektedir. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Fiyat – Kazanç Oranı} = \frac{\text{Hisse Senedi Fiyatı}}{\text{Hisse Başına Net Kar}}$$

$$\text{Hisse Senedi Sayısı} = \frac{\text{Sermaye}}{1000}$$

Piyasa Değeri- Defter Değeri Oranı

Borsada işlem gören işletmelerin, borsadaki değerlerin özkaynaklarının kaç katı olduğunu hesaplanmasını sağlayan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oranlama metodundan genel olarak hisse alım satımıyla ilgili olan yatırımcılar yararlanmaktadır. Bu oran şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$\text{Piyasa Değeri – Defter Değeri Oranı} = \frac{\text{İşletmenin Toplam Borsa Değeri}}{\text{Öz Kaynaklar Toplamı}}$$

Hesaplanan bu oran yüksek çıktığında hisse senedi değer kazanmış olmaktadır. Bu durumda elinde hisse senedi tutan yatırımcılar bu senetleri satabilirler. Fakat bu oranın düşük olması halinde ise hisse senedi değer kaybetmiş olmaktadır. Bu durumda ise yatırım yapmak isteyen kişilerin bu hisseyi almaları gerektiğini ifade edebilmek mümkün olmaktadır.

Hisse Başına Kar Oranı

İşletmenin dönemlik net karının, piyasada işlem görmekte olan hisse senedi sayına bölünmesi ile bulunan bir orandır. Bu oran hisse senedi başına elde edilen karın bulunması açısından kullanılmaktadır. Genel olarak bu oranın yüksek olması arzu edilmektedir (Şamiloğlu, 2012).

$$\text{Hisse Senedi Başına Kar} = \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Hisse Senedi Sayısı}}$$

Kar Payı Verim Oranı

Kar payı verim oranı, işletmenin ortaklarına dağıtmış olduğu kar payı ile piyasadaki hisse senedi fiyatı arasındaki etkileşimin görülmesi adına kullanılan bir orandır. Bu oran işletmenin hisse başına düşen kar payı tutarının, hisselerin borsa fiyatına bölünmesi ile bulunmaktadır. Bu oranın hesaplanması şu şekildedir:

$$\text{Kar Payı Verim Oranı} = \frac{\text{Hisse Başına Kar Payı}}{\text{Hisse Başına Piyasa Fiyatı}}$$

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN FİNANSAL TABLOLAR

2.1. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması (TFRS-1)

İşletmelerin TFRS'lere göre hazırladıkları finansal tablolar, yapısal ve içerik açısından MSUGT'ye göre hazırlanan finansal tablolardan farklı olma olmaktadır. Bu durum Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını İlk Uygulaması bölümünde detaylı biçimde ifade edilmektedir.

Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması ile TFRS'nin ilk defa uygulanacağı finansal tabloların, karşılaştırılabilir, şeffaf nitelikte ve standart uygulamaya makul bir başlangıç temin eden ve yararından daha az bir maliyetle temin edilebilecek kaliteli bilgiler kapsamasını amaçlanmaktadır (Zor ve Karga, 2020; Cavlak ve Ataman, 2023). Kapsam olarak TFRS 1, TFRS'nin ilk defa uygulandığı finansal tablolar ile TFRS'nin ilk defa uygulandığı finansal tablolarla ilgili olarak "TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama" standardı açısından ara dönem finansal tabloların hepsine uygulanmak durumundadır. Bununla birlikte önceki bir raporlama dönemi kapsamında TFRS'leri uygulamış fakat düzenlenen son yıllık finansal tabloların TFRS ile uyumunu tam ve net bir şekilde ifade etmeyen işletmenin bu düzenlemeyi uygulaması gerekmektedir (TFRS-1).

TFRS'lere geçildiği tarih itibarıyla, ilk muhasebeleştirme işlemi olarak, TFRS Açılış Finansal Durum Tablosu (bilançosu) düzenlenmek durumundadır (Gençoğlu vd., 2014). Bununla birlikte TFRS Açılış Finansal Durum Tablosu kapsamında yararlanılan muhasebe

politikaları ile TFRS'nin ilk kez uygulanmış olduğu finansal tablolar kapsamında yararlanılan muhasebe politikalarının aynı olması gerekmektedir (Arat ve Çetin, 2011; Öner, 2022).

TFRS 1 standardında özel durumlar hariç tutulmak üzere, Açılış Finansal Durum Tablosunun oluşturulması sırasında şu düzenlemelere uyulması gerekmektedir (Gökçen, Ataman ve Çakıcı, 2016; TMSK, 2019):

- a) TFRS'nin bilançoya yansıtılmasını gerekli kılmış olduğu borçlar ile varlıklar Türkiye finansal raporlama standartları açılış bilançosuna kaydedilmek durumundadır. TFRS'nin bilançoya yazılmasına izin vermediği borç ile varlık kalemleri Türkiye Finansal Standartları bilançosuna kaydedilmemektedir.
- b) TFRS'yi kullanmadan önceki muhasebe ilkelerine bağlı olarak belli bir sınıfta muhasebeleştirilmekle beraber TFRS'ye göre farklı bir sınıf kapsamında sınıflandırılması gerekli olan borçlar, varlıklar ve özkaynakların tekrar sınıflandırılması gerekmektedir.
- c) TFRS açılış bilançosu kapsamında bulunan her tipteki borçlar ve varlıkların ölçülmeleri kapsamında TFRS uygulanmaktadır.

Firmaların TFRS'ye geçiş yaptıkları tarih sonrasında yapmış oldukları tahminler, aynı tarih itibarıyla TFRS'ye geçiş yapmadan önceki muhasebe ilkelerine kıyasla yapılan tahminlerle, ilgili tahminlerin hatalı olduğunu ortaya koyan tarafsız bir kanıt olmadığı müddetçe tutarlı olmaları gerekmektedir.

TFRS'nin ilk defa uygulandığı finansal tablolar, yansıtılan tüm finansal tablolar açısından karşılaştırmalı bilgili kapsayacak şekilde, en az üç finansal durum tablosu, iki adet kapsamlı gelir tablosu, iki öz kaynak değişim tablosu, iki nakit akış tablosu ve sunuluyor olması halinde iki tane bireysel gelir tablosu ve bunların ilgili dipnotlarını içermesi gerekmektedir (TFRS1, 2019).

TFRS kullanılmadan önceki muhasebe ilkelerine göre hazırlanmış karşılaştırmalı bilgileri kapsayan finansal tablolarda; daha önce kullanılan muhasebe ilkelerin bağlı oluşturulan bilgilerin TFRS'ye uygun olarak hazırlanmamış olduğu net bir biçimde ifade edilerek, TFRS'lerle uyumlu olabilmesi açısından yerine getirilmesi gereken düzeltmelerin içerikleri dipnotlarda ifade edilmek durumundadır (Gençoğlu vd., 2014).

TFRS'nin ilk defa uygulanacağı finansal tablolar kapsamında bazı bilgilere yer verilmesi gerekmektedir. Bu bilgiler şu şekilde ifade edilebilir (Gökçen vd., 2016):

- TFRS'ye geçiş tarihi ile birlikte önceki dönem raporlanmış olan öz kaynak ve TFRS'ye bağlı olarak tespit edilen öz kaynağın birbirleriyle uyumu.
- Firmanın en son yıllık finansal tablolarındaki dönemle ilgili toplam kapsamlı gelir tutarının TFRS'ye gören belirlenen tutarla olan uyumu.
- TFRS Açılış Finansal Durum Tablosunun oluşturulması esnasında ilk defa bir değer düşüklüğü zararı iptal edilmiş ya da muhasebeleştirilmiş olması halinde, bu iptal ya da değer düşüklüğü zararı TFRS'ye dönüş tarihi ile beraber başlayan dönemle birlikte muhasebeleştirilmiş olsaydı TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardına bağlı olarak gerçekleştirilmesi gereken açıklamalar.

TFRS Açılış Finansal Durum Tablosu kapsamında, bir maddi duran varlık, maddi olmayan duran varlık ya da yatırım amaçlı gayrimenkul kalemi açısından tahmini maliyetin belirlenmesi açısından gerçeğe uygun değer kullanılması halinde, ifade edilen her kalem açısından gerçeğe uygun değerlerin toplam tutarı ile geçmiş döneme göre raporlanmış defter değerleri kapsamında yapılan düzeltmelerin tamamının ifade edilmesi gerekmektedir (TFRS-1: 8). İfade edilen bu durum mali duran varlıklar açısından da geçerli olmaktadır.

TFRS'nin ilk defa uygulanmış olduğu finansal tabloların kapsadıkları dönemin belli bir kısmı açısından ara dönem finansal rapor sunulmasının gerektiği hallerde, TMS 34 düzenlemelerine ek olarak şu düzenlemelere de uyulması gerekmektedir (TFRS 1, 2019):

- Geçilen bir önceki yılın aynı dönemi açısından sunulan bir ara dönem finansal raporun olması halinde, TFRS'nin ilk defa uygulandığı dönemin ara dönem finansal raporları kapsamında, bir önceki yılın ara dönem finansal raporunda geçmiş muhasebe ilkelerine bağlı olarak belirlenen özkaynak miktarı ile aynı tarih doğrultusunda TFRS kapsamında belirlenen özkaynak tutarının uyumu ile bir önceki ara dönemle ilgili toplam kapsamlı gelirin TFRS ile uyumu bulunmak durumundadır.
- Söz konusu uyum işlemlerinin dışında, ara dönemlerle ilgili olarak TMS 34'e bağlı olarak oluşturulan ilk ara dönem finansal raporlarında, standardın evvelki bölümlerinde ifade edilen açıklamalar ve mutabakatlar yer verilmek durumundadır.

2.2. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarında Tabloların Sunuluşu (TMS-1)

Bu standart kapsamında genel amaçları olan finansal tabloların hangi asgari şekil ve unsur şartlarında düzenlenmeleri gerektiği düzenlenmeleri gerektiği ifade edilmektedir (Yandal, 2011). Standart kapsamında ele alınan finansal tablolar ise finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu (gelir- gider tablosu) nakit akış tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve bunlarla ilgili dipnotlardan meydana gelmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2010).

TMS-1 standardının asıl amacı, işletmelerin genel amaçlı mali tablolarının firmalar arası ve dönemler arası kıyaslamayı sağlayacak bir biçimde hazırlanması açısından kuralların tespit edilmesidir. Yapısal açıdan bu standart özünde, finansal tabloların sunumları ile ilgili asgari içerik, genel kurallar ve bunların yapıları ile ilgili ifadeler ortaya

koymaktadır. Bu standartla birlikte finansal durum tablosu kalemlerinin ne biçimde ve ne sırayla sunulacağına yönelik bir düzenleme sağlanmaktadır. Fakat bu standart hangi tip kalemlerin nasıl ve ne sırayla sunulacağını açıklama amacı taşımamaktadır. Bununla birlikte kapsam açısından bu standart TFRS'lere göre oluşturulan ve sunulmakta olan genel amaçlı finansal tablolara uygulanmaktadır (TMS-1, 2019: 3).

TMS-1 standardı, TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama Standardına bağlı olarak düzenlenmiş olan özet ara dönem finansal tablolarına uygulanması söz konusu olmamakla birlikte finansal tabloların gerçekliğe uygunluğu ile TFRS'lere uyumu, muhasebenin tahakkuk esası, firmanın devamlılığı, netleştirme hükümleri, önemlilik ve birleştirme ilgili finansal tablolara uygulanmak durumundadır (Gökçen vd., 2016).

2.3. Finansal Tablolar

TMS-1 standardı kapsamında tam bir finansal tablolar veri kapsamında şu finansal tablolar bulunmak durumundadır (TMS 1, 2019: 5):

- a) Dönem sonu finansal durum tablosu,
- b) Döneme ait kapsamlı gelir tablosu,
- c) Döneme ait öz kaynak değişim tablosu,
- d) Döneme ait nakit akış tablosu,
- e) Dipnotlar ve diğer notlar bununla birlikte 38 ve 38A paragraflarında ifade edildiği biçimde bir önceki döneme ilişkin kıyaslamalı bilgi
- f) İşletmenin muhasebe politikasının geriye dönük uygulanması halinde veya finansal tablolar kapsamında yer alan kalemlerin geriye dönük olarak tekrar ele alınması durumunda veya finansal tablo kalemleri tekrar kategorize edildiğinde, kıyaslanabilir en erken dönemin başındaki finansal durum tablosu.

TMS 1 standardına göre oluşturulan finansal tabloların TFRS'ye uygun olduklarının ifade edilebilmesi açısından tüm TFRS ile TMS düzenlemelerine bağlı kalınması ve bu durum dipnotlarda ifade edilmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte TFRS'ye uygun biçimde hazırlanan finansal tablolar “gerçeğe uygun” biçimde hazırlanmış şeklinde değerlendirilmektedir. Bunun dışında nakit akış tablosu hariç, tüm finansal tablolar tahakkuk esasına göre düzenlenmektedir (TMS 1, 2019: 7).

Finansal tablolar kapsamında, birbirlerine benzeyen kalemlerden meydana gelen sınıfların her biri ayrı bir biçimde ele alınmaktadır. Bununla birlikte önemsiz olmamaları durumunda farklı olan kalemlerin de ayrı biçimde sunulması söz konusu olmaktadır. Bir hesap kaleminin tek başına önemi olmaması durumunda, bu kalem dipnotlarda veya tablolarda diğer kalemlerle birleştirilmektedir (Gökçen vd., 2016). Finansal tablolarda önemlilik esası sebebiyle herhangi kaynak, varlık ya da gider ve gider kalemi mahsup edilememektedir. Mahsup edilmesi halinde tablo kullanıcılarının nakit akışları ile yaşanan finansal olayları anlayabilmeleri güçleşmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2010). Fakat düzenleyici hesapların düşülmesinin ardından varlıkların net tutarları üzerinden ele alınması mahsuplaştırma olarak ele alınmamaktadır (TMS 1, 2019: 8).

Firmanın finansal tablolarını ve bu tabloların dipnotlarını şeffaf bir biçimde tanımlaması gerekmektedir. Bu bağlamda bu unsurlar içerisinde şu bilgilere de yer vermek durumundadır (TMS 1, 2019: 11):

- Raporlamayı gerçekleştiren firmanın adı ya da diğer kimlik bilgileri ile söz konusu bilgilerde evvelki duruma göre yapılan değişiklikler,
- Finansal tablolar kapsamında yalnızca bir firma mı yoksa firma grubu mu yer aldığı,
- Finansal tablo ile dipnotların kapsadığı dönem ya da raporlama dönemi sonu,
- Sunum para birimi

- Finansal tablolarda yer alan tutarların yuvarlanma seviyesi.

2.3.1. Finansal Durum Tablosu (Bilanço)

Firmalar, finansal durum tablosunu TMS 1'e göre likidite esaslı ve cari veya cari olmayan varlık ile kaynak ayırımına göre iki metottan birine bağlı olarak sunabilmektedir. Firma metot seçimini, firmanın olağan faaliyet döngüsü net olarak belirleyip belirlemediğine bağlı olarak bu iki metottan hangisinin daha güvenilir olacağına bakarak karar vermektedir (Yandal, 2011). Bununla birlikte TMS 1 standardında olağan faaliyet döngüsünü net bir biçimde tespit edemeyen firmaların, daha güvenilir ve tutarlı bilgi ortaya koyabilmesi bakımından likidite esaslı metodu seçmesi önerilmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2010). Finansal durum tablosu kapsamında şu hesap gruplarının yer alması gerekmektedir (TMS 1, 2019: 11-12):

- Maddi duran varlıklar
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Maddi olmayan duran varlıklar,
- Finansal varlıklar (e, h ve i şıklarındakiler hariç)
- Özkaynak yönetimini kullanılarak muhasebeleştirilen yatırımlar,
- Canlı varlıklar,
- Stoklar,
- Ticari ve diğer alacaklar,
- Nakit ve nakit benzerleri,
- Satışı gerçekleştirilmek maksadıyla tutulmakta olan varlıkların toplamı ile TFRS 5'e bağlı olarak satılmak için tutulan ve elden çıkarılacaklar grubu kapsamında olan varlıkları toplamı
- Ticari ve diğer borçlar,
- Karşılıklar,
- Finansal borçlar (k ve l şıklarındakiler hariç),
- TMS 12 "Gelir Vergisi" standardı kapsamında ifade edildiği biçimde dönem vergisi ilgili borçlar ile varlıklar,

- o) TMS 12'de ifade edildiği biçimde, ertelenmiş vergi varlıkları ile ertelenmiş vergi borçları,
- p) TFRS 5'e kapsamında elden çıkarılacaklar grubunda olan ve satılmak üzere elde tutulanlar şeklinde sınıflandırılan borçlar,
- q) Öz kaynaklarda ele alınan kontrol gücü bulunmayan paylar (azınlıkların payları)
- r) Ana işletmenin ortaklarına ait çıkarılmış sermaye ile yedekler.

Finansal durum tablosunda varlıklar belli kıstaslara bağlı olarak dönen varlıklar bölümünde yer almaktadır. Bu bakımdan şu kıstaslara uyan varlıklar dönen varlık olarak ele alınmak durumundadır (TMS 1, 2019: 13):

- a) Firmanın olağan faaliyet döngüsü kapsamında nakde çevrilmesinin, tüketilmesinin ya da satılmasının beklenmesi;
- b) İlk olarak ticari amaçla elde tutulması;
- c) Bilanço tarihinden (raporlama döneminden) sonra on iki ay içerisinde nakde çevrilmesi ya da
- d) Bilanço tarihinden (raporlama döneminden) sonra en az 12 ay içinde bir borcun kapatılması açısından yararlanılmak ya da farklı bir sebeple kısıtlanmamış olmak şartıyla, benzeri varlıklar (TMS 7'de alınan biçimiyle) nakit ya da nakit benzeri ise.

Finansal durum tablosunda borçlar tıpkı varlıklar gibi belli kıstaslara bağlı olarak kısa vadeli borçlar bölümünde sınıflandırılmaktadır. Bu bakımdan şu kıstaslara uyan borçlar kısa vadeli borçlar olarak ele alınmak durumundadır (TMS 1, 2019: 13):

- a) Olağan faaliyet döngüsü içinde ödenmesi beklenmesi;
- b) İlk olarak ticari amaçlara bağlı olarak elde tutulması;
- c) Bilanço tarihinden (raporlama döneminden) sonra 12 içinde ödenecek olması ya da
- d) Firmanın borcun ödemesini, bilanço tarihinin (raporlama döneminin) sonunda itibaren en az 12 ay süreyle ötelenebilmesi açısından koşulsuz bir hakkının olmaması.

İfade edilen dört madde dışında kalan tüm borçlar uzun vadeli borçlar olarak ele alınmaktadır. Fakat firma, vadesi 12 ayın üzerinde olsa bile ve mali tabloların yayınlanması bağlamında onay almasından evvel ve rapor dönemi sonrasında bir ödeme planı oluşturulmuş olsa bile, mali borçlarının vadeleri raporlama dönemi sonrası 12 aylık dönem içinde sonlanıyorsa, kısa vadeli borç olarak kategorize edilecektir (TMS 1, 2019: 13).

İfade edilen durumun dışında, firmaya ait bir borcun kısa dönemde ödenmesi söz konusu olsa bile, raporlama dönemi sonrasında borcun yeniden düzenlenmesi düşünülmekteyse veya borcun 12 aydan fazla süreli olarak şartsız olarak erteleme hakkı bulunmaktaysa, borç uzun dönemli borç olmaktadır (Gökçen vd., 2016).

Finansal durum tablosunun dipnotları, kamuya sunulan bilgilerin açıklığı ve gerçeğe uygunluğu açısından önemli bir görev üstlenmektedir. Finansal tabloların dipnotları ile ilgili esaslar TMS 1 kapsamında ele alınmaktadır. Bu bağlamda işletmeler sunmuş oldukları kalemlerin alt sınıflarını finansal durum tablosunda veya dipnotlarda sunacaktır. Aşağıda ifade edilen unsurlar finansal durum tablosunda veya öz kaynak değişim tablosunda veya dipnotlarda açıklanmak durumundadır (TMS 1, 2017: 15):

- a) Paylara bölünen sermayenin her sınıfı için
 - i. Kayıtlı sermayeyi meydana getiren hisse senedi adedi;
 - ii. Çıkarılıp ve tamamı ödenen ve çıkarılıp ancak tamamı ödenmemiş hisse senedi adedi;
 - iii. Bir hisse senedinin nominal değerinin ya da hisse senetlerinin nominal değerinin bulunmadığı;
 - iv. Dönemin başı ile sonu itibarıyla bulunmakta olan hisse adedinin benzeştirilmesi;
 - v. Sermaye geri ödemesi ile temettülerin dağıtılmasındaki kısıtlamalar dahil ele alınan sermaye sınıf ile ilgili imtiyazlar, sınırlamalar ve haklar;

- vi. Firma ya da bağlı ortakları ya da iştirakleri tarafından sahip olunan firmanın kendi hisse senetleri ve
- vii. Sözleşmeler ve opsiyonlar gereği yerine getirilecek hisse senedi satışları açısından çıkarılmak maksadıyla firmada tutulan hisse senetleri, bu senetleri tutarları ve vadeleri ve
- b) Öz kaynaklar kapsamındaki yedekleri her birinin amacı ile niteliği ilgili açıklamalar.

2.3.2. Kapsamlı Gelir Tablosu

Finansal Tabloların Sunuluşu standardı kapsamında, gelir tablosunda yer alan kalemlerin kapsamı yükseltilerek kapsamlı gelir tablosu şeklinde bir ifade yer almıştır. İçeriksel olarak kapsamlı gelir tablosu zarar veya kar ile diğer gelirlerden meydana gelmektedir. İşletmenin karı veya zararı; işletmenin tüm gelirlerinden, diğer kapsamlı gelir öğelerinin dışında kalan giderlerin düşürülmesi ile tespit edilmektedir. İfade edilen diğer kapsamlı gelir, alışılabilen gelir tablosu ile kapsamlı gelir tablosu arasındaki en önemli farkı meydana getiren unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökgöz, 2013). Kapsamlı gelir tablosunda, bulunulan dönemle ilgili olarak şu kalemler yer almak durumundadır (Gökçen vd., 2016; TMS 1, 2017: 16-17):

- a) Hasılat, itfa edilen maliyetlerden değerlendirilen mali varlıkların finansal durum tablosu dışında bırakılması sebebiyle elde ortaya çıkan kayıp ya da kazançlar,
- b) Finansman maliyetleri,
- c) Öz kaynak metodundan yararlanılarak muhasebeleştirilen iş ortaklıkları ve iştiraklerin kar ya da zarar payları, herhangi bir mali varlığın tekrar kategorize edilmesi sonucunda gerçeğe uygun değerine bağlı olarak ölçülmesi halinde, evvelki defter değeriyle tekrar kategorize edilme tarihi kapsamındaki gerçek değeri arasındaki fark sebebiyle ortaya çıkan kayıp veya kazançlar (TFRS 9 ifade edildiği biçimde),
- d) Vergi giderleri,

- e) Durdurulmuş faaliyetlerle ilgili vergi sonrası kar veya zararlar satış maliyetinin düşüldüğü gerçeğe uygun değerin ölçülmesi kapsamında ya da durdurulmuş faaliyetleri meydana getiren satılacak varlıklar ya da grupların satılması kapsamında muhasebeleştirilen vergi sonrasında ortaya çıkan zarar veya kazanç toplamını kapsayan tek bir tutar,
- f) Kar ya da zarar,
- g) (h) maddesinde ifade edilen tutarların dışında olmak üzere özelliğine bağlı olarak kategorize edilen gerçekleşmemiş zarar veya kar etmenlerinin hepsi,
- h) Öz kaynak metodu kullanılarak muhasebeleştirilmiş olan iş ortakları ve iştiraklerin gerçekleşmemiş zarar ya da kar payları,
- i) Toplam kapsamlı gelir.

Bireysel ya da kapsamlı gelir tablosunda veya dipnotlar kapsamında, herhangi bir gider ya da gelir kalemi olağan dışı kalem şeklinde gösterilememektedir. Bununla birlikte önem arz eden gider veya gelir kalemlerinin tutarları ve nitelikleri ayrı ayrı açıklanmak durumundadır. Bu bakımdan ayrı biçimde sunulan gider ve gelir kalemleri şunlardır (TMS 1, 2019: 19-20):

- a) Maddi duran varlıkların geri kazanılabilir tutarına ya da stokların net gerçekleştirilebilir değerine indirgenebilmesi açısından ayrılan karşılık giderleri ile bunları iptalleri;
- b) Firmanın faaliyetlerinin tekrar yapılandırılması ile tekrar yapılandırma maliyetleri ile ilgili karşılıkların iptalleri;
- c) Maddi duran varlıkların elden çıkarılması;
- d) Yatırımların elden çıkarılmaları;
- e) Durdurulan faaliyetler;
- f) Dava ödemeleri ile
- g) Karşılıklarla ilgili olan diğer iptaller.

Kapsamlı gelir tablosunda giderlerin raporlanabilmesi açısından iki tane sınıflama yöntemi ifade edilmiştir. Bu iki yöntemden birincisi

niteliklerine göre sınıflama yöntemidir. Bu yöntem Tablo 4'deki gibidir.

Tablo 5. Niteliklerine Göre Sınıflama Yöntemi

Hasılat		X
Diğer gelirler		X
Mamul ve yarı mamul stoklarında değişim	X	
Kullanılan hammadde ve diğer tüketim malları	X	
Çalışanlara sağlanan fayda maliyetleri	X	
Amortisman ve itfa giderleri	X	
Diğer giderler	X	
Toplam giderler		(X)
Vergi öncesi kar		X

Kaynak: TMS 1, 2019: 20.

Giderlerin raporlanması kapsamında yararlanılabilecek ikinci yöntem ise satışların maliyeti veya giderlerin fonksiyonu yöntemidir. Bu yöntem kapsamında gider çeşitli fonksiyonlarına bağlı olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından, uygulamada birlik oluşturulmasının sağlanması bakımından fonksiyonlarına göre sınıflama yöntemi kullanılması tercih edilmektedir. Tablo 5'de fonksiyonlarına göre sınıflama yöntemi yer almaktadır.

Tablo 6. Fonksiyonların Göre Sınıflama Yöntemi

Hasılat	
Satışların Maliyeti	
Brüt Kar	
Diğer Gelir	
Dağıtım Maliyetleri	
Yönetim Giderleri	
Diğer Giderler	
Vergi Öncesi Kar	

Kaynak: TMS 1, 2019: 20.

2.3.3. Öz Kaynak Değişim Tablosu

TFRS uygulamasında kapsamlı gelir tablosunun yer almasıyla birlikte dönemle ilgili öz kaynak değişim tablosu kalemlerinin kontrol gücü olmayan yani azınlığa ve ana ortalığa ait paylarının ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir (Uyar, 2015). Öz kaynak değişim tablosu şu bilgileri kapsamaktadır (TMS 1, 2017: 21):

- Ana ortaklığın sahipleri ile azınlık (kontrol gücü olmayan kesim) payları ilişkin tüm tutarları ayrı olarak ele alan, dönemle ilgili toplam kapsamlı gelir;
- Her bir öz kaynak etmeni açısından TMS 8'e bağlı olarak muhasebeleştirilen, eskiye dönük uygulama ya da eskiye yönelik düzeltmelerin etkileri
- Her bir öz kaynak etmeni açısından ifade edilenlerden kaynaklanmakta olan değişimleri ayrı bir biçimde ele alan, dönem başı ve sonundaki defter değeri arasındaki mutabakat:
 - Kar veya zarar;
 - Diğer kapsamlı gelir
 - Ortaklarca yapılmış katkılar ile ortaklara yapılmış dağıtımların ayrı bir biçimde sunan ortaklar ile bunların ortak olmaları sebebiyle görülen işlemler ve kontrolün yitirilmesi

ile neticelenmeyen bağlı ortaklıktaki ortaklık paylarındaki değişimler

2.3.4. Dipnotlar

Finansal tablolar, dipnotlar ile birlikte kapsamlı açıklamalar yapabilmektedir. Özellikle kapsamlı gelir tablosu ile finansal durum tablosunda gösterilemeyen bilgiler, tabloların sonunda verilen dipnotlarda gösterilmektedir. Bilgi kullanıcıları ile kamu tarafından bilinmesi zorunlu olan unsurlar dipnotlarda yer almaktadır. Bu yönüyle dipnotların öneminin son derece fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Firma, finansal tabloları kapsamındaki dipnotları, bilgi kullanıcıların finansal tabloları diğer firmaların finansal tabloları ile kıyaslayabilmesi ve bu tabloları daha kolay anlayabilmesi açısından şu bilgilerle sunmaktadır (TMS 1, 2019: 22):

- a) TFRS'ler ile uyum durumu,
- b) Uygulanmakta olan önem arz eden muhasebe politikalarının özeti,
- c) Kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu (ya da tabloları), finansal durum tablosu, özkaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu kapsamında gösterilen kalemler açısından her bir tablonun ve her kalemin sunum sırası ile aynı olacak biçimde destekleyici bilgiler ile şu unsurları içeren diğer açıklamalar:
 - 1) Koşullu borçlar (TMS 37) ile finansal tablolara dahil edilmemiş sözleşmeye bağlanmış taahhütler
 - 2) Mali olmayan açıklamalar, örnek vermek gerekirse işletmenin finansal politikaları ve risk yönetim hedefleri (TFRS 7).

Firmanın önemli muhasebe politikalarını özetlerken, finansal tabloların anlaşılması açısından uygun olan diğer muhasebe politikaları ile finansal tabloların düzenlenmesi açısından yararlanılan kullanıcıların değerlendirmeleri etkileyecek ölçüm esaslarını

açıklamak durumundadır (Arat ve Çetin, 2011). Bununla birlikte muhasebe politikaları kapsamında yapılan tahminlerdeki belirsizlikleri, takip eden dönemde düzeltme yapılmasını gerekli kılacak belirsizlikler ile söz konusu belirsizlikleri sebepleri de dipnotlarda ifade edilir.

2.4. Türkiye Muhasebe Standartlarında Nakit Akış Tabloları (TMS-7)

Nakit akış tablosu, dönem içinde yatırım faaliyetlerinden, işletme faaliyetlerinden ve finansman faaliyetlerinde temin edilen nakit akımlarını ortaya koyan ve nakit ile nakit benzerlerinde ortaya çıkan değişimlerle ilgili bilgi kullanıcılarına bilgi vermeyi hedefleyen bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır (Karğın ve Aktaş, 2011). Nakit akım tablosu üzerinden faaliyet dönemi kapsamında nakit ödemeleri, tahsiller, nakitlerin kullanım alanları, kaynakları takip edilebilmektedir.

TMS 7 standardının amacı, nakit akış tablosu üzerinden bir firmanın nakit ile nakit benzerlerindeki tarihi değişikliklerle ilgili bilgi temini unsurunu belli bir düzene oturtmaktır (TMS 7, 2019: 3). Kapsam olarak standartta, işletmenin nakit akış tablosunun güvenilir anlaşılır bir biçimde sunulması ile birlikte bunun gerçekleştirilmesi açısından yararlanılacak olan kurallar ve ilkeler ifade edilmiştir.

2.4.1. Nakit Akış Tablosunun Sunumu

İşletmenin belli bir faaliyet dönemindeki nakit akışları, bazı faaliyet türleri kapsamında ele alınmak durumundadır. Bu faaliyet türleri ise şu şekilde sınıflandırılabilir (TMS 7, 2019, 4-5):

- a) İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları
- b) Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları
- c) Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları

2.4.1.1. İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

İşletme faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkan nakit akışları, net kar ya da zararın belirlenmesi kapsamında görev alan olay ve faaliyetlerden kaynaklanan temel gelir sağlayıcı faaliyetlerle ilgili olmaktadır. İşletme faaliyetleri sebebiyle ortaya çıkan nakit akımları şunlardır (TMS 7, 2019, 4-5):

- a) Verilen hizmetler (satışlar) ve alınan mallardan sağlanan nakit girişleri
- b) Ücret, komisyon, royalti ve diğer hasılatlara ilgili nakit girişleri
- c) Mal ve hizmetler açısından yapılan ödemeler sebebiyle görülen nakit çıkışları
- d) Çalışanlar ile çalışanlar adına gerçekleştirilen ödemeler sebebiyle ortaya çıkan nakit çıkışları
- e) Sigorta firmalarının ödediği ya da aldığı tazminatlar, primler, yıllık ödemeler ile poliçe ile ilgili diğer yükümlülükler sebebiyle ortaya çıkan nakit giriş ve çıkışları
- f) Yatırım ya da finansman faaliyeti ile direkt olarak ilgili olmadığı sürece işletme kazancına bağlı olarak hesaplanan ilgili nakit çıkışları ile diğer vergiler ya da değerlendirilen vergiler doğrultusunda alınmış vergi iadeleri ile ilgili nakit girişleri,
- g) Alım ile satım amacıyla elde tutulmakta olan sözleşmeler ile ilgili olan nakit giriş ve çıkışları.

MSUGT'de nakit akış tablosu klasik formda düzenlenmekteyken TMS-7 kapsamında nakit akış tablosu sınıflandırılmış formata bağlı olarak düzenlenmektedir. Tablonun ilk kısmını meydana getiren İşletme Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışları hazırlanırken net yöntem ya da brüt yöntem kullanılabilir. Fakat, uygulamada birliğin oluşturulabilmesi açısından Türkiye'de raporlama sırasında yalnızca brüt yönteminin kullanılması tercih edilmektedir (TMS 7, 2019: 6).

Brüt yani dolaysız yöntemde, brüt nakit giriş ve çıkışları ayrı ana gruplar altında toplanmaktadır. Net yani dolaylı yöntemde ise, akış net

karla beraber başlamakta ve söz konusu kardan nakit girişi temin etmeyen gelirler düşülmektedir. Bununla birlikte nakit çıkışı gerektirmemekte olan giderlerse kara dahil edilmektedir.

2.4.1.2. Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

Yatırım faaliyetleri genel olarak nakit benzerleri ve uzun dönemli varlıklar kapsamında bulunmayan diğer yatırımların elden çıkarılması ya da edinilmesi ile ilgili faaliyetleri kapsamaktadır (Gökçen vd., 2016). Yatırım faaliyetlerinin aşağıdaki gibi sıralanması mümkündür (TMS 7, 2019: 5):

- a) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklarla diğer uzun dönemli varlıkların satın alınmaları sonucunda ortaya çıkan nakit çıkışlarıdır. Söz konusu ödemeler, aktifleştirilmekte olan işletmenin imal ya da inşa ettiği duran varlıklarla ilgili giderler ile geliştirme harcamaları ile ilgili nakit çıkışlarını da kapsamaktadır.
- b) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklarla diğer uzun dönemli varlıkların satılmaları ile ilgili ortaya çıkan nakit girişleri
- c) Alım satım amacı kapsamında elde tutulan ve nakit benzeri araçlar ile ilişki olmadığı sürece, bir işletmenin borçlanma aracını satın almak ya da farklı bir işletmeye iştirak etmek için ya da iş ortaklığına dahil olmak için yapılan nakit çıkışları
- d) Alım satım amacı kapsamında elde tutulan ve nakit benzeri araçlar ile ilişki olmadığı sürece, bir işletmenin borçlanma aracının ya da müşterek yönetime tabi teşebbüsteki payının satılması neticesinde sağlanan nakit girişleri
- e) Finansal kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetlerin dışında olmak üzere, işletmelerce 3. Şahıslara verilen borç ve avanslara ilişkin nakit çıkışları
- f) Finansal kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetlerin dışında olmak üzere, işletmelerce 3. Şahıslara verilen borç ve avanslara ilişkin yapılan tahsilâtlar
- g) Finansman faaliyetleri ile alım satım amacıyla yapılanlar hariç, forward sözleşmesi ya da vadeli işlem sözleşmesi, swap

sözleşmesi ve opsiyon sözleşmeleri ile ilgili nakit giriş ile çıkışları.

2.4.1.3. Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

Finansman faaliyetleri, yabancı kaynaklar ile öz kaynaklarda değişiklik ortaya çıkaran faaliyetleri kapsamaktadır. Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımlarına şunlar örnek olarak gösterilebilir (TMS 7, 2019: 5-6):

- a) Hisse senedi ile farklı öz sermaye araçlarının ihraç edilmesi kapsamında sağlanan nakit girişleri,
- b) İşletmenin kendi hisse senetlerini alması ya da sermaye azaltması ile ilgili nakit çıkışları,
- c) Uzun ve kısa dönemli krediler ile borçlanma araçlarının ihraç edilmesi kapsamında sağlanan nakit girişleri,
- d) Yapılan borç ödemeleri kapsamında ortaya çıkan nakit çıkışları
- e) Finansal kiralama sözleşmeleri sebebiyle yapılan borç ödemeleri nedeniyle oluşan nakit çıkışları

2.4.2. Nakit Akımlarının Netleştirilmesi ile İlgili Esaslar

Bazı finansman ve yatırım faaliyetlerinden temin edilen nakit akımları netleştirme esasına gösterilebilmektedir. Bu yatırım ve finansman türleri şunlardır (TMS 7, 2019: 7):

- a) Firma yerine müşterilerin nakit akımlarının gösteren ve firmaca müşteriler adına yapılan ödeme ve tahsilatlar,
- b) Bedelleri yüksek, devir hızları fazla ve vadeleri az olan kalemlerle ilgili nakit giriş ile çıkışları.

2.4.3. Nakit Akımları İle İlgili Diğer Unsurlar

Yabancı paraya dayalı olarak ortaya çıkan nakit akımları “TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri” standardına bağlı olarak değerlendirilmektedir. Yabancı paraya dayalı olarak oluşan nakit akımları, nakit akımının gerçekleştiği tarihteki kurlara bağlı olarak işletmenin yararlandığı fonksiyonel para birimine çevrilmiştir. Bununla birlikte yabancı bir ülkedeki bağlı işletmelerin nakit akımları ise gerçekleşmiş oldukları tarihteki kurlar üzerinden yabancı ülkede kullanılmakta para biriminden işletmenin fonksiyonel para birimine çevrilmek durumundadır (TMS 7, 2019: 7).

Nakit akım tablosu kapsamında temettü ve faizlerle ilgili olan nakit giriş ve çıkışları ayrı ayrı alınmak durumundadır. İfade edilen kalemler finansman, yatırım ve yatırım faaliyetleri ile ilgili olup olmamalarına bağlı olarak kategorize edilmektedir (TMS 7, 2019: 7). Bunun dışında vergiler yatırım ve finansman faaliyetleri kapsamında olmadıkça işletme faaliyetlerinden kaynaklı nakit akışı olarak ele alınmak durumundadır (TMS 7, 2019: 8).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ (MSUGT) AÇISINDAN FİNANSAL TABLOLAR

Maliye Bakanlığı 26 Aralık 1992 tarih ve mükerrer 21447 no.lu Resmin Gazete yayınlanmış olan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile birlikte firmaların yürüttükleri faaliyetler ve söz konusu faaliyetlerin neticelerinin güvenilir ve etkin biçimde muhasebeleştirilmesi, finansal tablolar üzerinden bilgilerin karşılaştırılabilirlik ve tutarlılık niteliklerine sahip olarak firmaların gerçek durumlarının ortaya konulması ile firmaların denetlenmesinin daha kolay hale getirilmesini hedeflemektedir (Gökçen, 2013).

İfade edilen hedefin gerçekleştirilebilmesi için 175 ile mükerrer 257. Maddenin ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Maliye Bakanlığı'na sağladığı yetkiye bağlı olarak şu öğelerle ilgili olarak düzenlemelerin yapılması söz konusu olmuştur:

1. Muhasebenin temel kavramları
2. Mali tablo ilkeleri
3. Muhasebe politikalarının açıklanması
4. Mali tabloların düzenlenmesi ile sunulması
5. Tek düzen hesap çerçevesi, hesap planı ve işleyişi

Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği kapsamında finansal tablolar; temel finansal tablolar ve ek finansal tablolar olmak üzere iki kısımda ele alınmıştır. Bu sınıflamaya bağlı olarak kullanılan finansal tablolar şu şekilde ifade edilebilir:

1. Temel Finansal Tablolar;
 - Bilanço

- Gelir Tablosu
- 2. Ek Finansal Tablolar;
 - Satışların Maliyeti Tablosu
 - Fon Akım Tablosu
 - Nakit Akım Tablosu
 - Kar Dağıtım Tablosu
 - Öz Kaynaklar Değişim tablosu

3.1. Temel Finansal Tablolar

Temel finansal tablolar, firmaların belli bir faaliyet dönemi içinde yapmış olduğu mali olayların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre kayıt altına alınması ile birlikte oluşturulmaktadır. Söz konusu tablolarla birlikte işletmenin kuvvetli ve zayıf yanlarını açığa çıkaran bilgiler ortaya konulmaktadır.

3.1.1. Bilanço

1 Seri No. lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde bilanço işletmenin belirli bir tarih itibarıyla sahip olduğu varlıkları ve bu varlıkları elde ettiği kaynakları gösteren mali tablo biçiminde ifade edilmiştir. Bilançonun düzenlenmesi kapsamında Muhasebe Sistemi Genel Tebliği'nde yer alan bilanço ilkeleri esas tutulmaktadır. Bilançodaki varlıkların en hızlı biçimde likide dönüşebilenden en yavaş likide dönüşene doğru sıralanması gerekmektedir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında bilanço hesap tipi biçimde ele alınmış ve bu doğrultuda özet ve ayrıntılı şekillerin yayınlanmıştır (Gökçen, 2013). Tablo 7'de özet bilanço tipine yer verilmiştir.

Tablo 7. Özet Bilanço Tipi

İŞLETME ÖZET BİLANÇO TİPİ (.....TL)*					
AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
Önceki Dönem			Önceki Dönem		
Cari Dönem			Cari Dönem		
I-DÖNEN VARLIKLAR			I-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A-Hazır Değerler			A-Mali Borçlar		
B-Menkul Kıymetler			B-Ticari Borçlar		
1-Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			1-Borç Senetleri Reeskontu (-)		
C-Ticari Alacaklar			C-Diğer Borçlar		
1-Alacak Senetleri Reeskontu (-)			1-Borç Senetleri Reeskontu (-)		
2-Süpheli Alacaklar Karşılığı (-)			D-Alınan Avanslar		
D-Diğer Alacaklar			E-Ödenecek Vergi Ve Yükümlülükler		
1-Alacak Senetleri Reeskontu (-)			F-Borç Ve Gider Karşılıkları		
2-Süpheli Alacaklar Karşılığı (-)			1-Dönem Kârı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları		
E-Stoklar			2-Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi Ve Diğer Yükümlülükleri(-)		
1-Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			3-Küden Tazminatı Karşılığı		
2-Verilen Sipariş Avansları			4-Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları		
F-Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları			G-Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları		
G-Diğer Dönen Varlıklar			H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
II-DURAN VARLIKLAR			II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A-Ticari Alacak			A-Mali Borçlar		
1-Alacak Senetleri Reeskontu (-)			B-Ticari Borçlar		
2-Süpheli Alacaklar Karşılığı (-)			1-Borç Senetleri Reeskontu (-)		
B-Diğer Alacaklar			C-Diğer Borçlar		
1-Alacak Senetleri Reeskontu (-)			1-Borç Senetleri Reeskontu (-)		
2-Süpheli Alacaklar Karşılığı (-)			D-Alınan Avanslar		
C-Mali Duran Varlıklar			E-Borç Ve Gider Karşılıkları		
1-Bağlı Menkul Kıymetler			1-Küden Tazminatı Karşılığı		
2-Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			2-Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları		
3-İştirakler			F-Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları		
4-İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)			G-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar		
5-İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
6-Bağlı Ortaklıklar			III-OZ KAYNAKLAR		
7-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri(-)			A-Ödenmiş Sermaye		
8-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			1-Ödenmiş Sermaye		
9-Diğer Mali Duran Varlıklar			2-Ödenmemiş Sermaye(-)		
10-Diğer Mali Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			B-Sermaye Yedekleri		
D-Maddi Duran Varlıklar			1-Hisse Senedi İhracı Prizmleri		
1-Maddi Duran Varlıklar (Brüt)			2-Hisse Senedi İptal Kârları		
2-Birlikmiş Amortismanlar (-)			3-M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları		
3-Yapılmakta Olan Yatırımlar			4-İştirakler Yeniden Değerleme Artışları		
4-Verilen Sipariş Avansları			5-Diğer Sermaye Yedekleri		
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar			C-Kâr Yedekleri		
1-Maddi Olmayan Duran Varlıklar(Brüt)			1-Yasal Yedekler		
2-Birlikmiş Amortismanlar (-)			2-Statü Yedekler		
3-Verilen Avanslar			3-Ölçümlü Yedekler		
F-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar			4-Diğer Kâr Yedekleri		
1-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar(Brüt)			5-Özel Fonlar		
2-Birlikmiş Tükenme Payları			D-Geçmiş Yıl Kârları		
3-Verilen Avanslar			E-Geçmiş Yıl Zararları(-)		
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları			F-Dönem Net Kâr(Zararı)		
H-Diğer Duran Varlıklar			OZ KAYNAKLAR TOPLAMI		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI					

DİPNOTLAR

1-.....

2-.....

*işlemler belirlenen büyüklüklerine göre, bin, milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamlarını göstereceklerdir.

Kaynak: İSMMO, 1992

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre temel finansal tabloların düzenlenmesi kapsamında bilanço ilkeleri ve gelir tablosu ilkelerine uyulması gerekmektedir. Tebliğ kapsamında yer almayan

konularla ilgili olarak ise sırasıyla TFRS ve işletmenin yer aldığı sektörde geçerli olan işletme büyüklüğü ile ilgili esaslar ve Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları'nda yer alan düzenlemeler uyulmak durumundadır.

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde bilanço ilkeleri varlıklar ilişkin ilkeler, yabancı kaynaklara ilişkin ilkeler ve öz kaynaklar ilişkin ilkeler kapsamında ele alınmıştır. Bu ilkeler şu şekilde ifade edilebilir (1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği):

Varlıklara İlişkin İlkeler

1. Firmanın bir yıl ya da olağan faaliyet dönemi kapsamında paraya çevrilebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilmek durumundadır.
2. Firmanın bir yıl ya da olağan faaliyet dönemi kapsamında paraya dönüştürülemeyecek, hizmetinden bir hesap döneminden çok uzun faydalanılan varlıklar, bilançoda duran varlıklar grubunda gösterilir. Dönemin sonu itibariyle bilançoda bu hesaplarda yer alan kalemler, vadeleri bir yılın altına düşmesi halinde dönen varlıklardaki ilgili hesap kalemlerine alınırlar.
3. Bilançodaki varlıkların, bilanço tarihindeki gerçek değerine uygun olarak gösterebilmek açısından varlıklardaki değer düşüklüklerinin gösterilerek karşılıkların ayrılması zorunlu tutulmaktadır.
4. İlerleyen dönemlerle ilgili olarak önceden ödenmiş giderlerle cari dönemde kapsamında tahakkuk etmiş fakat ilerleyen dönemlerde tahsili gerçekleşecek olan gelirler belirlenmeli ve bunlar bilançoda ayrı olarak gösterilmelidir.
5. Duran ve dönen varlıklarda yer alan alacak senetlerinin, bilanço tarihlerinde gerçeğe uyacak biçimde değerlerinin gösterilebilmesi açısından reeskont işlemi yapılmalıdır.

6. Duran varlıklarda bulunan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetlerinin bazı dönem maliyetlerine yüklenmesi maksadıyla her dönem kapsamında ayrılan amortismanların birikmiş tutarları bilançoda gösterilmek durumundadır.
7. Duran varlıklarda bulunan özel tükenmeye tabi olan varlıkların maliyetlerinin farklı dönem maliyetlerine yüklenmesi maksadıyla, her dönem kapsamında ayrılan tükenme paylarının biriken tutarları ayrı biçimde bilançoda gösterilir.
8. Bilançoda dönen ve duran varlıklarda bulunacak alacaklar, bağlı menkul kıymetler, menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin yönetim ve sermaye açısından ilişki bulunduğu personele, ortaklara, bağlı ortaklara ve iştiraklere olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilke olmaktadır.
9. Tutarları net olarak tespit edilemeyen alacaklar için herhangi bir tahakkuk yapılmamaktadır. Bu tipteki alacaklar bilançoda eklerde ya da dipnotlarda gösterilmektedir.
10. Verilen ipotek, rehin ve bilançoda bulunmayan diğer teminatların kapsamları ve özellikleri bilanço eklerinde ya da dipnotlarında net şekilde belirtilmelidir. Bu ilke aynı zamanda ipotek, rehin ve bilançoda bulunmayan diğer teminatlar açısından da geçerlidir. Bununla birlikte varlıkların toplam sigorta tutarlarının bilanço eklerinde veya dipnotlarında gösterilmesi gerekmektedir.

Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

1. Firmanın bir yıl ya da olağan faaliyet dönemi kapsamında vadesi gelen borçları, kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde gösterilir.
2. Firmanın bir yıl ya da olağan faaliyet dönemi kapsamında vadesi gelmeyen borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar içerisinde gösterilir. Dönemin sonu itibarıyla bilançoda bu hesaplarda yer alan kalemler, vadeleri bir yılın

- altına düşmesi halinde kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki ilgili hesaplara aktarılır.
3. Tutarları kesinlikle belirlenemeyenleri ya da durumları tartışmalı olanları da kapsamak üzere, firmanın bilinen ve tutarları makul bir biçimde belirlenebilen tüm yabancı kaynakları kaydedilmeli ve bunlar bilançoda gösterilmelidir.
 4. Gelecek dönemlerde tahsil edilen gelir ile cari dönemde tahakkuk edilmiş olan fakat, ilerleyen dönemlerde ödenecek olan giderler tespit edilmeli bunlar bilançoda gösterilmelidir.
 5. Uzun ve kısa vadeli yabancı kaynaklar gruplarında bulunan borç senetlerinin bilanço tarihinde gerçeğe uygun bir biçimde değerlerinin gösterilebilmesi açısından reeskont işlemi uygulanmak durumundadır.
 6. Uzun ve kısa vadeli yabancı kaynaklar gruplarında bulunan alınan avanslar, borçlar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin yönetim ve sermaye açısından ilgili olduğu personellere, bağlı ortaklıklara, iştiraklere ve ortaklara ait olan bedellerin ayrı biçimde gösterilmesi temel ilkedir.

Öz Kaynaklara İlişkin İlkeler

1. İşlete ortak ya da sahiplerinin ortak veya sahip sıfatıyla işletme varlıkları kapsamındaki hakları öz kaynaklar grubunu meydana getirmektedir. İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri neticesinde meydana gelip, farklı isimler altında işletmede bırakılan karları ve dönem net karı (zararı) bilançoda öz kaynaklar grubunda gösterilmektedir.
2. Firmanın ödenmiş sermayesi bilanço kapsamında tek bir kalem biçimde gösterilmektedir. Fakat, esas sermaye nitelikleri farklı hisse grupları kapsamında ayrılmış haldeyse esas sermaye hesapları tüm grupların kar ve tasfiye payları ile haklarının dağıtımı kapsamında elde tutabilecekleri özellikler ile diğer önemli nitelikleri ortaya koyabilecek şekilde bilançonun dipnotlarında gösterilmek durumundadır.

3. İşletmenin ortaklarınca yatırılmış olan sermayenin sürdürülmesi gerekmektedir. İşletme kapsamında herhangi bir zararın oluşması, herhangi bir sebebe bağlı olarak öz kaynaklarda ortaya çıkan azalmalar; dönemsel ve kümülatif biçimde takip edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
4. Öz kaynakların net bir biçimde bilançoda gösterilebilmesi için dönem zararı ile geçmiş yıllar zararları, öz kaynaklar grubu içinde indirim kalemleri olarak yer almalıdır.
5. Öz kaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri, geçmiş yıl karları (zararları) ve dönem net karı (zararı) kalemlerinden meydana gelmektedir. Kar yedekleri, olağan üstü yedekler, statü yasal yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri kapsamında temin edilen karların dağıtılmayan bölümlerini kapsamaktadır. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, yeniden değerlendirme değer artışları, iptal edilen ortaklık payları gibi kalemlerden oluşmaktadır. Sermaye yedekleri, gelir unsuru biçiminde gelir tablosuna aktarılmamaktadır.

3.1.2. Gelir Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde temin ettiği tüm gelirlerle dönem içinde katlanmak durumunda kaldığı tüm gider ve maliyetler ve bunların neticesinde işletmenin sağladığı dönem ne karını (zararını) içermektedir şeklinde ifade edilmektedir. Gelir tablosunun düzenlenmesi kapsamında finansal tablo ilkeleri esas alınmaktadır. Buna göre esas faaliyetlerden sağlanan gelirler, süreklilik arz eden diğer olağan faaliyetlerden sağlanan gelirler ve süreklilik arz etmeyen olağan dışı gelirler ayrı olarak gösterilmektedir. Benzer durum giderler açısından da geçerli olmaktadır (Çabuk, 2009).

Gelir tablosu daha önce ifade edildiği gibi hesap tipi ve rapor tipi olarak iki biçimde düzenlenebilmektedir. Muhasebe Sistemi Uygulama

Genel Tebliği rapor tipi gelir tablosunu esas almaktadır (Gökçen, 2013). Tebliğ kapsamında özet ve ayrıntılı gelir tablosu da ele alınmaktadır. Tablo 8'de özet rapor tipi gelir tablosu gösterilmektedir.

Tablo 8. Özet Rapor Tipi Gelir Tablosu Tipi

	Önceki Dönem		Cari Dönem	
A- BRÜT SATIŞLAR				
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)				
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)				
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI				
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)				
FAALİYET KARI VEYA ZARARI				
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN				
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN				
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)				
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR				
F- OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR				
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR				
(-)				
DÖNEM KARI VEYA ZARARI				
K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER				
YASAL				
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI				
DİPNOTLAR:				
1-.....				
2-.....				

İşletmeler, belirlenen büyüklüklere göre bin milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamları gösterebilecektir.

Kaynak: İSMMMO, 1992

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne gelir tablosunun düzenlenmesi kapsamında gelir tablosu ilkelerine uyulması gerekmektedir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında yer almayan konularla ilgili olarak ise sırasıyla TFRS ve işletmenin yer aldığı sektörde geçerli olan işletme büyüklüğü ile ilgili esaslar ve Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları'nda yer alan düzenlemeler uyulmak durumundadır. 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'ne göre gelir tablosu ilkeleri şu şekildedir:

Gelir Tablosu kapsamındaki tüm karlar, satışlar ve gelirler ile gider, maliyet ve zararlar brüt tutarları üzerinden gösterilmektedir. Herhangi kar ve gelir kalemi bir gider, maliyet ve zarar kalemi kısmen ya da

tamamen kıyaslanmak suretiyle gelir tablosu kapsamından çıkarılamaz. Bu hedefler kapsamında özümseven gelir tablosu ilkeleri şu şekildedir;

1. Gerçekleşmeyen satışlar, gelir ile karlar; gerçekleşmiş gibi ya da gerçekleşenler gerçek olan tutarlarından az ya da çok gösterilmemelidir. Belli dönemlerin gerçeğe uygun faaliyet neticelerini ortaya koymak için, dönem başı ve sonunda düzgün hesap kesim işlemlerinin yapılması gerekmektedir.
2. Belirli dönem kapsamında gelir ve satışlar ile bunların temin edilmesi açısından katlanılan giderler ile satışların maliyeti ile kıyaslanmalıdır. Belli bir dönem başı ve sonunda giderler ve maliyetler gerçeklere uygun şekilde ortaya koyabilmek açısından alacak, stok ve alacaklarda doğru hesap kesim işlemlerinin yapılması gerekmektedir.
3. Maddi ve maddi olmayan duran varlıklarla özel tükenmeye tabi varlıklar açısından makul tükenme payları ve amortisman ayrılmak durumundadır.
4. Maliyetler; stoklar, maddi duran varlıklar, bakım-onarım ve diğer gider grupları arasında makul bir biçimde dağıtılmak durumundadır. Bunlar içerisinde direkt olanlarının doğrudan, birden çok maliyetle ilgili olanlar ise kullanma ve zaman faktörü göz önünde bulundurularak tahakkuk ettirilerek dağıtılmalıdır.
5. Olağanüstü ve arızı niteliği olan kar ve zararlar ortaya çıktıkları dönem kapsamında tahakkuk ettirilmeli, ancak olağan faaliyet neticelerinden ayrı olarak gösterilmelidir.
6. Tüm kar ve zararlardan, önceki dönemlerin finansal tabloları kapsamında düzeltme yapılmasını gerektiren nitelikteki ve büyüklükteki kalemler dışında olanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilmek durumundadır.
7. Karşılıklar, bir döneme ait karların diğer döneme aktarılması ya da işletme karının azaltılması amacıyla kullanılmamalıdır.
8. Dönem neticelerinin belirlenmesi ile ilgili olarak uygulanmakta olan değerlendirme esasları ile maliyet metodlarında herhangi bir

değişiklik yapılması halinde, bu değişikliklerin sebep olduğu etkilerin net bir biçimde belirtilmesi gerekmektedir.

9. Bilanço tarihinde neticesi belli olmayan ve var olan bir ya da birden fazla olayın ilerleyen dönemde ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı halleri açıklayan, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, uygun bir biçimde neredeyse gerçeğe yakın bir şekilde tahmin edilebilen zarar ve giderler, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılmak durumundadır. Şarta bağlı kar ve gelirler açısından ise gerçekleşme olasılığı fazla olsa bile herhangi bir tahakkuk işlemi gerçekleştirilmeden, bu durum dipnotlar kapsamında ifade edilmelidir.

3.2. Ek Finansal Tablolar

Ek finansal tablolar, temel finansal tabloları tamamlar bir nitelik taşımakta ve böylece finansal analizlerin yapılmasını kolaylaştırmaktadırlar (Arat ve Çetin, 2011). Ek finansal tablolar; satışların maliyeti tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu ve öz kaynak değişim tablosu şeklindedir.

3.2.1. Satışların Maliyeti Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde satışların maliyeti tablosu; gelir tablosu kapsamındaki satışların maliyeti bölümü işletmenin dönem kapsamındaki satılan mamul, ilk madde ve malzeme, stok hareketleri ile ticari mal gibi kalemlerin ve satılan hizmetlerin maliyetlerini ortaya koymak üzere ayrı bir tablo halinde düzenlenmektedir biçiminde açıklanmaktadır (1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği). Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında yer alan satışların maliyeti tablosu örneği Tablo 9'da gösterildiği gibidir.

Tablo 9. Satışların Maliyeti Tablosu

SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU (..... TL)*			
	Önceki Dönem		Cari Dönem
ÜRETİM MALİYETİ			
A- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri			
B- Direkt İşçilik Giderleri			
C- Genel Üretim Giderleri			
D- Yarı Mamul Kullanımı			
1- Dönem Başı Stok (+)			
2- Dönem Sonu Stok (-)			
ÜRETİLEN MAMUL MALİYETİ			
E- Mamul Stoklarında Değişim			
1- Dönem Başı Stok (+)			
2- Dönem Sonu Stok (-)			
I- SATILAN MAMUL MALİYETİ			
TİCARİ FAALİYET			
A-Dönem Başı Ticari Mallar Stoku (+)			
B- Dönem İçi Alışlar (+)			
C- Dönem sonu Ticari Mallar (-)			
II- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ			
III- SATILAN HİZMET MALİYETİ			
SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)			

*İşletmeler, belirlenen büyüklüklere göre bin milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamları gösterebilecektir.

Kaynak: İSMMMO, 1992

Satışların maliyeti tablosu, firmanın bir dönem kapsamındaki satılan mamul ile stok hareketleri, ticari mal ve ilk madde ve malzeme gibi hizmetlerin maliyetlerini içermektedir (Sürmen, 2012). İşletme açısından önem arz eden maliyetler şu şekilde ifade edilebilir (Çabuk ve Lazol, 2017):

- Direkt İlk Madde ve Malzeme: Üretimi gerçekleştirilecek mamule göre yararlanılacak miktar ve tutarı tespit edilen ve ürüne göre takip edilmeye değer bulunan maddeleri içermektedir.
- Direkt İşçilik: Üretimi gerçekleştirilen mamule doğrudan işlem yapan çalışanların ücret giderlerini içermektedir.
- Genel Üretim Giderleri: üretimle ilgili olmasına rağmen direkt işçilik ve direkt ilk madde ve malzeme kapsamına giderler ortaya çıkabilmektedir. Bu tipteki giderlerin tümü Genel Üretim

Gideri olarak kullanılan kalemin içine dahil edilmektedir. Söz konusu giderler ise mamullere dağıtım yoluyla eklenmektedir.

Bu tablodan elde edilen sonuçlara Satışların Maliyeti tutarı gelir tablosuna aktarılmaktadır. Gelir tablosu içinde Satışların Maliyeti'nin altında dört adet maliyet kalemi bulunmaktadır. Bu maliyet kalemleri ise şunlardır (Çabuk ve Lazol, 2017):

- Satılan Mamul Maliyeti
- Satılan Ticari Mallar Maliyeti
- Satılan Hizmet Maliyeti
- Diğer Satışların Maliyet

3.2.2. Fon Akım Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde fon akım tablosu; işletmenin belli bir hesap dönemi kapsamında temin ettiği fonların ve bu fonların kullanım alanlarını ortaya koyan tablo şeklinde ifade edilmektedir. Bununla birlikte fon kavramının tüm mali araçları kapsadığı ifade edilmektedir (1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği).

Fon akım tablosunun oluşturulabilmesi açısından karşılaştırmalı gelir tablosu, karşılaştırmalı bilanço, kar dağıtım tablosu ile muhasebe rapor ve kayıtlarından temin edilecek farklı bilgilere gereksinim duyulmaktadır.

Tablo 10. Fon Akım Tablosu

(..... TL)*			
	Önceki Dönem		Cari Dönem
A-FON KAYNAKLARI			
1-Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar			
a) Olağan Kar			
b) Amortismanlar (+)			
c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)			
d) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)			
2- Olağandışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar			
a) Olağandışı kar			
b) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)			
c) Fon Girişi Sağlamayan gelirler (-)			
3) Dönen Varlıklar Tutarındaki azalışlar			
4) Duran varlıklar tutarındaki azalışlar			
5) Uzun Vadeli Yabancı kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)(*)			
6) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)			
7) Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı veya Dışardan getirilen)			
8) Hisse Senedi İhraç Primleri			
B-FON KULLANIMLARI			
1) Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar			
a)Olağan Zarar			
b) Amortismanlar (+)			
c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)			
d) Fon Girişi Sağlamayan gelirler (-)			
2) Olağandışı Faaliyetler ile İlgili Kullanımlar			
a) Olağan Dışı Zarar			
b) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)			
c) Fon Girişi Sağlamayan gelirler (-)			
3) Ödenen Vergi ve Benzerleri (Bir önceki dönem karından ödenen)			
4) Ödenen Temettüleri			
a) Bir Önceki Dönem Karından Ödenen			
b) Yedeklerden Dağıtılan			
5) Dönen Varlıkların Tutarındaki Artışlar			
6) Duran Varlıkların Tutarındaki Artışlar (Yeniden Değerlemeyi içermez)			
7) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar			
8) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar			
9) Sermayedeki Azalışlar			

*İşletmeler, belirlenen büyüklüklere göre bin milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamları gösterebilecektir.

Kaynak: İSMMMO, 1992

3.2.3. Nakit Akım Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde nakit akım tablosu; işletmenin belli bir hesap dönemi kapsamında sağlanan nakit akımları, bu akımların kaynakları ile nakit akımlarının kullanım alanlarını gösteren tablo olarak ifade edilmektedir. Bu tablo

kapsamında fon kavramı genel manada bankadaki mevduatlar ile kasadaki mevcutları ifade etmektedir (1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği). Nakit akım tablosunun oluşturulabilmesi için, cari dönem gelir tablosu, karşılaştırmalı bilanço ve mizana gereksinim duyulmaktadır. Tablo 11'de nakit akım tablosu gösterilmektedir.

Tablo 11. Nakit Akım Tablosu

(..... TL)*		Önceki Dönem		Cari Dönem	
A-DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU					
B- DÖNEM İÇİ NAKİT GİRİŞLERİ					
1- Satışlardan Elde Edilen Nakit					
a) Net Satışlar					
b) Ticari Alacaklardaki Azalışlar					
c) Ticari Alacaklardaki Artışlar (-)					
2- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlardan Dolayı Sağlanan					
3- Olağandışı Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit					
4- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Sağlanan Nakit					
a) Menkul Kıymet İhraçları					
b) Alınan Krediler					
c) Diğer Artışlar					
5- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Sağlanan Nakit					
a) Menkul Kıymet İhraçları					
b) Alınan Krediler					
c) Diğer Artışlar					
6- Sermaye Artışından Sağlanan Nakit					
7- Hisse Senedi İhraç Primlerinden Sağlanan Nakit					
8- Diğer Nakit Girişleri					
C- DÖNEM İÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI					
1- Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları					
a) Satışların Maliyeti					
b) Stoklardaki Artışlar					
c) Ticari Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalışlar					
d) Ticari Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artışlar (-)					
e) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)					
f) Stoklardaki Azalışlar (-)					
2- Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları					
a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri					
b) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri					
c) Genel Yönetim Giderleri					
d) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (-)					
3- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlara İlişkin Nakit					
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Olağan Gider ve Zararlar					
b) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler					
4- Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışları					
5- Olağandışı Gider ve Zararlar					
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Olağan Gider ve Zararlar					
b) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler					
6- Duran Varlık Yatırımlarına İlişkin Nakit Çıkışları					
7- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)					
a) Menkul Kıymetler Anapara Ödemeleri					
b) Alınan Krediler Anapara Ödemeleri					
c) Diğer Ödemeler					
8- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)					
a) Menkul Kıymetler Anapara Ödemeleri					
b) Alınan Krediler Anapara Ödemeleri					
c) Diğer Ödemeler					
9- Ödenen Vergi ve Benzerleri					
10- Ödenen Temettüleri					
11- Diğer Nakit Çıkışları					
D- DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU (A-B-C)					
E- NAKİT ARTIŞ VEYA AZALIŞLARI (B-C)					

*İşletmeler, belirlenen büyüklüklere göre bin milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamları gösterebilecektir.

Kaynak: İSMMMO, 1992

3.2.4. Kar Dağıtım Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde kar dağıtım tablosu; işletmenin dönem karını nasıl dağıldığını gösteren tablo olarak ifade edilmektedir. Bu tablonun oluşturulma hedefi, özellikle sermaye firmalarında dönem karından, ayrılacak yedeklerin, ödenecek vergilerin ve ortaklara dağıtılacak kar paylarının açıkça gösterilmesidir. Bununla birlikte işletmenin hisse başına kar ile hisse başına temettü miktarının hesaplanması amaçlanmaktadır.

İşletmeler, sermayelerinin %20'sine erişinceye kadar dönem karının %5'ini 1. Tertip yasal yedek akçe ayırması, ödenmiş sermayelerinin %5'i oranında ortaklar temettü ödemeleri ve bu dağıtımın ardından dağıtımı kararlaştırılan temettünün %10 oranında 2. Tertip yasal akçe ayırmak zorundadırlar. Fakat işletme genel kurul kararları ve ana sözleşmesi kapsamında kar dağıtım tablosunun oluşturulması sürecindeki kanuni uygulamalar etki etmektedir (Çabuk ve Lazol, 2017).

Tablo 12. Kar Dağıtım Tablosu

(..... TL)*		Önceki Dönem		Cari Dönem	
A-DÖNEM KARININ DAĞITIMI					
1) Dönem Karı					
2) Ödenecek Vergi ve Yasal Yükümlülükler (-)					
- Kurumlar Vergisi (Gelir Vergisi)					
- Gelir Vergisi Kesintisi					
- Diğer Vergi ve Yasal Yükümlülükler					
NET DÖNEM KARI					
3) Geçmiş Dönemler Zararı (-)					
4) I. Tertip Yasal Yedek Akçe (-)					
5) İşletmede Bırakılması ve Tasarrufu Zorunlu Yasal Fonlar (-)					
DAĞITILABİLİR NET DÖNEM KARI					
6) Ortaklara Birinci Temettü (-)					
- Adi Hisse Senesi Sahiplerine					
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine					
7) Personale Temettü (-)					
8) Yönetim Kuruluna Temettü (-)					
9) Ortaklara İkinci Temettü (-)					
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine					
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine					
10) İkinci Tertip Yasal Yedek Akçe (-)					
11) Statü Yedekleri (-)					
12) Olağandışı Yedekler (Dağıtılmamış Karlar)					
13) Diğer Yedekler					
14) Özel Fonlar					
B- YEDEKLERDEN DAĞITIM					
1) Dağıtılan Yedekler					
2) II. Tertip Yasal Yedekler (-)					
3) Ortaklara Pay (-)					
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine					
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine					
4) Personale Pay (-)					
5) Yönetim Kuruluna Pay (-)					
C- HİSSE BAŞINA KAR					
1) Adi Hisse Senedi Sahiplerine (TL %)					
2) İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (TL %)					
D- HİSSE BAŞINA TEMETTÜ					
1) Adi Hisse Senedi Sahiplerine (TL %)					
2) İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (TL %)					

*İşletmeler, belirlenen büyüklüklere göre bin milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamları gösterebilecektir.

Kaynak: İSMMMO, 1992

3.2.5. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde öz kaynaklar değişim tablosu; ilgili muhasebe döneminde öz kaynak kalemlerinde ortaya çıkan azalış ya da artışları bir bütün olarak gösteren tablo olarak ifade edilmiştir. Öz kaynaklar değişim tablosu kapsamında önceki ve cari dönemin verileri ayrı ayrı gösterilmektedir. Tabloda öz kaynak kalemlerinin dönem başındaki tutarları, dönem kapsamındaki azalışları ve artışları ile dönem sonundaki tutarları yansıtılmaktadır.

Tablo 13. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

Öz kaynak hareketleri	Kalemlerindeki	Ödenmiş Sermaye	Sermaye Yedekleri					Kar Yedekleri								
Önceki Dönem																
Dönembazı Değerleri																
Kar Dağıtım																
Tamamtlar																
Yedeklere Aktarılan																
Hisse Senedi İhras Primleri																
Ödenmiş Sermaye Artışı																
Nakden																
Yeniden Değerleme																
Artışlarından Aktarılan																
Özel Fonlardan Aktarılan																
İştiraklerdeki Maddi Duran Varlık Satış																
Kar Karşılığı Edinilen																
Bedelsiz Hisse Senetleri																
Maddi Duran Varlık Satış																
Karları																
Yeniden Değerleme																
Artışları																
Dönem Net Karı																
Cari Dönem																
Dönembazı Değerleri																
Kar Dağıtım																
Tamamtlar																
Yedeklere Aktarılan																
Hisse Senedi İhras Primleri																
Ödenmiş Sermaye Artışı																
Nakden																
Yeniden Değerleme																
Artışlarından Aktarılan																
Özel Fonlardan Aktarılan																
İştiraklerdeki Maddi Duran Varlık Satış Karı																
Kar Karşılığı Edinilen Bedelsiz Hisse Senetleri																
Maddi Duran Varlık Satış																
Karları																
Yeniden Değerleme																
Artışları																
Dönem Net Karı																

Kaynak: İSMMMO, 1992

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ENERJİ SEKTÖRÜ

4.1. Enerji Kavramı

Enerji kelimesi Yunancada içinde anlamına gelen en ile iş anlamına gelmekte olan ergon kelimelerinin bir araya gelmesi ile sonucunda enerhon kelimesinden türemiştir. Anlamsal açıdan ise bir yapının iş yapabilmesi açısından güç ortaya çıkarması manasına gelmektedir. İş gerçekleştirebilme becerisi anlamına gelen enerjiye olağan hayat sürecinde her tipteki faaliyetin meydana gelişinde ve üretim süreçlerinde gereksinim duyulmaktadır. Günlük hayatta enerjinin bu kadar önem arz etmesinin nedeni onun çevre biliminden politikaya, ekonomiden sosyolojiye kadar birçok alan açısından vazgeçilmez olmasıdır (Kavcıoğlu, 2015).

Kapalı bir sistem kapsamında termodinamiğin birinci yasasına göre enerji daima sabit olarak kalmaktadır. Bu kapsamda enerji, parçalanmaz ve yok edilemez. Fakat enerjinin dönüştürülmesi mümkündür (Öztürk, 2008). Genel olarak enerji 2 grupta kapsamında kategorize edilmektedir. Bunlar; bir obje veya nesnenin bulunduğu noktaya göre isimlendirilen potansiyel enerji ile cisimlerin hareketine göre isimlendirilen kinetik enerjidir (Ceylan, 2016).

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri hangi seviyede olursa olsun, enerjiye yönelik gereksinimleri bir zorunluluk meydana getirmektedir. Enerji yalnızca imalat sanayisinde değil bununla birlikte en ilke toplumdan en uygar topluma kadar herkesin günlük yaşamındaki gereksinimleri karşılayabilmesi açısından oldukça gereklidir. Pişirme, ısınma, aydınlatma gibi gereksinimlerin temin edilmesi için yararlanılan enerjinin varlığı insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Millattan önce dönemlerde kömürün kullanılmaya başladığı bilinmektedir. Enerji

kullanımının yaygınlaşması ise Sanayi Devrimi ile söz konusu olmuştur. Bu dönemde enerji buhar makinesinin bulunması ile yaygınlık kazanmaya başlamıştır. 1800'lü yıllara gelindiğinde Sanayi Devrimi ile birlikte enerjiye duyulan ihtiyaç giderek artış göstermiştir. Bu süreçte enerji kaynağı olarak ilk başlarda odun kullanılmış daha sonra kömür, doğal gaz ve petrol gibi maddelerin kullanılması söz konusu olmuştur (Erdoğan, 2016). Tablo 14'de enerji kaynaklarını çeşitlerine yer verilmiştir.

Tablo 14. Enerji Kaynakları Çeşitleri

Birincil Enerji Kaynakları	İkincil Enerji Kaynakları
Yenilemeyen Enerji Kaynakları - Fosil Yakıtlar: Petrol, Kömür ve Doğalgaz - Nükleer Enerji	Elektrik Enerjisi
Yenilenebilir Enerji - Geleneksel Kaynaklar: Klasik Biyokütle, Hidro - Yeni Kaynak: Rüzgar, Güneş, Jeotermal, Dalga, Çağdaş Biyokütle, Gelgit	Hidrojen Enerjisi

Kaynak: Koç ve Kaya, 2015: 37.

Birincil enerji kaynakları, bir enerji dönüşümüne henüz uğramamış olan enerji türünü ifade etmektedir. Birincil enerjilere, enerji dönüşüm yöntemiyle daha uygun kullanıma sahip enerji formlarına dönüştürülmesi neticesinde ikincil enerji kaynaklarına erişilmektedir.

Çoğunlukla elektrik enerjisi, soğuma, ısınma ve taşıma enerjisi sağlamak maksadıyla yararlanılan enerji, değişik kriterlere bağlı olarak kategorize edilse de en genel biçiminde 7 başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (EIA, 2019):

- Termik (ısı) enerji
- Mekanik (kinetik ve potansiyel) enerji
- Elektrik enerjisi

- Kimyasal enerji
- Füzyon enerjisi
- Atom enerjisi
- Işın enerjisi

Birincil enerji kaynakları, temel nitelikleri farklılaştırılmadan doğrudan doğruya enerji sağlayan kaynaklar olarak ifade edilebilecektir. İkincil enerji kaynakları ise temel nitelikleri değişik bir enerji biçimine çevrildikten sonra faydalanılan enerji kaynaklarıdır. (Karagöl ve Kavaz, 2017).

4.2. Türkiye’de Enerji Sektörü

Türkiye’de 1930 yılından sonra elektrik enerjisinin aydınlatma dışında alanı dışında kullanılması söz konusu olmaya başlamış ve bu doğrultuda sanayinin kurulması ile birlikte kendi elektriklerini üretebilen büyük sanayi kurumları hizmete girmeye başlamıştır. Kendi gereksinimlerini karşılayabilmek için kendi santrallerini kuran Sümerbank, Karabük, İzmet Seka ve Demirçelik bu doğrultuda ifade edilebilecek kurumlardır (Tezekici, 2005). Bu dönemlerde genel enerji problemlerinin yönetilebilmesi açısından Maden Tetkik ve Arama (MTA), ETİBANK, Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) ve ilerleyen zamanlarda Devlet Su İşleri ile İller Bankası faaliyete sokulara görevlendirilmiştir.

Enerji sektöründe sorumluluk ile görev alınabilmesi açısından zaman içerisinde Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ), Petrol İşleri (PİGM), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Türkiye Taş Kömürü Kurumu (TTK), Boru Hatları ve Petrol Taşımacılığı A.Ş. (BOTAŞ), Türkiye Petrol Rafineleri A.Ş. (TÜPRAŞ), Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) faaliyete sokulmuştur.

Türkiye’de 1970 yılında Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) Genel Müdürlüğü kurulmuş ve bunun ardından hidroelektrik santrallerinin işletilme süreci TEK’e bırakılmıştır. Türkiye’nin yüksek nüfus artışı ve

hızlı şehirleşme sürecinin etkisiyle elektriğe olan talebin hızla artmasına neden olmuş ve bu durum üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların artmasını sağlamıştır. Bu sebeple 1984 yılı sonrasında özel sektörün enerji üretiminde yer almasına yönelik kanuni çalışmalara başlanmıştır. Bu açıdan ilk olarak TEK, Kamu İktisadi Kuruluşuna dönüştürülmüştür.

4.3. Türkiye’de Enerji Arzı ve Tüketimi

Devletlerin enerji sektörleri incelendiğinde üretici konumunda oldukları enerji kaynakları içerisinde doğalgaz ve petrol göze çarpmaktadır. Bununla birlikte bu enerji kaynaklarının üretimini gerçekleştiren ülkelerin aynı zamanda bu enerji kaynaklarını oldukça fazla tükettikleri de gözlemlenmektedir.

Türkiye’de elektrik enerjisi üretimi açısından petrol ürünleri, taşkömürü, doğalgaz, su ve linyit gibi kaynakların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Söz konusu kaynaklar dışında rüzgar, jeotermal ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına da geçiş yapıldığı görülmektedir. İfade edilen kaynakların dışında bitki, odun ve hayvan atıkları gibi ticari niteliği olmayan kaynaklarla hidrojen enerjisi benzeri enerji kaynaklarının mevcut koşullarda uygulandığı gözlemlenmektedir (Özdamar, 2009).

Türkiye’de ve dünyada enerji üretiminde önemli yer tutan fosil enerji kaynaklarının miktarları kısıtlıdır. Bu nedenle bu kaynakların oldukça etkin kullanılması amaçlanmaktadır. Türkiye 8,3 milyar ton linyit rezervine sahipken 1,35 milyar ton taşkömürü rezervine sahiptir. Türkiye 2001 yılında toplamda 67 milyon ton kömür üretimi gerçekleştirmekte iken bu rakam 2005 yılına gelindiğinde 45 milyon tona kadar inmiştir. Türkiye’nin elinde olan rezervler değerlendirildiğinde bu üretimin en az üç katı kadar olması gerekmektedir. Özellikle Türkiye’de 1980 yılından sonra uygulamaya konan politikalar neticesinde arzu edilen seviyede kömür üretimi ile

ilgili yatırımların gerçekleştirilemediği görülmektedir. Bununla birlikte 2005 yılında 2,1 milyon ton üretilen taşkömürün 1,4 milyon tonu ile 45 milyon ton üretilen linyitin 38 milyon tonunu termik santrallerde kullanılmıştır. Kalan kısımların ise genel olarak endüstride kullanıldığı gözlemlenmiştir (ITÜ, 2007: 45-46). Tablo 15’de enerji hammaddeleri üretimlerine yer verilmiştir.

Tablo 15. Enerji Hammadde Üretimleri (Ton)

ENERJİ HAMMADELERİ ÜRETİMİ (TON)									
Maden Adı	Kurum	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Asfaltit		684.058,57	1.290.309,61	1.499.605,08	1.552.566,64	2.444.416,73	2.187.974	1.808.405	1.404.858
Bitümlü Şist		600	46.134,10	181.625,83	-	86.837,00	385.165	385.051	394.242
Linyit	EÜAŞ	15.126.785,53	9.464.867,92	23.982.157,54	19.249.189,12	15.419.856,67	20.137.855	21.174.499	15.245.265
	TKİ	15.536.923,92	19.057.607,94	28.882.230,65	32.419.401,18	29.569.004,51	28.629.988	28.572.069	23.307.478
	Diğer Kamu	64.538,86	226.517,78	303.617,84	326.889,26	1.574.208,68	120.722	778.089	84.501
	Özel Sektör	56.049.105,70	51.730.001,40	48.929.450,54	38.784.557,35	38.248.452,39	44.104.896	46.493.038	45.666.248
	Toplam	86.777.354,01	80.478.995,04	102.097.456,57	90.780.036,91	84.811.522,25	92.993.461	97.017.695	84.303.492
Taş kömürü	TTK+ Rödovalsçılar	1.385.780,03	1.423.726,66	1.794.712,37	1.726.109,09	1.613.624,18	1.805.118	1.620.682	1.764.028
KÖMÜR GENEL TOPLAMI*		88.847.792,62	83.239.165,41	105.573.399,85	94.058.712,64	88.956.400,15	97.371.718	100.831.833	87.866.620

Kaynak: Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Maden İstatistikleri, http://www.mapeg.gov.tr/maden_istatistik.aspx.

Tablo 15’de görüldüğü gibi Türkiye’nin enerji üretiminde kullanılan maddelerinin üretilmesi kapsamında 2017 ile 2024 arasında toplamda büyük bir değişiklik yaşanmamıştır. Türkiye’nin enerji ihtiyacının yıldan yıla arttığı düşünüldüğünde etkin bir maden sisteminin yürütülmediğini ifade etmek mümkün olacaktır. Tablo 16’da ise yıllara göre Türkiye’de üretilen doğal gaz ve ham petrol miktarlarına yer verilmiştir.

Tablo 16. Yıllara Göre Türkiye’de Üretilen Doğalgaz ve Ham Petrol Miktarları

Yıllar	Doğalgaz Üretimi (M3)	Ham Petrol Üretimi (Milyon Ton)
2000	639 222 969	2 749 105
2001	311 562 545	2 551 467
2002	378 402 738	2 441 534
2003	560 633 511	2 375 044
2004	707 008 763	2 275 530
2005	896 424 950	2 281 131
2006	906 587 974	2 175 668
2007	893 055 000	2 134 175
2008	1014 530 570	2 160 067
2009	729 414 369	2 401 799
2010	725 993 340	2 496 113
2011	793 397 572	2 367 251
2012	664 353 885	2 337 551
2013	561 544 788	2 398 454
2014	502 108 992	2 455 893
2015	398 723 410	2 515 662
2016	381 596 942	2 571 928
2017	364 295 167	2 551 929
2018	435 518 023	2 850 828
2019	483 381 033	2 984 800
2020	457 826 359	3 202 924
2021	415 036 880	3 441 659
2022	408 017 074	3 583 040
2023	851 970 209	4 094 898
2024	2 348 722 942	5 310 039

Kaynak: Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Petrol İstatistikleri,
http://www.mapeg.gov.tr/petrol_istatistik.aspx

Tablo 16'da görüldüğü Türkiye'de 639 milyon m³ olan doğalgaz üretimi 2024 yılına gelindiğinde 2 milyar m³'ün üstüne çıkmıştır. Doğalgaza olan ihtiyacın her geçen gün artması Türkiye'nin bu ihtiyacını dış ülkelere gidirmesine neden olmaktadır. Bu durum ise dışa olan bağımlılığın artmasına neden olmaktadır. Türkiye'nin ham petrol üretimi 2000 yılında 2,7 milyar ton ken 2017 yılına gelindiğinde 5,3 milyar ton civarlarındadır. Bu süreç içerisinde Türkiye'nin ham petrol üretiminde bir ilerleme kaydedildiği gözlemlenmektedir. Bu açıdan Türkiye'nin ham petrol ihtiyacının artan nüfus ve yaşanan gelişimlerle birlikte artış gösterdiği düşünüldüğünde ya Türkiye'nin daha fazla üretim yapması ya da daha fazla ham petrol ithalatında bulunması gerekmektedir. Bu yönde yapılan ithalat Türkiye'nin enerjide dışa olan bağımlılığının artmasına neden olmaktadır. Bu sebepte Türkiye'nin üretim yapabilmek adına arama çalışmaları yapması yerinde olacaktır.

Dünyada ve Türkiye önem arz eden enerji kaynaklarından bir tanesi de elektriktir. Tablo 17'de Türkiye'nin yıllara göre elektrik üretimi, ithalatı, ihracatı ve brüt talep değerlerine yer verilmiştir.

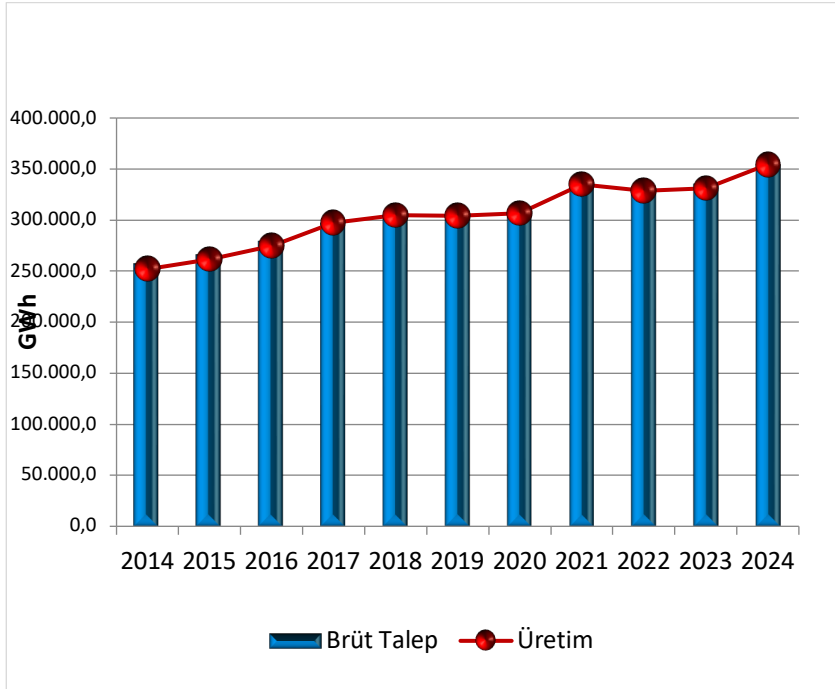
Tablo 17. Türkiye'nin Yıllara Göre Elektrik Üretimi, İthalatı, İhracatı ve Brüt Talebi (GWh)

Yıllar	Üretim	İthalat	İhracat	Brüt Talep
2015	261.783,3	7.135,5	3.194,5	265.724,4
2016	274.407,7	6.330,3	1.451,7	279.286,4
2017	297.277,5	2.728,3	3.303,7	296.702,1
2018	304.801,9	2.476,9	3.111,9	304.166,9
2019	303.897,6	2.211,5	2.788,7	303.320,4
2020	306.703,1	1.889,5	2.483,6	306.109,0
2021	334.723,1	2.334,5	4.186,4	332.871,2
2022	328.379,3	6.438,8	3.713,0	331.105,2
2023	331.148,9	6.094,4	2.075,8	335.167,5
2024	354.570,2	2.681,6	3.671,9	353.579,8

Kaynak: <https://www.teias.gov.tr/turkiye-elektrik-uretim-iletim-istatistikleri>

Tablo 17’de görüldüğü gibi 2015 yılında Türkiye’nin 261 bin gigawatt saat (GWh) olan elektrik üretimi 2024 yılına gelindiğinde 354 bin GWh’a yükseldiği görülmektedir. Benzer bir biçimde bu dönemde brüt talebin de 265 bin GWh’dan 353 bin GWh’ye yükseldiği görülmektedir. Bu durum Türkiye’nin elektrik enerjisi olan ihtiyacı artıkça üretim miktarının da artırıldığını göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus elektrik enerjisinin üretilmesi kapsamında kömür, linyit, doğal gaz gibi farklı enerji kaynakları ile madenlere ihtiyaç duyulmasıdır. brüt taleplere yakın elektrik üretiminin ortaya çıkmasında bu unsur etkili olmaktadır. Bu durumun Şekil 1’de yer alan grafikteki gibi gösterilmesi mümkündür.

Şekil 1. Türkiye’nin Yıllara Göre Elektrik Üretimi ve Brüt Talebinin Karşılaştırılması (GWh)

Kaynak: <https://www.teias.gov.tr/turkiye-elektrik-uretim-iletim-istatistikleri>

BEŞİNCİ BÖLÜM

ENERJİ SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR FİRMANIN TFRS İLE MUSGT'E GÖRE HAZIRLANAN FİNANSAL TABLOLARININ FİNANSAL KARŞILAŞTIRILMASI

5.1. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmenin TFRS'ye göre Hazırlanmış Finansal Tablolarının Analizi

Enerji sektöründe faaliyet gösteren işletmenin finansal durum tablosu ile kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablolarına sırasıyla Tablo 18 ve Tablo 19'da yer verilmiştir.

Tablo 18. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Finansal Durum Tablosu

VARLIKLAR	31.12.2023	31.12.2024
Dönen Varlıklar	102.684.062	156.672.955
Nakit ve Nakit Benzerleri	20.797.994	32.083.254
Finansal Yatırım	0	48.311
Ticari Alacaklar	72.836.590	105.116.120
-İlişki Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	72.836.590	105.116.120
Peşin Ödenmiş Giderler	8.471.894	18.421.162
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	122.923	0
Diğer Dönen Varlık	454.661	551.100
Duran Varlıklar	53.345.458	26.243.496
Diğer Alacaklar	39.236.270	14.461.724
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	39.236.270	14.461.724
Finansal Yatırımlar	412.408	412.408
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12.618.104	9.967.365
-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12.618.104	9.967.365
Ertelenmiş Vergi Varlığı	1.078.676	1.401.999

TOPLAM VARLIKLAR	156.029.520	182.916.451
KAYNAKLAR		
Kısa Vadeli Yükümlülükler	57.012.136	68.590.633
Ticari Borçlar	49.679.029	58.212.196
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	49.679.029	58.212.196
Diğer Borçlar	5.401.213	6.031.254
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	38.142	68.609
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	5.363.071	5.962.645
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	795.934	970.703
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	0	953.673
Kısa Vadeli Karşılıklar	1.122.616	2.410.862
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	350.295	780.813
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	772.321	1.630.049
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	13.344	11.945
Uzun Vadeli Yükümlülükler	68.873.606	77.153.612
Diğer Borçlar	64.663.941	72.605.684
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	64.663.941	72.605.684
Uzun Vadeli Karşılıklar	4.209.665	4.547.927
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	4.209.665	4.547.927
Özsermaye	30.143.778	37.172.207
Ödenmiş Sermaye	13.997.491	13.997.481
Kar veya Zararda Yeninden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	(264.762)	(224.842)
-Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	(264.762)	(224.842)
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	1.315.648	3.351.860
Geçmiş Yıllar Kar (Zararlı)	911.799	2.559.188
Net Dönem Karı (Zararı)	14.183.602	17.488.520
TOPLAM ÖZSERMAYE VE YÜKÜMLÜLÜKLER	156.029.602	182.916.451

Tablo 19. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin 01.01-31.12.2023 ile 01.01.2024 Dönemlerine ait Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu

	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2024
KAR veya ZARAR		
Hasılat	407.452.001	476.321.163
Satışların Maliyeti (-)	(380.112.607)	(438.617.812)
Brüt Kar (Zarar)	27.339.394	37.703.351
Genel Yönetim Giderleri (-)	(14.738.993)	(20.538.718)
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	(110.799)	(130.405)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	5.062.341	6.029.755
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	4.781.301	5.241.866
Esas Faaliyet Karı/Zararı	12.770.641	17.822.118
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Karı/Zararı	12.770.641	17.822.118
Finansman Gelirleri	5.299.211	4.956.417
Finansman Giderleri	(299.620)	(522.220)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı/Zararı	17.770.232	22.256.314
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	(3.583.630)	(4.767.794)
-Dönem Vergi Gideri/Geliri	(3.910.221)	(5.101.097)
-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	323.591	333.303
DÖNEM KARI/ZARARI	14.183.602	17.488.520
DİĞER KAPSAMLI GELİR		
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Kazançları/Kayıpları Ölçüm	(444.901)	49.900
-Kar veya Zararda Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelire İlişki Vergiler	88.980	(9.980)
-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	88.980	(9.980)
DİĞER KAPSAMLI GELİR	(355.921)	39.920
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	13.827.681	17.528.440

TFRS'ye göre hazırlanmış ve Tablo 14 ile Tablo 15 kapsamında ele alınan finansal tablolara bağlı olarak karşılaştırmalı tablolar analizi, dikey analiz ve oran analizleri yapılacaktır.

5.1.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi

Tablo 20’de 31.12.2023 ile 31.12.2024 finansal durum tablolarının karşılaştırmalı analizine yer verilmektedir.

Tablo 20. 31.12.2023 ile 31.12.2024 Finansal Durum Tablolarının Karşılaştırmalı Analizi

VARLIKLAR	Fark	Değişim (%)
Dönen Varlıklar	53.988.893	52,57767559
Nakit ve Nakit Benzerleri	11.285.260	54,26129078
Finansal Yatırım	48.311	100
Ticari Alacaklar	32.279.530	44,3177392
-İlişki Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	32.279.530	44,3177392
Peşin Ödenmiş Giderler	9.949.268	117,4385326
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	-122.923	-100
Diğer Dönen Varlık	96.439	21,21118812
Duran Varlıklar	-27.101.962	-50,80462895
Diğer Alacaklar	-24.774.546	-63,14195004
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	-24.774.546	-63,14195004
Finansal Yatırımlar	0	0
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-2.650.739	-21,00742711
-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-2.650.739	-21,00742711
Ertelenmiş Vergi Varlığı	323.323	29,97406079
TOPLAM VARLIKLAR	26.886.931	17,23195136
KAYNAKLAR		
Kısa Vadeli Yükümlülükler	11.578.497	20,30882863
Ticari Borçlar	8.533.167	17,1765978
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	8.533.167	17,1765978
Diğer Borçlar	630.041	11,66480566
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	30.467	79,87782497
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	599.574	11,17967672
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	174.769	21,95772514

Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	953.673	
Kısa Vadeli Karşılıklar	1.288.246	114,7539319
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	430.518	122,9015544
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	857.728	111,0584847
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	-1.399	-10,48411271
Uzun Vadeli Yükümlülükler	8.280.006	12,02203062
Diğer Borçlar	7.941.743	12,28156354
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	7.941.743	12,28156354
Uzun Vadeli Karşılıklar	338.262	8,035366235
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	338.262	8,035366235
Özsermaye	7.028.429	23,31635072
Ödenmiş Sermaye	-10	-7,14414E-05
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	39.920	-15,07769242
-Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	39.920	-15,07769242
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	2.036.212	154,7687527
Geçmiş Yıllar Kar (Zararlı)	1.647.389	180,6745785
Net Dönem Karı (Zararı)	3.304.918	23,30097813
TOPLAM ÖZSERMAYE VE YÜKÜMLÜLÜKLER	26.886.849	17,23188975

Tablo 21’de de kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunun 01.01-31.12.2023 ile 01.01-31.12.2024 dönemleri açısından karşılaştırmalı analizine yer verilmiştir.

Tablo 21. 01.01-31.12.2023 ile 01.01-31.12.2024 dönemleri Açısından Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunun Karşılaştırmalı Analizi

	Fark	Değişim
KAR veya ZARAR		
Hasılat	68.869.162	16,90239877
Satışların Maliyeti (-)	-58.505.205	15,39154554
Brüt Kar (Zarar)	10.363.957	37,90851033
Genel Yönetim Giderleri (-)	-5.799.725	39,34953358
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-19.606	17,69510555

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	967.414	19,11001254
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	460.565	9,632629278
Esas Faaliyet Karı/Zararı	5.051.477	39,55539115
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Karı/Zararı	5.051.477	39,55539115
Finansman Gelirleri	-342.794	-6,468774314
Finansman Giderleri	-222.600	74,29410587
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı/Zararı	4.486.082	25,24492646
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	-1.184.164	33,0437015
-Dönem Vergi Gideri/Geliri	-1.190.876	30,4554653
-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	9.712	3,001319567
DÖNEM KARI/ZARARI	3.304.918	23,30097813
Diğer Kapsamlı Gelir		
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları/Kayıpları	494.801	-111,2159784
-Kar veya Zararda Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelire İlişki Vergiler	-98.960	-111,2160036
-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	-98.960	-111,2160036
Diğer Kapsamlı Gelir	395.841	-111,2159721
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	3.700.759	26,76341029

Tablo 20 ile Tablo 21’de yer alan verilere bağlı olarak şu neticelere ulaşılabilmesi mümkündür:

- Bu enerji işletmesinin 2024 döneminde 2023 dönemine kıyasla yaklaşık olarak %52,58 oranında dönen varlıklarının yükseldiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte bu dönemde kısa vadeli yükümlülüklerinin ise yaklaşık olarak %20,31 arttığı gözlemlenmiştir. Değer olarak ise dönen varlıklar 53.988.893 TL, kısa vadeli yükümlülüklerinin 11.578.497 TL artış gösterdiği görülmüştür. Bu durum işletmenin net işletme sermayesinin büyüdüğünü ortaya koymaktadır. Bu açıdan

işletmenin kısa vadeli iş döngüsünü rahatlıkla yürüttüğünü ifade edebilmek mümkündür.

- Ticari alacakların yaklaşık %44,32 artış gösterdiği gözlemlenirken, hasılatın yaklaşık olarak %16,92 arttığı gözlemlenmektedir. Bu durum işletmenin vadeli alacaklarının yükseldiğini ortaya koymaktadır. Vadeli alacakların artması işletme açısından ileride risk oluşturabilecektir. Bununla birlikte işletmenin ticari alacaklarının tamamının ilişkili olmayan taraflardan geldiği gözlemlenmektedir.
- İşletmenin duran varlıklarında yaklaşık olarak %50,80 oranında bir azalış olduğu görülmektedir. Bu azalışta diğer alacaklar kapsamında yer alan ilişkili olmayan taraflardan diğer alacakların yaklaşık %63,14 azalmış olması oldukça etkili olmuştur. İşletme diğer alacakları kapsamında bir tahsilat yapmıştır. Bu önemli bir gelişmedir. Ayrıca diğer maddi olmayan duran varlıkların yaklaşık %21 oranında azaldığı görülmektedir. Bu azalma da duran varlıklardaki azalışa etki etmiştir.
- İşletmenin dönen varlığının yaklaşık %52,58 artması duran varlığının ise %50,80 azalmış olması işletmenin duran varlıklarından dönen varlıklarına bir geçiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bir önceki maddede ifade edilen duran varlıklarda yer alan diğer alacakların tahsil edilmiş olması bu değişimin üzerinde etkili olduğunu ifade etmek mümkündür.
- İşletmenin kısa vadeli yükümlülüklerinin yaklaşık olarak %20,31 arttığı görülmektedir. Bununla birlikte uzun vadeli yükümlülüklerinin ise yaklaşık %12,02 yükseldiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kısa vadeli yükümlülüğün maddi değerinin uzun vadeli maddi yükümlülüğün üzerinde artışı göstermesi işletmenin kısa vadeli borçlanmaya daha ağırlık verdiğini ortaya koymaktadır. İşletmenin enerji işletmesi olması ve sürekli üretmesinin gerekli olması burada işletmeyi kısa dönemli yükümlülüklerle yönlendirebilecektir. Uzun vadeli yükümlülüklerinin çoğunluğunun ilişkili olmayan diğer

- borçlardan geldiği görülmektedir. Bu borçların da yaklaşık %12,28 artış göstermesine sebep olmuştur.
- Özsermaye kaleminin de 2023 yılına göre yaklaşık olarak %23,32 artış gösterdiği görülmektedir.
 - Hasılat kaleminin yaklaşık %16,90 artış gösterdiği ve bununla birlikte satışların maliyetinin yaklaşık %15,39 ve pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin yaklaşık %17,70 artış gösterdiği görülmektedir. Satışların artması satış maliyetleri ile pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin yükselmesine neden olacağı açıktır. Fakat genel yönetim giderlerinin yaklaşık olarak %39,35 artması verimliliğin düşmesine neden olabilecektir. Bu nedenle bu artışın sebebinin tespiti edilmesi önemli olacaktır.
 - İşletmenin esas faaliyetlerinden diğer giderler kalemlerinde yaklaşık %9,63 bir artış olmakla birlikte esas faaliyetlerden diğer gelirler kaleminde de yaklaşık %19,11 artışın olduğu görülmüştür. Esas faaliyetlerden diğer gelirler kaleminin artması firmanın esas faaliyetlerinden kaynaklanan giderlerin etkisinin azalmasına neden olmuştur. İşletmenin esas faaliyetlerden karının %39,55 yükseldiği gözlemlenmiştir.

5.1.2. Dikey Yüzde Analizi

Tablo 22'de 31.12.2023 ile 31.12.2024 finansal durum tablolarının dikey yüzde analizine yer verilmektedir.

Tablo 22. 31.12.2023 ile 31.12.2024 Finansal Durum Tablolarının Dikey Yüzde Analizi

VARLIKLAR	31.12.2023	31.12.2024
Dönen Varlıklar	65,81066326	85,65274153
Nakit ve Nakit Benzerleri	13,32952508	17,53984063
Finansal Yatırım	0	0,026411512
Ticari Alacaklar	46,68128826	57,46673928
-İlişki Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	46,68128826	57,46673928
Peşin Ödenmiş Giderler	5,429673821	10,07080659

Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	0,078781887	0
Diğer Dönen Varlık	0,291394218	0,301285093
Duran Varlıklar	34,18933674	14,34725847
Diğer Alacaklar	25,1466966	7,906191007
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	25,1466966	7,906191007
Finansal Yatırımlar	0,264314086	0,225462498
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8,086997896	5,449135354
-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8,086997896	5,449135354
Ertelenmiş Vergi Varlığı	0,691328154	0,766469605
TOPLAM VARLIKLAR	100	100
KAYNAKLAR		
Kısa Vadeli Yükümlülükler	36,53932666	37,49834016
Ticari Borçlar	31,8395064	31,82447269
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	31,8395064	31,82447269
Diğer Borçlar	3,461660973	3,297272589
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	0,024445374	0,037508381
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	3,437215599	3,259764208
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	0,510117573	0,530681081
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	0	0,52137082
Kısa Vadeli Karşılıklar	0,719489491	1,31801267
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	0,224505594	0,426868658
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	0,494983898	0,891144012
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	0,008552228	0,006530304
Uzun Vadeli Yükümlülükler	44,14139453	42,17970094
Diğer Borçlar	41,44340186	39,69335924
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	41,44340186	39,69335924
Uzun Vadeli Karşılıklar	2,697992662	2,486341155
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	2,697992662	2,486341155
Özsermaye	19,31927881	20,32195945
Ödenmiş Sermaye	8,971053042	7,652390435

Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	-0,169687121	-0,122920601
-Diğer Kapsamlı Gelir ve Giderler	-0,169687121	-0,122920601
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	0,843204542	1,832454097
Geçmiş Yıllar Kar (Zararı)	0,584375957	1,399102151
Net Dönem Karı (Zararı)	9,090332394	9,560933368
TOPLAM ÖZSERMAYE VE YÜKÜMLÜLÜKLER	100	100

Tablo 23’de kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunun 01.01-31.12.2023 ile 01.01-31.12.2024 dönemleri açısından dikey yüzde analizlerine yer verilmiştir.

Tablo 23. Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunun 01.01-31.12.2023 ile 01.01-31.12.2024 Dönemleri Açısından Dikey Yüzde Analizleri

	01.01-31.12.2023	01.01-31.12.2024
KAR veya ZARAR		
Hasılat	100	100
Satışların Maliyeti (-)	-93,29015591	-92,08446865
Brüt Kar (Zarar)	6,709844088	7,915531353
Genel Yönetim Giderleri (-)	-3,617356882	-4,311947399
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-0,027193142	-0,027377536
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	1,242438615	1,265901133
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	1,17346362	1,100489839
Esas Faaliyet Karı/Zararı	3,134268814	3,741617922
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Karı/Zararı	3,134268814	3,741617922
Finansman Gelirleri	1,30057307	1,040561996
Finansman Giderleri	-0,073535042	-0,109636111
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı/Zararı	4,361306843	4,672543596
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	-0,879522003	-1,000962034
-Dönem Vergi Gideri/Geliri	-0,959676475	-1,07093646

-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	0,079418189	0,069974426
DÖNEM KARI/ZARARI	3,481048557	3,671581563
DİĞER KAPSAMLI GELİR		
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları/Kayıpları	-0,109191021	0,010476125
-Kar veya Zararda Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelire İlişki Vergiler	0,021838155	-0,002095225
-Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	0,021838155	-0,002095225
DİĞER KAPSAMLI GELİR	-0,087352866	0,0083809
TOPLAM KAPSAMLI GELİR	3,393695691	3,679962463

Tablo 22 ve Tablo 23’de ele alınan sırasıyla finansal durum tablosu ile kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunun dikey yüzde analizleri sonuçları şu şekilde ifade edilebilecektir:

- Cari dönemde işletme varlıklarının yaklaşık %85,65’i dönen varlıklardan %14,35’i ise duran varlıklardan meydana gelmektedir. İşletmenin dönen varlıklarının oranının oldukça yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte dönen varlıkların yapısı incelendiğinde ise tüm varlıkların yaklaşık %57,47’si ticari alacaklardan gelmektedir. Önceki dönem %46 dolaylarında olan bu rakam bu düzeylere ulaşmıştır. İşletmenin ticari alacaklarının artması aynı zamanda işletmenin şüpheli alacaklarının artmasına sebep olabileceği için bir risk teşkil etmektedir.
- Net çalışma sermayesi değerlendirildiğinde, %85,65 olan dönen varlıklardan toplam kaynakların yaklaşık %37,50’sini meydana getiren kısa vadeli yükümlülükler düşüldüğünde yaklaşık %48,15 net çalışma sermayesi kaldığı görülmektedir. Şirket

- kısa vadeli sorumlulukları kolayca karşılayabilmesine rağmen elinde bulunan varlıkları etkili kullanamadığı açıktır.
- İşletmenin pasif toplamının yaklaşık %37,50'si kısa vadeli yükümlülüklerden, yaklaşık %42,18'i uzun vadeli yükümlülüklerden, yaklaşık %20,32'si ise öz sermayeden gelmektedir. Bu açıdan işletmenin pasif toplamın %79,68'i borçlardan oluşmaktadır. Bu durum işletmenin kendini büyük ölçüde dış kaynaklardan finanse ettiğini ortaya koymaktadır. Borcun fazla olması işletme açısından risk teşkil edebilecektir.
 - İşletmenin ticari alacakları toplam varlıkların %57,47 iken ticari borçları ile toplam varlıklarının yaklaşık %31,82'sidir. İşletmenin ticari alacaklarının, ticari borçlarının üzerinde olması risklerinin bir ölçüde azalmasına neden olmaktadır.
 - İşletmenin satışlarının maliyeti hasılatın yaklaşık %92,08'i oluşturmaktadır. Geçmiş dönemde ise hasılatın yaklaşık %93,29'unu oluşturmuştur. Bu yönüyle satışların maliyetinin azaltılması işletme için karın artırılabilmesi açısından verimli bir sonuç olmuştur.
 - İşletmenin hasılat içerisinde pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin oranı yaklaşık olarak %0,027'dir. Bu durum işletmenin bu alanda neredeyse hiçbir masraf yapmadığını ortaya koymaktadır. Genel yönetim giderleri hasılatın yaklaşık %4,31'ini oluşturmaktadır. Bu değer %3,62'den buraya ulaşmıştır. İşletme genel yönetim giderlerinin hasılat içindeki payı geçmiş döneme kıyasla yükselmiştir.
 - Esas faaliyetlerden diğer gelirler hasılatın yaklaşık %1,27 iken esas faaliyetlerden diğer giderler hasılatın yaklaşık %1,10'dur. Bu durum esas faaliyetlerden diğer gelirlerin dönem karı veya zararı üzerinde pozitif etkiye sahip olmasını sağlamaktadır. Benzer bir biçimde finansman gelirleri yaklaşık %1,04 iken, finansman giderleri yaklaşık %0,11'dir. Bu durum da dönem karı veya zararı üzerinde pozitif etki ortaya çıkarmaktadır.
 - Dönem karının 2023 yılı için hasılatın yaklaşık %3,48'inden 2024 yılı için hasılatın %3,67'sine yükselmesi karı artırılması

açısından etkin bir dönem geçirildiğini ortaya koymaktadır. İşletme ilerleyen dönemlerde satışların maliyetini ve genel yönetim giderlerini daha da azaltabilirse karlılığını daha da arttırabilecektir.

5.1.3. Oran Analizi

Tablo 24’de TFRS’ye göre oran analizi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 24. TFRS’ye Göre Oran Analizi Sonuçları

	2023	2024
Likidite Oranları		
<i>Cari oran</i>	1,80	2,28
<i>Nakit Oranı</i>	0,36	0,47
Faaliyet Oranları		
<i>Alacak Devir Hızı</i>	5,59	4,53
<i>Alacakların Ortalama Tahsil Süresi</i>	62,25	80,55
<i>Aktif Devir Hızı</i>	2,61	2,60
<i>Dönen Varlık Devir Hızı Oranı</i>	3,97	3,04
Mali Yapı Oranları		
<i>Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,81	0,80
<i>Öz Kaynak Oranı</i>	0,19	0,20
<i>Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı</i>	4,18	3,92
<i>Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,37	0,37
<i>Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,44	0,42
<i>Yabancı Kaynak Vade Yapısı Oranı</i>	0,45	0,47
<i>Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı</i>	1,76	0,70
<i>Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı</i>	0,54	0,23
Karlılık Oranları		
<i>Brüt Satış Karı Oranı</i>	0,07	0,08
<i>Faaliyet Karı Oranı</i>	0,03	0,04
<i>Dönem Net Karı Oranı</i>	0,03	0,04
<i>Aktif Karlılık Oranı</i>	0,09	0,10
<i>Satışların Maliyeti Oranı</i>	0,93	0,92
<i>Ekonomik Verimlilik Oranı</i>	0,09	0,10

Görüldüğü gibi işletmenin cari oranı 2023 döneminden 2024 dönemine geçildiğinde yükseliş göstermiştir. Bu doğrultuda cari oran 1,80'den 2,28'e yükselirken nakit oranı 0,36'dan 0,47'ye çıkmıştır. Burada özellikle bu dönem içerisinde işletmenin dönen varlıklarındaki önemli artışa kıyasla kısa dönemli yabancı kaynaklarının düşük düzeyde artışı etkili olmuştur.

Faaliyet oranları için değerlendirildiğinde ise; alacak devir hızının 5,59'dan 4,53'e gerilediği görülmektedir. Bu durum ticari alacakların satışlara kıyasla daha yüksek oranda artış göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum kendini alacakların ortalama tahsil süresinde de göstermiş ve tahsil süresi 62,25'den 80,55 çıkmıştır. Daha önceden ifade edildiği gibi işletmenin ticari alacaklarında önemli bir artış görülmüştür. Bu durum kendini alacak devir hızı ile alacakları ortalama tahsil süresinde de kendini göstermiştir. Aktif devir hızı 2,60'dan 2,61'e çıkmış ve önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. Dönen varlık devir hızının ise 3,97'den 3,04'e gerilediği görülmüştür. Bu süreçte net satışlara kıyasla dönen varlıklarda yaşanan önemli değişiklik burada da kendini göstermiştir.

Mali yapı oranları ele alındığında yabancı kaynak oranının 0,81'den 0,80 düştüğü görülmektedir. Bu durum işletmenin tüm kaynakları kapsamında yabancı kaynaklarının oranının %81'den %80 gerilediğini ortaya koymaktadır. Öz kaynak oranı da 0,19'dan 0,20'ye yükselmiştir. Bu açıdan işletmenin tüm kaynakları içinde öz kaynaklarının oranı %19'dan %20'ye çıkmıştır. Yabancı kaynakların öz kaynaklara oranı 4,18'den 3,92'ye düşüş ve önemli bir değişiklik kaydetmemiştir. Bu oran aynı zamanda öz kaynakların kaç katı yabancı kaynak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Görüldüğü işletme kendi kaynaklarının yaklaşık dört katı yabancı kaynak kullanmaktadır. Bu işletmenin oldukça risk üstlendiğini ortaya koymaktadır. Kısa vadeli yabancı kaynak oranı 0,37 olarak sabit kalmıştır. Uzun vadeli yabancı kaynak oranı ise 0,45'den 0,47'ye çıkmış ve bu durum işletmenin bir nebze uzun vadeli yabancı kaynağa yöneldiğini ortaya koymuştur. Duran varlıkların öz kaynaklara oranı 1,76'dan 0,70'e düşmüştür.

Ortaya çıkan bu değişimde işletmenin duran varlıklarını azaltıp dönen varlıklarının oranını yükseltmesinin etkisi bulunmaktadır. Bu durum kendini duran sermayenin devamlı sermayeye oranında da hissettirmiş ve bu oran 0,54'den 0,23'ye gerilemiştir.

Karlılık oranları ele alındığında; brüt satış karı oranının 0,07'den 0,08'e yükseldiği görülmektedir. Brüt satış karı bu orana göre net satışların %7'si ile %8'i olmaktadır. Faaliyet karı oranı 0,03'den 0,04'de çıkmıştır. Dönem net karı oranı ise 0,03'den 0,04'e yükselmiştir. Bu açıdan işletmenin dönem net karı, döneme göre satışların %3'ü ve %4'ü olmaktadır. İşletmenin karlılığı yükseldiği görülmektedir. Satışların maliyet oranı 0,93'den 0,92'a gerilemiştir. Bu oranın pek değişim göstermemesinin nedeni net satışlar ile satışlarının maliyetlerinin birbirine yakın oranlarda büyüme kaydetmiş olmasıdır. Ekonomik verimlilik oranı ise 0,09'dan 0,10 yükselmiştir. Bu oranın yükselmesi kaynakların daha iyi kullanılması anlamına gelmektedir.

5.2. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir İşletmenin MSUGT'ye göre Hazırlanmış Finansal Tablolarının Analizi

Enerji sektöründe faaliyet gösteren işletmenin bilançosu ile gelir tablosuna sırasıyla Tablo 25 ve Tablo 26'da yer verilmiştir.

Tablo 25. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Ayrıntılı Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)	31.12.2023	31.12.2024
I- DÖNEN VARLIKLAR		
A-Hazır Değerler	20.797.020,77	32.075.992,51
1-Kasa	88.182,56	101.254,29
2- Bankalar	20.700.933,70	31.957.667,75
3- Diğer Hazır Değerler	7.904,51	17.070,47
B-Menkul Kıymetler		46.086,19
1-Kamu Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları		46.086,19
C-Ticari Alacaklar	67.508.794,94	91.327.108,54
1-Alıcılar	67.508.794,92	91.327.108,54

2-Alacak Senetleri	0	0
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)	0	0
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	0	0
5- Şüpheli Ticari Alacaklar	19.635.488,71	17.919.057,69
6-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)	19.635.488,71	17.919.057,69
D-Diğer Alacaklar	105.280,37	453.008,06
1-Ortaklardan Alacaklar	0	0
2-İştiraklerden Alacaklar	0	0
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	0	0
4-Personelden Alacaklar	0	640
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	105.280,37	452.368,06
6-Diğer Alacaklar Reeskontu (-)	0	0
7- Şüpheli Diğer Alacaklar	0	0
8- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)	0	0
E-Stoklar	8.410.704,21	17.684.730,48
1- İlk Madde ve Malzeme	0	0
2-Ticari Mallar	0	0
3-Verilen Sipariş Avansları	8.410.704,21	17.684.730,48
F-Gelecek Aylara Ait Gider ve Gelir Tahakkukları	5.328.766,73	14.312.843,42
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	0	523.832,45
2-Gelir Tahakkukları	5.328.766,73	13.789.010,97
3- Devreden KDV	0	0
G-Diğer Dönen Varlıklar	472.302,60	551.100,0
1-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	122.922,60	0
2-İş Avanslar	349.380,00	551.100,00
3-Personel Avansları	0	0
4- Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)	0	0
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAM	102.622.869,60	156.450.869,20

II-DURAN VARLIKLAR		
A-Ticari Alacaklar	39.236.270,05	14.461.723,69
1-Alıcılar	0	0
2-Alacak Senetleri	0	0
3-Verilen Depozito ve Teminatlar	39.236.270,05	14.461.723,69
B-Diğer Alacaklar	0	0
1-Diğer Çeşitli Alacaklar	0	0
C-Mali Duran Varlıklar	412.408,00	412.408,00
1-İştirakler	0	0
2-Bağlı Ortaklıklar	412.408,00	412.408,00
3-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhüdü (-)	0	0
F-Gelecek Yıllara Ait Giderler	61.190,42	60.386,44
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler	61.190,42	60.386,44
2-Gelir Tahakkukları	0	0
G-Diğer Duran Varlıklar	0	0
1-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV	0	0
2-Diğer Çeşitli Duran Varlıklar	0	0
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	52.327.971,67	24.901.883,62
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	154.950.841,27	181.352.752,82
PASİF (KAYNAKLAR)		
I-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
A-Mali Borçlar		
1-Banka Kredileri	0	0
2-Uz. Vd. Kr. Anapara Tak ve Faiz	0	0
3- Diğer Finansal Borçlar	0	0
B-Ticari Borçlar	37.141.957,05	33.589.537,39
1-Satıcılar	37.045.257,05	33.440.210,94
2-Alınan Depozite ve Teminatlar	96.700,0	149.326,45
3-Diğer Ticari Borçlar	0	0
D-Alınan Avanslar	0	0
1-Alınan Avanslar	0	0

E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	5.466.405,67	5.875.672,27
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	5.201.319,78	5.331.771,63
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	251.742,35	531.954,95
3-Vad. Geç. Ert. Tak. Vergi ve Diğer Yükümlülükler	0	0
4-Diğer Yükümlülükler	13.343,54	11.945,69
F- Borç ve Gider Karşılıkları	0	953.672,88
1-Dönem Karı Vergi-Diğer Yasal Yüküml. Karşılığı	3.910.221,05	5.101.097,03
2-Dönem Karı Peşin Ödenen Vergi-Diğer Yükl (-)	3.910.221,05	4.147.424,15
3-Kıdem Tazminatı Karşılıkları	0	0
4-Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	0	0
G-Gelecek Aylara ait Gelir ve Gider Tahakkukları	13.056.522,08	24.967.489,07
1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	0	0
2-Gider Tahakkukları	13.056.522,08	24.967.489,07
H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0	0
1-Hesaplanan KDV	0	0
2-Sayım ve Tesellüm Fazlaları	0	0
3-Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar	0	0
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	55.828.421,04	65.966.871,85
II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	64.663.940,81	72.605.684,08
A-Ticari Borçlar		
1-Satıcılar	0	0
2-Alınan Depozito ve Teminatlar	64.663.940,81	72.605.684,08
3-Diğer Ticari Borçlar	0	0
B-Diğer Borçlar	0	0
1-Ortaklara Borçlar	0	0
2-Personele Borçlar	0	0
3-Diğer Çeşitli Borçlar	0	0

4- Kamuya Olan Ert. Ya da Taksitlendirilmiş Borçlar	0	0
C- Alınan Avanslar	0	0
1-Alınan Avanslar	0	0
D- Borç ve Gider Karşılıkları	3.866.722,05	4.401.070,13
1- Kıdem Tazminat Karşılıkları	3.866.722,05	4.401.070,13
2-Diğer, Borç ve Gider Karşılıkları	0	0
E- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Yatırımcı	0	0
1-Gelecek Yıllara Ertelenen-Terkin edilen KDV	0	0
2-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	0	0
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	68.530.6223,86	77.006.754,21
III-ÖZ KAYNAKLAR		
A- Ödenmiş Sermaye	13.997.491,36	13.997.481,36
1-Sermaye	14.000.000,00	14.000.000,00
2- Ödenmemiş Sermaye (-)	2.508,64	2518,64
3-Sermayeye Eklenecek Değerler	0	0
B-Kar Yedekleri	1.558.305,15	5.094.266.,02
1-Yasal Yedekler	1.315.647.72	3.351.859,65
2-Statü Yedekleri	0	0
3-Olağanüstü Yedekler	242.657,43	2.742.406,37
4-Özel Fonlar	0	0
C- GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	0	0
D-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0	0
E- Dönem Net Kar (Zararları)		
F- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	0	0
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	30.591.757,37	38.379.126,76
PASİF (Kaynaklar) Toplamı	154.950.841,27	181.352.752,82

Tablo 26. Enerji Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmenin Gelir Tablosu

	31.12.2023	31.12.2024
A- BRÜT SATIŞLAR	568.739.229,07	659.351.137,89
1-Yurtiçi Satışlar	549.800.985,26	645.813.403,43
2-Yurtdışı Satışlar	8.648.191,78	10.199.353,11
3-Diğer Gelirler	10.290.052,03	3.338.381,35
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	164.257.586,03	186.442.752,61
1-Satıştan İadeler (-)	0	0
2-Satış İskontoları (-)	0	0
3-Diğer İndirimler (-)	164.257.586,03	186.442.752,61
C-NET SATIŞLAR	404.481.643,04	472.908.385,28
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	379.054.221,20	437.326.714,05
1-Satılan Malların Maliyet (-)	0	0
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	379.054.221,20	437.326.714,05
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0	0
4-Diğer Satışların Maliyeti	0	0
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	25.427.421,84	35.581.671,23
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	14.156.169,66	20.408.378,36
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0	0
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	110.798,67	130.405,68
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	14.045.370,99	20.277.972,68
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR ve KARLAR	13.080.346,24	14.155.082,04
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	0	0

2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0	0
3-Faiz Gelirleri	5.299.210,70	4.946.930,60
4-Komisyon Gelirleri	0	0
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	4.124.609,93	5.364.166,01
6-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan gelir ve Karlar	3.656.525,61	3.843.985,43
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER ve ZARARLAR (-)	5.025.255,35	4.438.768,19
1-Reeskont Faiz Giderleri (-)	0	0
2-Komisyon Giderleri (-)	21.870,62	28.391,72
3-Karşılık Giderleri (-)	4.265.678,66	3.659.205,72
4-Depozito Güncelleme Farkları (-)	641.003,25	0
5-Kambiyo Zararı (-)	0	0
6-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	96.702,82	751.171,37
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	212.802,53	152.851,67
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	212.802,53	152.851,67
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0
OLAĞAN KAR Veya ZARAR	19.113.540,54	24.736.755,05
I-OLAĞAN DIŞI GİDER ve ZARARLAR (-)	251.561,78	234.382,02
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	0	0
2-Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar	251.561,78	234.382,02
J- Olağan Dışı Gider ve Zararlar	418.920,41	1.582.660,66
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)	0	0

2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0	0
3- Diğer Olağan dışı Gider ve Zararlar (-)	418.920,41	1.582.660,66
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	18.946.181,91	23.388.476, 41
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (-)	3.910.221,05	5.101.097,03
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	15.035.960,86	18.287.379

5.2.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi

Tablo 27. 31.12.2023 ile 31.12.2024 Bilançolarının Karşılaştırmalı Analizi

AKTİF (VARLIKLAR)	Fark	Yüzde
I- DÖNEN VARLIKLAR		
A-Hazır Değerler	11.278.971,74	54,23359367
1-Kasa	13.071,73	14,82348664
2- Bankalar	11.256.734,05	54,37790494
3- Diğer Hazır Değerler	9.165,96	115,958611
B-Menkul Kıymetler	46.086,19	0
1-Kamu Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	46.086,19	0
C-Ticari Alacaklar	23.818.313,60	35,28179346
1-Alıcılar	23.818.313,62	35,2817935
2-Alacak Senetleri		
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)		
4-Verilen Depozito ve Teminatlar		
5- Şüpheli Ticari Alacaklar	-1.716.431,02	-8,741473387
6-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)	-1.716.431,02	-8,741473387
D-Diğer Alacaklar	347.727,69	330,2872986
1-Ortaklardan Alacaklar		

2-İştiraklerden Alacaklar		
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar		
4-Personelden Alacaklar	640,00	0
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	347.087,69	329,679398
6-Diğer Alacaklar Reeskontu (-)		
7- Şüpheli Diğer Alacaklar		
8- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)		
E-Stoklar	9.274.026,27	110,2645633
1- İlk Madde ve Malzeme		
2-Ticari Mallar		
3-Verilen Sipariş Avansları	9.274.026,27	110,2645633
F-Gelecek Aylara Ait Gider ve Gelir Tahakkukları	8.984.076,69	168,5957961
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	523.832,45	
2-Gelir Tahakkukları	8.460.244,24	158,7655206
3- Devreden KDV		
G-Diğer Dönen Varlıklar	78.797,40	16,68366848
1-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	-122.922,60	-100
2-İş Avansları	201.720,00	57,73656191
3-Personel Avansları		
4- Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAM	53.827.999,60	52,4522456
II-DURAN VARLIKLAR		
A-Ticari Alacaklar	-24.774.546,36	-63,14195087
1-Alıcılar		
2-Alacak Senetleri		
3-Verilen Depozito ve Teminatlar	-24.774.546,36	-63,14195087
B-Diğer Alacaklar		
1-Diğer Çeşitli Alacaklar		
C-Mali Duran Varlıklar		
1-İştirakler		
2-Bağlı Ortaklıklar		

3-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhüdü (-)		
F-Gelecek Yıllara Ait Giderler	-803,98	-1,313898483
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler	-803,98	-1,313898483
2-Gelir Tahakkukları		
G-Diğer Duran Varlıklar		
1-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV		
2-Diğer Çeşitli Duran Varlıklar		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	-27.426.088,05	-52,41190739
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	26.401.911,55	17,03889526
PASİF (KAYNAKLAR)		
I-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
A-Mali Borçlar		
1-Banka Kredileri		
2-Uz. Vd. Kr. Anapara Tak ve Faiz		
3- Diğer Finansal Borçlar	0,00	
B-Ticari Borçlar	-3.552.419,66	-9,564438555
1-Satıcılar	-3.605.046,11	-9,731464692
2-Alınan Depozite ve Teminatlar	52.626,45	54,42238883
3-Diğer Ticari Borçlar		
D-Alınan Avanslar		
1-Alınan Avanslar		
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	409.266,60	7,486941598
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	130.451,85	2,50805287
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	280.212,60	111,3092811
3-Vad. Geç. Ert. Tak. Vergi ve Diğer Yükümlülükler		
4-Diğer Yükümlülükler	-1.397,85	-10,47585573
F- Borç ve Gider Karşılıkları	953.672,88	
1-Dönem Karı Vergi-Diğer Yasal Yüküml. Karşılığı	1.190.875,98	30,4554644

2-Dönem Karı Peşin Ödenen Vergi-Diğer Yükl (-)	237.203,10	6,066232496
3-Kıdem Tazminatı Karşılıkları		
4-Diğer Borç ve Gider Karşılıkları		
G-Gelecek Aylara ait Gelir ve Gider Tahakkukları	11.910.966,99	91,22618502
1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	0,00	
2-Gider Tahakkukları	11.910.966,99	91,22618502
H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
1-Hesaplanan KDV		
2-Sayım ve Tesellüm Fazlaları		
3-Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar		
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	10.138.450,81	18,1600171
	0,00	
II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	7.941.743,27	12,28156399
A-Ticari Borçlar		
1-Satıcılar		
2-Alınan Depozito ve Teminatlar	7.941.743,27	12,28156399
3-Diğer Ticari Borçlar		
B-Diğer Borçlar		
1-Ortaklara Borçlar		
2-Personele Borçlar		
3-Diğer Çeşitli Borçlar		
4- Kamuya Olan Ert. Ya da Taksitlendirilmiş Borçlar		
C- Alınan Avanslar		
1-Alınan Avanslar		
D- Borç ve Gider Karşılıkları	534.348,08	13,81914896
1- Kıdem Tazminat Karşılıkları	534.348,08	13,81914896
2-Diğer, Borç ve Gider Karşılıkları		

E- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Yatırımcı		
1-Gelecek Yıllara Ertelenen-Terkin edilen KDV	0,00	
2-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	0,00	
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	7.941.743,27	12,28156399
III-ÖZ KAYNAKLAR		
A- Ödenmiş Sermaye	-10,00	-7,14414E-05
1-Sermaye	0,00	0
2- Ödenmemiş Sermaye (-)	10,00	0,398622361
3-Sermayeye Eklenecek Değerler	0,00	
B-Kar Yedekleri	3.535.960,87	226,9106837
1-Yasal Yedekler	2.036.211,98	154,76879
2-Statü Yedekleri		
3-Olağanüstü Yedekler	2.499.748,94	1030,155532
4-Özel Fonlar		
C- GEÇMİŞ YILLAR KARLARI		
D-Geçmiş Yıllar Zararları (-)		
E- Dönem Net Kar (Zararları)	3.251.418,52	21,62428162
F- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları		
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	7.787.369,39	25,45577652
PASİF (Kaynaklar) Toplamı	26.401.911,55	17,03889526

Tablo 28 ise 01.01-31.12.2023 ile 01.01-31.12.2024 dönemlerine ait gelir tablolarının karşılaştırmalı analizine yer verilmektedir.

Tablo 28. 01.01-31.12.2023 İle 01.01-31.12.2024 Dönemlerine Ait Gelir Tablolarının Karşılaştırmalı Analizi

	Fark	Yüzde
A- BRÜT SATIŞLAR	90.611.908,82	15,93206591
1-Yurtiçi Satışlar	96.012.418,17	17,46312225
2-Yurtdışı Satışlar	1.551.161,33	17,93625037
3-Diğer Gelirler	-6.951.670,68	-67,5571966
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	22.185.166,58	13,50632693
1-Satıştan İadeler (-)		
2-Satış İskontoları (-)		
3-Diğer İndirimler (-)	22.185.166,58	13,50632693
C-NET SATIŞLAR	68.426.742,24	16,91714406
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	58.272.492,85	15,37312859
1-Satılan Malların Maliyet (-)		
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	58.272.492,85	15,37312859
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)		
4-Diğer Satışların Maliyeti		
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	10.154.249,39	39,93424679
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	6.252.208,70	44,16596332
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)		
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	19.607,01	17,69606982
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	6.232.601,69	44,3747744
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR ve KARLAR	1.074.735,80	8,21641706
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri		
2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri		

3-Faiz Gelirleri	-352.280,10	-6,64778436
4-Komisyon Gelirleri		
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	1.239.556,08	30,05268622
6-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan gelir ve Karlar	187.459,82	5,126719733
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER ve ZARARLAR (-)	-586.487,16	-11,6707932
1-Reeskont Faiz Giderleri (-)		
2-Komisyon Giderleri (-)	6.521,10	29,81671301
3-Karşılık Giderleri (-)	-606.472,94	-14,2175018
4-Depozito Güncelleme Farkları (-)	-641.003,25	-100
5-Kambiyo Zararı (-)		
6-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	654.468,55	676,7833141
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	-59.950,86	-28,1720617
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-59.950,86	-28,1720617
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)		
OLAĞAN KAR Veya ZARAR	5.623.214,51	29,42005694
I-OLAĞAN DIŞI GİDER ve ZARARLAR (-)	-17.179,76	-6,82924091
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları		
2-Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar	-17.179,76	-6,82924091
J- Olağan Dışı Gider ve Zararlar	1.163.740,25	277,7950709
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)		
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)		

3- Diğer Olağan dışı Gider ve Zararlar (-)	1.163.740,25	277,7950709
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	4.442.294,50	23,44691147
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (-)	1.190.875,98	30,4554644
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	3.251.418,14	21,62427909

Tablo 27 ve Tablo 28'de ele alınan veriler ışığında şu yorumların yapılması mümkün olmaktadır:

- İşletmenin dönen varlık toplamının 2023 yılına göre yaklaşık %52,45 oranında büyüdüğü gözlemlenmiştir. Bu büyüme özellikle net çalışma sermayesinin artması yönünden pozitif etkiye sahip olacaktır. Fakat burada kısa vadeli yabancı kaynakların da değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Kısa vadeli yabancı kaynaklar ise 2023 yılına göre yaklaşık %18,16 oranında artmıştır. Kısa vadeli yabancı kaynağın dönen varlığın büyüme oranının altında olması net çalışma sermayesini pozitif yönde etkileyecektir.
- Hazır değerler içerisinde Kasa yaklaşık %14,82, Bankalar %54,38 ve diğer hazır değerler %115,96 yükselmiştir. Bu durum dönen varlıklar kapsamında en likit bölüm olarak değerlendirilen hazır değerlerin büyüdüğünü göstermektedir. Bu durum kısa dönemli borçların ödenmesi açısından oldukça önemli olsa da, bu değerlerin yüksek olması kaynakların atıl kalması adına risk teşkil etmektedir.
- İşletmenin ticari alacaklarının yaklaşık olarak %35,28 arttığı gözlemlenmekte ve alacakların hepsinin alıcılar hesabından geldiği görülmektedir. İşletmenin kısa vadeli alacaklarında bir artış bulunmaktadır. Bu alacakların ileride risk teşkil etmemesi için sürecin iyi yönetilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte şüpheli ticari alacakların %8,74 azalmış olması işletmenin risklerinin azaltılması açısından önemli bir gelişmedir.

- İşletmenin diğer alacaklarının yaklaşık olarak %330, 29 arttığı gözlemlenmiştir.
- İşletmenin stoklarının yaklaşık olarak %110,26 yükseldiği ve bu yükselişin tamamının verilen sipariş avanslarından olduğu gözlemlenmiştir. İşletmenin gelecek aylara ait gider ve gelir tahakkuklarının ise yaklaşık olarak %168,6 arttığı görülmüştür. Diğer dönen varlıkların yaklaşık olarak %16,69 büyüdüğü görülmüştür.
 - İşletmenin duran varlıklarının yaklaşık %52,41 azaldığı gözlemlenmiştir. Bu azalmanın büyük bölümünün ise Ticari Alacaklar kalemindeki verilen depozito ve teminatların yaklaşık %63,14 oranında azalmasından kaynaklandığı gözlemlenmiştir.
 - İşletmenin kısa vadeli yükümlülükleri kapsamında hiç mali borcunun olmadığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte işletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamının yalnızca yaklaşık olarak %18,16 arttığı gözlemlenmiştir. İşletmenin kısa dönemde yükümlülüklerinin artmamış olması riskin yönetilebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca uzun vadeli yabancı kaynaklarının da yaklaşık %12,28 arttığı görülmüştür. Öz kaynaklar kaleminin yaklaşık olarak %25,46 arttığı gözlemlenmiş ve bu artışta kar yedeklerinin paylarının oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu durumda işletme kar dağıtımını yerine yedek ayırmayı tercih ettiğini ifade edebilmek mümkündür.
 - İşletmenin net satışlar kaleminin yaklaşık olarak %16,92 büyüdüğü görülmüştür. Bu arada işletmenin enerji sektöründe faaliyet göstermesi, satış iadeleri ve satış iskontoları kalemlerinin kullanılmamasına neden olmakta ve yalnız diğer indirimlerin kullanılmasına sebep vermektedir. Bununla birlikte işletmenin yurtdışına satış yaptığı ve bu satışları da yaklaşık %17,94 oranında büyüttüğü görülmektedir. Satışların maliyetinin %15,37 yükseldiği ve bunun satılan ticari malların maliyetinden kaynaklandığı görülmüştür.

- Faaliyet giderlerin yaklaşık %44,17 arttığı görülmüştür. Bu artışın da neredeyse tamamının genel yönetim giderlerinden kaynakladığı gözlemlenmektedir. İşletmenin bu giderlerle ilgili olarak kaynaklarını daha etkili kullanması önemli olacaktır. Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar yaklaşık %8,27 artarken diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar yaklaşık %11,67 azalmıştır. Bu iki durum da işletme karının artması adına olumlu bir gelişme olmuştur. Bununla birlikte finansman giderlerinin de yaklaşık %28,17 azalması işletme karı açısından önemli bir gelişmedir. Sonuçta işletme dönem karının %23,44, net dönem karının ise %21,62 büyümesi söz konusu olmuştur.

5.2.2. Dikey Yüzde Analizi

Tablo 29. 31.12.2023 ile 31.12.2024 Bilançolarının Dikey Analizi

AKTİF (VARLIKLAR)	Fark	Yüzde
I- DÖNEN VARLIKLAR		
A-Hazır Değerler	13,42168949	17,6870723
1-Kasa	0,056910023	0,055832784
2- Bankalar	13,35967816	17,62182666
3- Diğer Hazır Değerler	0,005101302	0,009412854
B-Menkul Kıymetler	0	0,025412457
1-Kamu Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	0	0,025412457
C-Ticari Alacaklar	43,56787894	50,3588212
1-Alıcılar	43,56787893	50,3588212
2-Alacak Senetleri	0	0
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)	0	0
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	0	0
5- Şüpheli Ticari Alacaklar	12,67207622	9,880775125
6-Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)	12,67207622	9,880775125
D-Diğer Alacaklar	0,067944368	0,24979387
1-Ortaklardan Alacaklar	0	0
2-İştiraklerden Alacaklar	0	0

3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	0	0
4-Personelden Alacaklar	0	0,000352903
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	0,067944368	0,249440967
6-Diğer Alacaklar Reeskontu (-)	0	0
7- Şüpheli Diğer Alacaklar	0	0
8- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)	0	0
E-Stoklar	5,427982282	9,751564399
1- İlk Madde ve Malzeme	0	0
2-Ticari Mallar	0	0
3-Verilen Sipariş Avansları	5,427982282	9,751564399
F-Gelecek Aylara Ait Gider ve Gelir Tahakkukları	3,43900471	7,892266976
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	0	0,288847256
2-Gelir Tahakkukları	3,43900471	7,60341972
3- Devreden KDV	0	0
G-Diğer Dönen Varlıklar	0,304808026	0,303882898
1-Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	0,079330063	0
2-İş Avansları	0,225477963	0,303882898
3-Personel Avansları	0	0
4- Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)	0	0
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAM	66,2293078	86,2688141
	0	0
II-DURAN VARLIKLAR	0	0
A-Ticari Alacaklar	25,32175349	7,974361274
1-Alıcılar	0	0
2-Alacak Senetleri	0	0
3-Verilen Depozito ve Teminatlar	25,32175349	7,974361274
B-Diğer Alacaklar	0	0
1-Diğer Çeşitli Alacaklar	0	0
C-Mali Duran Varlıklar	0,266154089	0,227406529
1-İştirakler	0	0
2-Bağlı Ortaklıklar	0,266154089	0,227406529

3-Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhüdü (-)	0	0
F-Gelecek Yıllara Ait Giderler	0,039490215	0,03329778
1-Gelecek Yıllara Ait Giderler	0,039490215	0,03329778
2-Gelir Tahakkukları	0	0
G-Diğer Duran Varlıklar	0	0
1-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV	0	0
2-Diğer Çeşitli Duran Varlıklar	0	0
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	33,7706922	13,7311859
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	100	100
	0	0
PASİF (KAYNAKLAR)	0	0
I-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0	0
A-Mali Borçlar	0	0
1-Banka Kredileri	0	0
2-Uz. Vd. Kr. Anapara Tak ve Faiz	0	0
3- Diğer Finansal Borçlar	0	0
B-Ticari Borçlar	23,97015514	18,52165841
1-Satıcılar	23,90774826	18,43931808
2-Alınan Depozite ve Teminatlar	0,062406889	0,082340327
3-Diğer Ticari Borçlar	0	0
D-Alınan Avanslar	0	0
1-Alınan Avanslar	0	0
E-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	3,527832198	3,239913472
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	3,356754786	2,940000384
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	0,162465946	0,293326096
3-Vad. Geç. Ert. Tak. Vergi ve Diğer Yükümlülükler	0	0
4-Diğer Yükümlülükler	0,008611467	0,006586991
F- Borç ve Gider Karşılıkları	0	0,525866228
1-Dönem Karı Vergi-Diğer Yasal Yüküml. Karşılığı	2,523523601	2,812803749

2-Dönem Karı Peşin Ödenen Vergi-Diğer Yükl (-)	2,523523601	2,286937521
3-Kıdem Tazminatı Karşılıkları	0	0
4-Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	0	0
G-Gelecek Aylara ait Gelir ve Gider Tahakkukları	8,426235039	13,7673615
1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	0	0
2-Gider Tahakkukları	8,426235039	13,7673615
H-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0	0
1-Hesaplanan KDV	0	0
2-Sayım ve Tesellüm Fazlaları	0	0
3-Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar	0	0
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	36,02976311	36,37489414
	0	0
II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	41,73190689	40,03561178
A-Ticari Borçlar	0	0
1-Satıcılar	0	0
2-Alınan Depozito ve Teminatlar	41,73190689	40,03561178
3-Diğer Ticari Borçlar	0	0
B-Diğer Borçlar	0	0
1-Ortaklara Borçlar	0	0
2-Personele Borçlar	0	0
3-Diğer Çeşitli Borçlar	0	0
4- Kamuya Olan Ert. Ya da Taksitlendirilmiş Borçlar	0	0
C- Alınan Avanslar	0	0
1-Alınan Avanslar	0	0
D- Borç ve Gider Karşılıkları	2,495450827	2,426800841
1- Kıdem Tazminat Karşılıkları	2,495450827	2,426800841
2-Diğer, Borç ve Gider Karşılıkları	0	0

E- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Yatırımcı	0	0
1-Gelecek Yıllara Ertelenen-Terkin edilen KDV	0	0
2-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	0	0
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	41,73190689	40,03561178
	0	0
III-ÖZ KAYNAKLAR	0	0
A- Ödenmiş Sermaye	9,033504591	7,718372698
1-Sermaye	9,035123582	7,719761505
2- Ödenmemiş Sermaye (-)	0,001618991	0,001388807
3-Sermayeye Eklenecek Değerler	0	0
B-Kar Yedekleri	1,005677115	2,809037051
1-Yasal Yedekler	0,849074235	1,848254078
2-Statü Yedekleri	0	0
3-Olağanüstü Yedekler	0,156602848	1,512194509
4-Özel Fonlar	0	0
C- GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	0	0
D-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0	0
E- Dönem Net Kar (Zararları)	9,703697467	10,08387195
F- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	0	0
ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	19,74287917	21,16269324
PASİF (Kaynaklar) Toplamı	100	100

Tablo 30. 01.01-31.12.2023 İle 01.01-31.12.2024 Dönemlerine Ait Gelir Tablolarının Dikey Analizi

	31.12.2023	31.12.2024
A- BRÜT SATIŞLAR	140,6094044	139,4247086
1-Yurtiçi Satışlar	135,9273022	136,5620538
2-Yurtdışı Satışlar	2,138092526	2,156729174
3-Diğer Gelirler	2,54400965	0,705925599
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	40,60940437	39,42470855
1-Satıştan İadeler (-)	0	0
2-Satış İskontoları (-)	0	0
3-Diğer İndirimler (-)	40,60940437	39,42470855
C-NET SATIŞLAR	100	100
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	93,71357829	92,47599063
1-Satılan Malların Maliyet (-)	0	0
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	93,71357829	92,47599063
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0	0
4-Diğer Satışların Maliyeti	0	0
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	6,286421715	7,524009372
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	3,499829944	4,315503593
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0	0
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	0,027392756	0,027575252
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	3,472437188	4,287928341
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR ve KARLAR	3,233854111	2,993197516
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	0	0

2-Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0	0
3-Faiz Gelirleri	1,310123906	1,046065317
4-Komisyon Gelirleri	0	0
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	1,019727348	1,134292852
6-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan gelir ve Karlar	0,904002857	0,812839347
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER ve ZARARLAR (-)	1,242393922	0,938610591
1-Reeskont Faiz Giderleri (-)	0	0
2-Komisyon Giderleri (-)	0,005407074	0,006003641
3-Karşılık Giderleri (-)	1,054603771	0,773766301
4-Depozito Güncelleme Farkları (-)	0,158475239	0
5-Kambiyo Zararı (-)	0	0
6-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	0,023907839	0,15884078
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	0,052611171	0,032321624
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0,052611171	0,032321624
2-Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0
OLAĞAN KAR Veya ZARAR	4,725440788	5,23077108
I-OLAĞAN DIŞI GİDER ve ZARARLAR (-)	0,062193621	0,049561824
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	0	0
2-Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar	0,062193621	0,049561824
J- Olağan Dışı Gider ve Zararlar	0,103569696	0,334665383
1-Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)	0	0

2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0	0
3- Diğer Olağan dışı Gider ve Zararlar (-)	0,103569696	0,334665383
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	4,684064712	4,94566752
K. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (-)	0,966723983	1,078664957
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	3,717340729	3,867002483

Tablo 29'daki bilançonun dikey analizi ile Tablo 30'da gelir tablosunun dikey analizine bağlı olarak ortaya konulabilecek sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir:

- 31.12.2023 tarihinde bilançodaki varlıkların yaklaşık %66,23'ü dönen varlıklardan %33,77'si ise duran varlıklardan meydana gelmektedir. 31.12.2024 tarihine gelindiğinde ise yaklaşık olarak %86,27'si dönen varlıklardan %13,73'ü ise duran varlıklardan meydana geldiği görülmektedir. Bu açıdan firmanın daha likit varlıklara daha fazla yönelmeye başladığı görülmektedir. Bu durum net işletme sermayesi açısından olumlu bir durum olmakla birlikte şirketin kaynaklarını atıl kullanabilmesi açısından bir risk oluşturabilecektir.
- 2024 dönemi içinde dönen varlıklar içindeki hazır değerlerin toplam varlıklar içerisindeki ortanı yaklaşık %17,69'dur. Burada bankalar hesabı hazır değerlerin büyük bölümünü oluşturmaktadır. İşletmenin elinde banka tuttuğu büyük bir nakit bulunmaktadır. Ticari alacaklar ise toplam varlıkların yaklaşık %50,36'sını meydana getirmektedir. Varlıklarının yarısının ticari alacak olması ticari alacakların tahsil edilememesi halinde ileride büyük risk oluşturabilecektir. Ancak şüpheli ticari alacakların bu süreçte yalnızca %9,88 oranında olması büyük risk ihtimalini şuan ortaya çıkarmamıştır.

- İşletmenin stokları 2023 dönemi için varlıkların yaklaşık %5,43 iken, 2024 dönemi için varlıkların %9,75'idir. Bu stokların tamamının verilen sipariş avanslarından kaynaklandığı görülmektedir. Bunun dışında gelecek aylara ait gider ve gelir tahakkuklarının 2023 dönemi için varlıkların yaklaşık %3,44 iken 2024 dönemi için %7,89'u olduğu görülmüştür.
- 2024 dönemi için varlıkların yaklaşık %13,73'ünün duran varlıklardan meydana geldiği ifade edilmişti. Söz konusu duran varlıklarda ticari alacaklar kapsamında yer alan verilen depozito ve teminatların 2023 döneminde varlıkların yaklaşık %25,32 olduğu gözlemlenirken 2024 dönemi için varlıkların yaklaşık %7,97'si olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum işletmenin verdiği depozito ve teminatları geri aldığını ortaya koymaktadır. Maddi olmayan duran varlıkların ise 2023 döneminde varlıkların yaklaşık %8,14'ü iken 2024 dönemi için varlıkların yaklaşık %5,49'ünü oluşturduğu gözlemlenmiştir. Burada dikkat çeken, özel maliyetler kaleminin büyümesine rağmen maddi olmayan duran varlıkların, varlıklar içindeki oranın önceki dönem göre azalmış olmasıdır. Bu durum ise birikmiş amortisman oranının hızlı büyümesinden kaynaklanmaktadır.
- İşletmenin 2024 döneminde kısa vadeli yabancı kaynakların, toplam kaynaklar içerisindeki oranı yaklaşık olarak %36,37'dir. İşletmenin ticari borçlar kapsamındaki satıcılar kalemi 2024 dönemi için tüm kaynaklarının yaklaşık %18,43'üdür. Bu kalem yaklaşık olarak tüm kısa vadeli yabancı kaynakların yarısına denk gelmektedir.
- Kısa vadeli yabancı kaynaklar kapsamında yer alan ödenecek vergi ve diğer yükümlülüklerin 2024 dönemi için tüm kaynaklar içindeki oranı yaklaşık olarak %3,24'tür. Bunun %2,94'ü ödenecek vergi ve fonlardan %0,30'u ise ödenecek sosyal güvenlik kesintilerinden kaynaklanmaktadır. Bunun dışında gelecek aylara ait gelir ve gider tahakkuklarının 2024 dönemi kapsamındaki tüm kaynaklar kapsamındaki oranının yaklaşık olarak %13,77'i olduğu gözlemlenmektedir.

- Uzun vadeli yabancı kaynakların 2024 dönemi için tüm kaynaklar içerisindeki oranının %42,46 olduğu görülmektedir. Bunun yaklaşık olarak %40,04'ünün ticari borçlar kapsamındaki alınan depozito ve teminatlardan kaynaklandığı görülmektedir. Geri kalan %2,43'ünün ise borç ve gider karşılıkları kapsamında bulunan kıdem tazminatı karşılıklarından kaynaklandığı görülmektedir.
- Öz kaynaklar toplamının tüm kaynakların yaklaşık %21,16'sını meydana getirdiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte öz kaynaklar toplamının 2023 dönemine kıyasla büyüdüğü görülmektedir. Ödenmiş sermaye tüm kaynakların 2024 dönemi için yaklaşık %7,72'sini meydana getirmektedir. Bu oranın miktarında bir değişme olmaksızın düştüğü görülmektedir. Bu durum özkaynaklar kaleminin büyüdüğünü göstermektedir. Kar yedeklerinin 2024 dönemi için tüm kaynakların yaklaşık %3,36'sını meydana getirdiği görülmektedir. Bunun yaklaşık %1,85'inin yasal yedeklerden %1,51'inin ise olağanüstü yedeklerden kaynaklandığı görülmektedir. İşletmenin önceki döneme kıyasla yedeklerini artırdığı görülmektedir. Bununla birlikte net karı/zararı 2024 dönemi için tüm kaynakların %10,08'ini oluşturmaktadır. İşletme kar sağlamış ve karını 2023 yılına göre tüm kaynaklar içindeki payını yükseltmiştir.
- İşletmenin 2024 dönemi için net satışlar içinde brüt satışlarının oranı %139,42 ve bunun %39,42'sinin satış indirimleri olduğu gözlemlenmektedir. Satışların maliyetinin ise aynı dönem için %92,48 olduğu görülmektedir. Geri kalan %7,52'lik oranın %4,31'inin faaliyet giderlerine gittiği görülmektedir. Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlardan %2,99 oranında bir gelir sağlandığı görülmektedir. Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlardan ise %0,94 bir gider yansımaktadır. Finansman giderlerinin ise yaklaşık olarak %0,03 olduğu gözlemlenmektedir. Bunun neticesinde işletme 2024 dönemi için yaklaşık %5,23 oranında olağan kara sahip olmuştur. Bu oranlara olağan dışı gelir ve karlar (gider ve zararların) dahil

edilmesi ile birlikte dönem karının %4,95 olduğu gözlenmekte ve bu değerden vergi ile diğer yükümlülükleri düşüldüğünde dönem net karının 2024 yılı net satışlarının yaklaşık %3,86'sı olduğu gözlemlenmektedir.

5.2.3. Oran Analizi

Tablo 31. MSUGT'ye Göre Oran Analizi

	2023	2024
Likidite Oranları		
<i>Cari oran</i>	1,84	2,37
<i>Nakit Oranı</i>	0,37	0,49
Faaliyet Oranları		
<i>Alacak Devir Hızı</i>	8,42	7,22
<i>Alacakların Ortalama Tahsil Süresi</i>	43,33	50,56
<i>Aktif Devir Hızı</i>	2,61	2,61
<i>Dönen Varlık Devir Hızı Oranı</i>	3,94	3,02
Mali Yapı Oranları		
<i>Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,80	0,79
<i>Öz Kaynak Oranı</i>	0,20	0,21
<i>Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı</i>	3,94	3,61
<i>Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,37	0,37
<i>Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı</i>	0,43	0,41
<i>Yabancı Kaynak Vade Yapısı Oranı</i>	0,46	0,48
<i>Duran Varlıkların Öz Kaynaklara Oranı</i>	1,71	0,65
<i>Duran Varlıkların Devamlı Sermayeye Oranı</i>	0,55	0,22
Karlılık Oranları		
<i>Brüt Satış Karı Oranı</i>	0,06	0,08
<i>Faaliyet Karı Oranı</i>	0,03	0,03
<i>Olağan Kar Oranı</i>	0,05	0,05
<i>Dönem Net Karı Oranı</i>	0,05	0,05
<i>Aktif Karlılık Oranı</i>	0,18	0,15
<i>Satışların Maliyeti Oranı</i>	0,94	0,92
<i>Ekonomik Verimlilik Oranı</i>	0,12	0,13

Likidite oranları değerlendirildiğinde; cari oranın 1,84'den 2.37'ye yükseldiği gözlemlendiği ve nakit oranının da 0.37'den 0,49 çıktığı görülmektedir. Bu duruma işletmenin dönen varlıklarındaki büyümenin kısa vadeli yükümlülüklerindeki büyümenin üzerinde olması etkili olmuştur. Bu yönüyle işletme kısa vadeli sorumluluklarını ödemekte güçlük yaşamamaktadır.

Faaliyet oranları incelendiğinde; alacak devir hızının 8,42'den 7,22'ye düştüğü, alacakların ortalama tahsil süresinin ise 43,33 günden 50,56 güne çıktığı görülmüştür. Daha önceden ifade edildiği gibi işletmenin ticari alacaklarında önemli bir artış görülmüştür. Bu durum kendini alacak devir hızı ile alacakları ortalama tahsil süresinde de kendini göstermiştir. Aktif devir hızı oranında bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Dönen varlık devir hızı oranı ise 3,94'den 3,02'ye düşmüştür. Burada ise net satışlara kıyasla dönen varlıklarda yaşanan önemli değişiklik burada kendini göstermiştir.

Mali yapı oranları ele alındığında; yabancı kaynak oranının 0,80'den 0,79 gerilediği öz kaynak oranı ise 0,20'den 0,21'e çıktığı görülmektedir. Bu oranlar birbirlerini tamamlayıcı nitelikteki oranlardır. Bununla birlikte bu oranlarda önemli değişiklikler söz konusu olmamıştır. Yabancı kaynakların öz kaynaklara oranı 3,94'den 3,61'e gerilemiştir. Bu açıdan yabancı kaynaklar öz kaynakların yaklaşık dört katı iken 3,61 katına kadar gerilemiştir. Bu durum öz kaynakların artış gösterdiğini ortaya koyaktadır. Ancak işletmenin kaynaklarının büyük bölümünü yabancı kaynak olarak tuttuğunu ve bunun risk unsuru olduğunu unutmamak önemlidir. Kısa vadeli yabancı kaynak oranı 0,37 olarak aynı kalmıştır. Uzun vadeli kaynak oranı ise 0,43'den 0,41'e gerilemiştir. Bu değişim toplam kaynaklar içinde kısa vadeli kaynak oranının aynı kaldığını, uzun vadeli kaynak oranının azaldığını ortaya koymaktadır. Yabancı kaynak vade yapısı oranı ise 0,46'dan 0,48'e yükselmiştir. Bu durum yabancı kaynaklar içinde kısa vadeli yabancı kaynak payının yükseldiğini ortaya koymaktadır. Duran varlıkların öz kaynaklara oranı 1,71'den 0,65'e gerilemiştir. Burada işletmenin duran varlıklarındaki azalma oldukça etkili olmuştur.

Benzer şekilde duran varlıkların devamlı sermayeye oranının 0,55'den 0,22'ye gerilemiş olması da bu etkiyi göstermektedir.

Karlılık oranları incelendiğinde ise; brüt satış karı oranının 0,06'dan 0,08'e yükselmiş, faaliyet karı oranı 0,03 olarak sabit kalmış, olağan kar oranı 0,05 olarak sabit kalmış, dönem net karı oranı da 0,05 olarak sabit kalmıştır. Aktif karlılık oranı 0,18'den 0,15'e gerilemiştir. Burada aktif toplamının dönem net karına göre daha yüksek oranda artış göstermesi etkili olmuştur. Bu açıdan aktife göre karlılıkta bir düşüşün olduğunu ifade etmek mümkün olmuştur. Ekonomik verimlilik oranı ise 0,12'den 0,13'e yükselmiştir. Bu oranın yükselmesi yabancı kaynakların daha iyi kullanılmaya başladığını ortaya koymaktadır.

ENERJİ SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR FİRMANIN 01.01.2024-31.12.2024 DÖNEMİNE AİT VERGİ FİNANSAL TABLOLARININ TÜRK MUHASEBE STANDARTLARINA UYGUN HAZIRLANMASINDA FARKLILIK ARZ EDEN KONU BAŞLIKLARI

İşletmenin Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre hazırlanmış mali tablolarının Vergi Usul Kanunu ve diğer vergi yasalarına göre hazırlanmış mali tablolardan muhtemelen farklılık gösteren hesap kalemleri ve bunların muhtemel ilişkili olduğu yasal düzenlemeler aşağıda yer almaktadır. Muhtemel ifadesinden kasıt işletmenin anılan döneme ait Kurumlar Vergisi beyannamesi ile bu beyannameye esas olan mali tabloların denetim raporunda yer almayışdır. Her iki set mali tabloların bir arada görülebilmesi mukayese etme imkânı vermediğinden raporda sayılan maddelerden hareketle mali kara esas mali tablolardaki hesap kalemlerinin farklılaşabileceği hususlar özetlenmiştir.

1. **Kıdem Tazminatı Karşılıkları**: Bilindiği üzere ülkemizde kıdem tazminatları mevcut vergi yasalarımıza göre fiilen ödenmediği dönemlerde, karşılık ayırmak suretiyle, vergi matrahının hesaplanmasında gider olarak dikkate alınamazlar.

Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği'nde açıklanan Muhasebenin Temel Kavramları içinde yer alan ihtiyatlılık kavramı dikkate alınarak kıdem tazminatları için karşılık ayrılabilmesi mümkün olmakla birlikte GVK 40/3 ve VUK 288 maddesi gereği ayrılan karşılığın Kanunen Kabul Edilmeyen Gider (KKEG) olarak dikkat alınması gerekmektedir. TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardı kapsamında ise iskonto oranı, enflasyon oranı, maaş artış oranı ve personel devir hızı (bununla ilişkili olan kendi isteği ile ayrılma olasılığı) parametrelere dair varsayımlar yapılarak aktüeryal kazanç/kayıp hesaplamalarının yapılması gerekmektedir. Not 15'e bakıldığında bununla ilgili olarak işletmenin bir kısım hesaplama yaptığı anlaşılmakla birlikte farkın ne kadar olduğu görülememektedir.

2. **Dava Karşılıkları:** İşletmeye karşı açılan kayıp kaçak bedellerinin iadesi konulu muhtelif sayıdaki davalar ile bir iş kazası, bir işe iade davası, beş alacak davası için 2024 yılı için 1.630.049 TL'lik (2023 yılında bu rakam 772.321 TL'dir) karşılık ayrıldığı Not 13'den görülmektedir. Hatırlanacağı üzere GVK 40/3 ve 41/6 gereği bir işle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar; ziyan ve tazminatların gider olarak indirilebilmektedir. Söz konusu denetim raporunda yer alan açıklamalar dikkate alındığında bu davalarda bahsi geçen tazminatların şirketçe henüz ödenmediği görülmektedir. Bu nedenle 857.728 TL'lik bir tutarın KKEG olarak dikkate alındığı bu tutarın mali kar hesaplamasını etkilediği söylenebilir. TFRS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar standardında ise karşılık: gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan yükümlülüktür, hukuki yükümlülük: Sözleşmenin açık ya da zımni hükümleri aracılığıyla, yasal düzenleme veya diğer kanuni uygulamalardan kaynaklanan yükümlülük tür. TFRS 37'e gör karşılıklar, ifası için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkışı muhtemel mevcut bir

yükümlülük oldukları için, (tutarları güvenilir bir biçimde tahmin edilebilir olması koşulu ile) mali tablolara alınır. Bu nedenlerden dolayı iki set mali tablo arasında farklılık olduğu söylenebilir.

3. **Şüpheli Alacaklar, Alacaklar ve Borçlar:** VUK'nun 323 maddesi ile VUK'nun 264'ncü maddeleri gereği ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla dava veya icra safhasında bulunan alacaklar ile yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar olan şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir. Denetim raporunun 17.sayfasından anlaşıldığı kadarıyla işletmenin geçmişteki bir devralma nedeniyle önemli miktarda tahsili gecikmiş alacakları mevcut olup tamamı için karşılık ayrılmıştır. T.C. Maliye Bakanlığı'nın 64 numaralı VUK Sirküsünde açıklandığı üzere vadeli çekler için değerlendirme gününde vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar için uygulanması öngörülen reeskont uygulamasından yararlanması mümkün bulunmaktadır. VUK 280-285'ne göre reeskont isteğe bağlı ve sadece senetli alacaklar için geçerlidir. Alacaklar başta alıcılar olmak üzere kayıtlı değeri ile değerlendirilir. Reeskont uygulamasında, alacak senedinde faiz oranı açıklanmışsa bu oran, açıklanmamışsa Merkez Bankası iskonto oranı uygulanır. Halbuki TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardı gereği tüm alacaklar birer finansal varlık olduklarından reeskonta konu edilebilir, reeskont işlemi iç verim (IRR metodu) yöntemi ile etkin faiz oranı dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Alacaklar için yukarıda yapılan değerlendirmeler borçlar içinde geçerlidir. Bu hususun işletmenin her iki set mali tablosunda farklılık yaratacağı söylenebilir ise geçen yıla ilişkin tutarların görülememesi yani TFRS ve VUK'a göre hesaplanan değerler arasındaki düzeltme farkının nasıl yapıldığı görülememektedir

4. **Menkul Kıymetler:** VUK 258, 279 ile SPK 3/b, 1 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği kapsamında menkul kıymetler alış bedeli değerlendirilmekte olup iktisadi işletmelere dahil olan hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde elli biri Türkiye’de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma bedellerinin alış bedelleri ile bunların dışındaki menkul kıymetlerin borsa rayici ile değerlendirilmesi gerekmektedir. TMS 32 Finansal Araçlar, TFRS 7 ve TFRS 9’a göre ise finansal varlıklar; Alım-satım amacıyla elde tutulan finansal varlıklar, Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar, Kredi ve alacaklar, Satılmaya hazır finansal varlıklar olarak sınıflandırılmakta olup finansal varlıklar ölçülebiliyorsa gerçeğe uygun değerle değerlendirilir. Denetim raporundan görüldüğü kadarıyla söz konusu değerlendirme farklılıklarının finansal gelir ve finansal gider kalemleri içinde belirtildiği görülmektedir.
5. **Vergiler:** Mevcut vergi yasalarımız uyarınca sadece cari döneme ilişkin vergi karşılıkları mali tablolarda gösterilmektedir. Bununla birlikte TMS 12 Gelir Vergileri standardında ertelenen vergi geliri (gideri) dönemde meydana gelen indirilebilir (vergilendirilebilir) geçici farkların vergi etkisini ifade eder ve geçici farklar; bir varlığın ya da borcun muhasebeleştirilme döneminin vergilendirme döneminden önce olmasından dolayı oluşan farklardır. İşletmenin vergiye esas mali tabloları ile TMS/TFRS’ye göre hazırlanmış finansal tabloları arasındaki geçici farklılıklar ve ertelenen vergi varlık veya yükümlükleri sayfa 41’de yer almakta olup bu bilgilere göre 2024 yılı net ertelenen vergi varlığının 1.401.999 TL, 2023 yılı net ertelenen varlığının 1.078.676 TL olduğu görülmektedir.
6. **Stoklar:** Hatırlanacağı üzere VUK’nun 274, 275 ve 278. maddeleri uyarınca emtia, maliyet bedeli ile, değeri düşen emtia emsal bedeli ile, stoklar satın alma ve üretim maliyetleri ile değerlendirilmekte olup direkt faiz ve kur farkları, mal aktife

girinceye kadar ödenmiş ise maliyete ilave edilmekte, mal aktife girdikten sonra yapılan ödemelerin maliyete ve giderlere intikali ihtiyari kabul edilmektedir. Bunlara ilave olarak stok değerlemesinde fiili maliyet esas olup FIFO ve Ağırlıklı Ortalama Maliyet yöntemleri kullanılmaktadır. Halbuki TMS 2 Stoklar standardına göre stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetler içermekte olup değerlendirme gününde maliyet bedeline göre satılabilir veya yeniden satın alınan fiyatında düşüklük tespit ediliyor ise düşük değer ile stok değerlendirilmesi yapılmalıdır. Sayfa 24'de belirtildiği üzere işletme bir hizmet işletmesi olmadığı için önemli miktarda stok bulundurmamaktadır.

7. **Maddi Duran Varlıklar:** VUK-269, 270, 272, 273, 313-321 gereği maddi duran varlıklar maliyet bedeli ile değerlendirir ve piyasa değeri esas alınarak değerlendirme yapılamaz. Vergi yasalarımıza göre amortisman için normal, hızlandırılmış ve fevkalade yöntemleri mevcut olup, faydalı ömür tebliğlerle belirlenmiştir. Maddi duran varlık ile ilgilendirilebilen her türlü maliyetin (satın alma bedeli, nakliye, indirilemez nitelikli vergiler) aktifleştirilmesi gerekmektedir. TMS 16, Maddi Duran Varlıklar standardı, TMS 17 Kiralama İşlemleri standardı ile TMS 37 Karşılıklar, Koşullu borçlar ve Koşullu Varlıklar standardına göre ise maddi duran varlıklar alternatif yöntemle göre endekslenmiş maliyet bedeli ile değerlendirilir. (Rayiç değer). Maddi duran varlığın (MDV) alımı sırasında belirli olan ve ileriye dönük olan yükümlülükler, masraflar, varlığın maliyetine eklenirken bu ekleme işlemi yapılırken doğacak masraflar bugüne indirgenerek maliyete eklenmelidir. MDV'nin alım tarihi dikkate alınarak hepsi için kıst amortisman uygulaması yapılır. Amortisman uygulamasında varlığın ekonomik ömrü ile faydalı ömrü birbirinden ayrılmış olup MDV'ler maliyet bedeline göre, daha yüksek bir değer olan gerçeğe uygun değer ile yeniden değerlendirilebilir. Gerçeğe uygun

değer, sabit kıymetin piyasa koşullarında satılması halinde beklenen fiyattır (Piyasa Rayıcı). Yapılan değerlendirme ile sabit kıymetin kayıtlı değeri arasında olumlu fark varsa, bu tutar öz kaynaklar altında yeniden değerlendirme fonuna kaydedilir. Sayfa 29'a göre bu kapsamda cari dönemde 51.569 TL'lik özel maliyet birikmiş amortisman konulu bir ilave 2024 yılı için söz konusudur.

8. **Maddi Olmayan Duran Varlıklar:** VUK 269 ve 282'e göre maddi olmayan duran varlıkların (MODV) finansal tablolarda gösterilmesi, stoklar ve maddi duran varlıklarda olduğu gibidir. Şerefiyeler kayıtlı değerleri ile değerlendirilir ve amortisman ayırmada normal ve azalan bakiyeler yöntemi uygulanır.

Halbuki TMS 36 ve TMS 38'e göre MODV'ların amortismanında isim hakkı, miktar üzerinden ödenen patent gibi durumlarda üretime bağlı amortisman yöntemi kullanılırken diğer durumlarda VUK'da olduğu gibi normal ve azalan bakiyeler yöntemi uygulanır. İşletmenin kendi bünyesinde yarattığı Maddi Olmayan Duran Varlıkların harcamaları aktifleştirilemeyip gider yazılırken, şerefiyeler değer düşüklüğü testine tabi tutulur ve değeri düştüğü zaman değer düşüklüğü karşılığı ayrılması gerekir.

9. **Hasılat:** TMS 18 Hasılat standardına göre işletmenin mal satışları, hizmet sunumları ve işletme varlıklarının başkaları tarafından kullanılmasından sağlanan faiz, isim hakları ve temettülerden kaynaklanan gelirler gerçeğe uygun değeri ile ölçülür. Vadeli satışlarda gerçeğe uygun değerden kasıt vadeye kadar ıskonto edilmiş tutar iken vadesiz satışlarda gerçeğe uygun değer satışın kendisidir. Faiz etkin faiz yönetimine göre muhasebeleştirilir ve etkin faiz oranı, finansal aracın beklenen ömrü boyunca gelecekteki tahmini nakit ödeme veya tahsilatları tam olarak net defter değerine indirgeyen orandır. Vergi yasalarımıza ise gelir için böyle bir tanımlama yapma imkanı yoktur. Veri yasalarına göre hasılatın tespitinde gelirin tahakkuk etmesi, yani vergiyi doğuran olayın vuku bulması

yahut hukuki durumun tekemmülü yeterli olup tahakkuk ve dönemsellik ilkeleri çerçevesinde hasılat kavramı değerlendirilmektedir. Denetim raporunun 36.sayfasında işletmenin bu esaslar kapsamında 31.12.2024 tarihli brüt karının 37.703.350 TL olduğu görülmektedir. Söz konusu raporda satış politikası ile ilgili kapsamlı bilgi verilmediğinden bu hususun vergiye esas mali tablo setinde yarattığı farklılık görülememektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde ülkeler arası ilişkilerin artması neticesinde ticari etkileşimlerin artması da söz konusu olmuştur. Kurulan ticari ilişkiler doğrultusunda tutulacak kayıtların ülkeden ülkeye farklı niteliklerde olması bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda ortak muhasebe standartlarının oluşturulması yoluna gidilmiş ve bu doğrultuda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları yürürlüğe sokulmuştur. Bu kapsamda Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu yaptığı çalışmalar neticesinde TFRS'yi yürürlüğe koymuştur.

Bu araştırmada, enerji sektöründe faaliyet gösteren bir işletmenin TFRS ve MSUGT çerçevesinde hazırlanan finansal tabloları karşılaştırmalı tablolar, dikey yüzde ve oran analizleri aracılığıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucu, TFRS ile hazırlanan tabloların, varlık, yükümlülük ve özsermaye kalemlerini uluslararası muhasebe standartlarına uygun, şeffaf ve gerçeğe yakın değerlemelerle sunduğunu göstermektedir. MSUGT'ye göre hazırlanan tablolar ise vergi odaklı ve muhasebe tahakkuk esasına dayanmakta ve finansal durum ve performans göstergelerinde farklılıklara neden olmaktadır. Özellikle gelir ve gider kalemlerinin dönemle ilişkilendirilmesi, karlılık analizleri ve likidite göstergeleri açısından TFRS tablolarının daha doğru ve güvenilir bilgi sağladığı gözlemlenmiştir. Ayrıca TFRS'ye uyumlu raporlamanın, enerji sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin yatırımcılar ve diğer paydaşlar açısından karşılaştırılabilirliğini artırmakta ve finansal şeffaflığı güçlendirmektedir.

Bu bağlamda enerji sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal raporlama süreçlerinde TFRS aracılığıyla performans analizlerinin yapılmasının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Şirket veya sektör bazlı yapılan çalışmalar işletmelerin finansal durumunu ve performansını daha doğru yansıtmasının yanı sıra yatırımcı güvenini artırarak sermaye piyasalarındaki şeffaflığı da güçlendirmektedir. Ayrıca işletme yönetimlerinin ve paydaşların, TFRS ve MSUGT tabloları arasındaki

farkları doğru yorumlayabilmesi için finansal okuryazarlık ve muhasebe standartları eğitiminin yaygınlaşması önerilmektedir.

Türkiye’de MSUGT ise devletin vergi önceliğine bağlı olarak hala kullanımını sürdürmektedir. Bu doğrultuda MSUGT ve TFRS düzenlemelerine bağlı oluşturulan finansal tablolarda şekilsel ve finansal kalemler açısından bazı farklılıkların oldukları görülmüştür. Bu farklılıklara bağlı olarak yapılan analizlerin de farklılıklar gösterdikleri gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan bu farklılıkların ise hem MSUGT ile TFRS’nin finansal tablo kalemlerini farklı biçimlendirme sınıflandırmalarından hem de değerlemeleri farklı biçimlerde yapmalarından kaynaklandığı fark edilmiştir. Karşılaştırmalı analiz, dikey analiz ve özellikle oran analizinde sonuçların eğilim olarak benzer olsalar da standartlara bağlı olarak neticede farklı çıktıkları görülmüştür. Ancak analiz sonuçları rakamsal olarak farklı çıkmış olsa da eğilim olarak benzer çıkmış olmaları önemli yorum farklılıklarının oluşmamasına neden olmuştur.

İşletmelerin vergi faktörünü gözetmeden iktisadi kararlar almaları kapsamında TFRS’den yararlanmaları etkili olabileceğini ifade edebilmek mümkündür. Fakat Türkiye’de devlete verilen verginin MSGUT standartlarına bağlı finansal tablolara göre hesaplanması bu standartların uygulamasını da gerekli kılmaktadır. Özellikle günümüz koşullarında halka açık olan ve uluslararası faaliyetler gösteren şirketlerin yatırımcılar ve diğer paydaşlar tarafından kolay takip edilebilir, şeffaf olmaları açısından ise TFRS’ye bağlı finansal raporlar oluşturmaları önemlidir. Bu sayede bu şirketlerin kendine uluslararası rekabette bir yer edinebilmeleri mümkün olacaktır.

Çalışmada son olarak, düzenleyici kurumlar açısından, enerji sektöründe finansal raporlama standartlarının uyumlaştırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi, sektörde şeffaflık ve rekabetin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışma, akademik literatüre, muhasebe standartlarının işletmelerin finansal göstergeleri üzerindeki etkilerini sektör bazlı olarak inceleyen bir katkı sunmakta ve gelecekte yapılacak araştırmalar için bir temel oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. & Tenker N. (2010). *Finansal Tablolar ve Mai Analiz Teknikleri*. 13. Basım, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Aras, G. (2013). *Finansal analiz Finansal Yönetim*. (Ed: A. Afşar ve M. M.). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Yayınları.
- Arat, M. E. & Çetin, A. (2011). *Finansal Durum Tabloları Analizi*. 1. Basım. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayâr Eğitim Vakfı.
- Atabey, İ. D. (2022). *Stratejik Analiz Evresinde Rasyo Analizi Verilerinin Yeri ve Önemi: Büyük Ölçekli İşletmelerde Bir Araştırma*, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Atan, M. (2015). *Yaratıcı Muhasebe Teknikleri ile Finansal Tablo Manipülasyonu ve Örnek Uygulamalı Finansal Tablolar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayboğa, H., & Erol, M. (2021). İşletme Performansının Ölçülmesinde Oranların Araç Olarak Kullanılması. *The Journal of Social Science*, 5(10), 434-443.
- Aydın, N., Başar, M. & Coşkun, M. (2010). *Finansal Yönetim*. 1. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bektaş, H., & Tekin, M. (2013). Finansal Oranlar ve Borsa Performans Oranları İlişkisi: İmkb'de İşlem Gören Bankaların Kanonik Korelasyon Analizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(1), 317-329.
- Büyükipekci, S. ve Öztürk, G. (2023). Konaklama İşletmelerinde Pazar Yönlülük ve İnovasyonun Finansal Performans Üzerindeki Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 26 (2), 370-389.
- Büyükipekçi, S., & Gök, B. D. (2023). Contribution of Revenue Management Practices to Accommodation Businesses: The Case of Kuşadası. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi* (16), 107-121.

- Cavlak, H., & Ataman, B. (2023). Türkiye'deki finansal raporlama standartlarının son parçası KÜMİ FRS (küçük ve mikro işletmeler için finansal raporlama standardı): Genel değerlendirme ve BOBİ FRS, TFRS ile karşılaştırma. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 225-260.
- Ceylan, A. & Korkmaz, T. (2006). *İşletmelerde Finansal Yönetim*, 9. Basım Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Ceylan, M. (2016). *Elektrik Enerji Santralleri ve Elektrik Enerjisi İletimi ve Dağıtımı*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Çabuk, A. & Lazol, İ. (2017). *Mali Tablolar Analizi*. 17. Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çabuk, A. (2009). *Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri*. 4. Basım, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Çalış, Y. E. (2020). *Finansal Tablolar Analizi ve Uygulamaları*. Yalın Yayıncılık.
- Çalış, Y. E., & Karabulut, C. (2021). Çalışma Sermayesinin Karlılığa Etkisi: BIST'e Kayıtlı Teknoloji Şirketleri Üzerinden Bir Uygulama. *Eurasian Econometrics Statistics & Empirical Economics Journal*, 43-51.
- Dereköy, F. (2020). Borç Ödeme Gücünün Ölçülmesinde Geleneksel Oranlar İle Nakit Akış Oranlarının Karşılaştırılması: İmalat Sektörü Örneği, *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 4(1), 153-170.
- Dural, M. (2017). *Finansal Raporlama Analizleri ve Nakit Akış Tablosunun Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş A. H. (2015). *Finansal Tablolar Analizi*, 6. Basım İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları.
- Düzer, M. (2008). *Finansal Analizde Kullanılan Oranlar ve Firma Değeri İlişkisi, İMKB'de Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EIA (International Energy Agency), Statistics, <http://www.iea.org/>,
Erişim Tarihi: 08.08.2025

Elmas, B. & Ardıç, M. (2018). *Mali Tablolar Analizi*. 1.Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Elmas, B. (2017). *Finansal Tablolar Analizi*. 1.Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd.Şti.

Energy Information Administration, Forms of Energy, https://www.eia.gov/energyexplained/index.cfm?page=about_forms_of_energy, Erişim Tarihi: 08.08.2025

Erdoğan, S. (2016). *Arz Güvenliği Bakışı İle Türkiye'de Enerji Politikaları*. Ankara: Orion.

Gallagher, T. J., Andrew J. D. (2003). *Financial Management: Principles and Practice*, Third Edition, Printice Hall, USA.

Gençoğlu, Ü. G., Arsoy, A. P., Ertan, Y. & Bora, T. (2014). TMS/TFRS'ye Dönüştürülen Finansal Tabloların Denetim Modelinin Özellikleri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (64), 1-26.

Gökçen, G. (2013). *Genel Muhasebe: ilkeler ve Tek Düzen Hesap Planı Uygulamaları*. 4. Basım. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

Gökçen, G., Ataman, B., Cebeci, Y. & Cavlak, H. (2015). Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Lisans Programlarındaki Muhasebe Standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(44), 121-145.

Göker, İ. E. K. (2019). Uluslararasılaşma Düzeyi Üzerinde Farklı Kaynak Unsurlarının Kısa ve Uzun Dönem Etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 3448-3457.

Gökgöz, A. (2013). Diğer Kapsamlı Gelirler ve Muhasebeleştirilmesi, 57, 23-38.

Gücenme Ü. (2003). *Mali Tablolar Analizi ve Enflasyon Muhasebesi*, 4.Basım Bursa Marmara Kitabevi Yayınları.

- Haftacı, V. (2013). *Finansal Tablolar Analizi*, 1. Basım, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- İmamoğlu, A. (2016). *Genel Muhasebe 1 Ders Notu, Eylül 2016*, T.C. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, <http://www.sbmyo.duzce.edu.tr/Dokumanlar/sbmyo/17a1708c-e777-4424-956a-88a8f41bdbc1.pdf>
- İnce, M. R., & Tarı, R. (2023). Verimlilik ve Kur Şoklarının İhracat, Ekonomik Büyüme ve Refah Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Hesaplanabilir Genel Denge Analizi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(Özel Sayı), 15-34.
- İstanbul Serbest Muhasebeciler Odası (1992). 1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, <https://ismmmo.org.tr/Mevzuat/1-Seri-No-lu-Muhasebe-Sistemi-Uygulama-Genel-Tebliği-26-12-1992---3997>, Erişim Tarihi: 08.08.2025
- İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi). (2001). Türkiye’de Enerji Geleceği, *İTÜ Görüşü*, İstanbul.
- Karagöl E. & Kavaz, İ. (2017). *Dünyada ve Türkiye’de Yenilenebilir Enerji*, İstanbul
- Karapınar, A. & Zaif, Z. A. (2016). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Uyumlu Finansal Analiz*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karğın, M. & Rabia A. (2011). Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Raporlanmış Nakit Akış Tablosu ve Analizi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52, 1-23.
- Kavcıoğlu, Ş. (2015). *Enerji Sektöründe Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türkmen.
- Kayhan, B., & Ekinci, M. A. (2021). Temel Ekonomik Göstergelerin İşletme Maliyet Ve Giderlerine Etkisinin İncelenmesi: Bist Tekstil Sektöründe Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (91), 165-184.

- Kısakürek, D. B. (2024). *Nakit Akışları ile Dönem Kârı Arasındaki İlişkinin Araştırılması: Bist'te bir Uygulama* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Kısakürek, M., & Erdoğan, S. (2021). Stok Yönetimi İle Karlılık Arasında İlişkinin İncelenmesi: Bist'te Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 2065-2089.
- Koç, E. & Kaya, K. (2015). Enerji Kaynakları-Yenilenebilir Enerji Durumu. *Engineer & the Machinery Magazine*, 56(668).
- Korkmaz, Ö. F. & Wolff, R. A. (2022). Türk Bankacılık Sektöründe Performans Ölçümü: 2011-2021 Yılları Arasında Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Topsıs Yöntemi İle Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi, *Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 43-58
- Kurnaz, A., & Büyükipekçi, S. (2024). Management Accounting Practices of 4 and 5 Star Hotels in Konya Province. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (54), 439-452. <https://doi.org/10.52642/susbed.1476156>
- Lazol, İ. (2004). *Mali Analiz ve Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları*. 2. Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Maden İstatistikleri, http://www.mapeg.gov.tr/maden_istatistik.aspx, Erişim Tarihi: 08.11.2025
- Melik, D. (2024). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uyumun Muhasebe Bilgi Kalitesine Etkisi: Uluslararası bir Karşılaştırma* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Önce S., ve Diğer. (2013). *Finansal Tablolar Analizi*, 1.Basım, Ankara: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

- Öner, F. (2022). *E-Muhasebe Uygulamalarının Muhasebe Bilgi Sistemi ve Vergi Denetimi Etkileşimi Üzerine bir Araştırma* (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Özdamar, Ç. Ü. (2009). *Türkiye'nin Enerji Sektörünün Ekonomik Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özolgun, H. (2017). Firmaların Faaliyet Oranlarının Analizi. *TURAN-SAM*, 9(35), 94-100.
- Öztürk, H. H. (2008). *Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Kullanımı*. Ankara: Teknik.
- Poyraz, E. (2008) *Finansal Yönetim*, 1.Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Sarıkamış, C. (2007). Rasyo Analizi Uygulamasının Gelişimi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:33
- Savcı, M. (2017). *Mali Tablolar Analizi*. 7.Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Sunar, H. & Yılmaz, R. (2019). Borsa İstanbul'da Yer Alan Ulaştırma İşletmelerinin Karlılık ve Finansal Yapı Oranları İle Karşılaştırılması, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(21), 1214-1219.
- Sunar, H., Gökçe, F., Ateş, A., Kılınç, C.Ç. & Yılmaz, R. (2018). 2013-2016 Karlılık Oranları İle Ahp-Topsis Yöntemleri Kullanılarak Performans Değerlendirilmesi: Borsa İstanbul'da Yer Alan Turizm Şirketleri Örneği, VII. Ulusal III. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, Tam Metin Kitabı, ss. 1167-1182. İskenderun/ Hatay.
- Sürmen, Y. (2012). *Muhasebe-I*, Trabzon: Celepler Matbacılık.
- Şamiloğlu, F., Akgün A. İ. (2015). *Finansal Tablolar Analizi*. 2.Basım, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

- Tekin, İ. (2017). *Finansal Analiz Teknikleri ve Finansal Analiz Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekşen, Ö. (2014). *Ertelenmiş Vergilerin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tetik, N. (2019). Mali Tablolar Analizine Giriş, İçinde: Mali Tablolar Analizi, Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları. (Editör: Elmas, B.) Ss. 1-20.
- Tezekici, S. (2005). *Türkiye’de Enerji Sektörü ve Elektrik Enerjisi Talep Projeksiyonu (Kaynaklar-Politikalar)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TFRS 1, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TFRS_1.pdf, Erişim Tarihi: 08.08.2025
- TMS 1, Finansal Tabloların Sunuluşu, <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS1.pdf>, Erişim Tarihi: 07.06.2025
- TMS 7, Nakit Akış Tabloları, <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS7.pdf>
- TMSK, <http://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/4105/TurkiyeMuhasebeStandartlar%C4%B1%202019>
- Tunçez, H.A. (2019). TMS/TFRS ile Uyumlu Finansal Tablolar Analizi, Kavram- Teori- Uygulama, Seçkin Yayınevi.
- Tunçez, H.A., Ateş, A. & Şahin, M. (2019). Examination of Leasing Transactions in Tourism Enterprises within the Scope of Turkish Financial Reporting Standard (TFRS) 16, Annual 2nd Symposium

on Business, Technology and Social Sciences Interventions (BTSSI-MAY-2019).

Tunçez, H.A., Erdem, B. & Balı, S. (2020). Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Alanındaki Tezlerin Bibliyografisi (Bobi Frs). *Euroasia Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* , 7 (3), 86–94.

Türkiye Elektrik İletim A.Ş., Elektrik Enerjisi Üretimi-Tüketimi-Kayıplar, <https://www.teias.gov.tr/tr/iii-elektrik-enerjisi-uretimi-tuketimi-kayıplar-0>, Erişim Tarihi: 06.08.2025

TÜRMOB-TESMER. (2013), *Mesleki Uyum eğitimi- Muhasebe*. Ankara: Temel Eğitim Merkezi ve Staj Yayınları.

Uyar, U. (2015). *Finansal Raporlama Standartları'nın Piyasa Değerini Açıklama Gücü Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yandal, P. (2011). *Küçük ve Orta Boy İşletmelerde Bağımsız Denetim*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yanya, E., & Tanrıöven, C. (2022). BİST imalat sektöründeki şirketlerin fiyat/kazanç oranını belirleyen faktörlerin analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 991-1009.

Yılmaz, S. (2017). Türkiye'deki Ticari Bankalarda Finansal Tablolar Analizi Ve Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zor, İ., & Korga, S. (2020). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Kazanç Yönetimi Uygulamalarına Etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(86), 1-24. <https://doi.org/10.25095/mufad.710060>

